

ΕΞ υπαρχής

Μηνιαίο βήμα ανάλυσης, κριτικής και διαλόγου

Απρίλιος 2000

Τεύχος 11ο

Τιμή: £3.00

**Νεσιέ Γιασίν -
Νιαζί Κιζιλγιουρέκ
αναζητώντας την
Ιστορία της
συμφιλίωσης**

**Αναφορά στις
ελληνικές και
τουρκοκυπριακές
εκλογές**

**Αλήθεια που πήγε
ο Συνασπισμός της
Ελπίδας;**

**Είδατε ξανά
«φυγάδες» και
«αυτόμολους»
στην ίδια τους τη
χώρα;**

αφήστε εμάς να σας εξυπηρετήσουμε

Βιβλιοπωλείο οδηγητής

Λεωφ. Αγλαντζιάς 81
2112 Αγλαντζιά
Λευκωσία - Κύπρος
Τηλ.: 337036
Fax: 337029
E-mail:
odigitis@cytanet.com.cy

Η Πόλη δεν είναι στη φαντασία... αλλά στο Ουζερί «Εις Την Πόλιν»

Το Ουζερί «Εις Την Πόλιν» ύστερα από μια ανάπαυλα μερικών ημερών, ανανεωμένο, είναι και πάλι μαζί σας.

Ταξιδέψτε στην Κωνσταντινούπολη των παλιών καλών καιρών, βρεθείτε στη νοσταλγική της ατμόσφαιρα, γευθείτε αυθεντικούς πολιτικούς μεζέδες, ακούστε ήχους εποχής...

Καθημερινά εκτός Κυριακής, στο Ουζερί «Εις Την Πόλιν», στο Σκαλί Αγλαντζιάς.

Σας περιμένουμε. Τηλ. 02-336736

Το Εξ Υπαρχής κλείνει τον ερχόμενο μήνα ένα χρόνο ύπαρξης. Με πολλούς κόπους και με λίγα μέσα, προσπαθεί να κρατηθεί σε ένα καλό επίπεδο, σε σχέση με τους στόχους που έθεσε με την ίδρυσή του. Δηλαδή την κριτική της κοινωνίας για τα σημαντικά θέματα, την ανάλυσή τους, την τεκμηρίωση και την κατάθεση νέων προτάσεων. Όπως θα διαπιστώσετε καταφέραμε μερικές φορές να καταθέσουμε πρωτότυπες προσεγγίσεις και πρωτότυπες γωνίες πρόσληψης. Καταφέραμε σε μεγάλο βαθμό και εκεί που δεν πρωτοτυπήσαμε να κρατηθούμε σε ένα σοβαρό επίπεδο, που κι αυτό δεν είναι εύκολο στον τόπο μας.

Βέβαια είμαστε και μεις μέρος της κοινωνίας την οποία κρίνουμε, συνεπώς ένα μέρος της κριτικής μας, επιστρέφει σε μας. Άλλωστε οι σελίδες μας είναι στη διάθεση σας και γι' αυτό τον σκοπό.

Όπως είναι στη διάθεση οποιουδήποτε επιθυμεί να καταθέσει τις σκέψεις ή απόψεις του μέσα στο πνεύμα που προαναφέραμε.

Ίσως άλλωστε να είναι και ο μόνος χώρος αυτή τη στιγμή που στέκει ανιδιοτελώς, χωρίς κομματικές ή άλλες δεσμεύσεις και προσφέρεται για ένα ουσιαστικό και εποικοδομητικό διάλογο. Ελάτε, όπως ήλθαμε και μεις, φέρνοντας εδώ το καλό μέρος του εαυτού μας.

Κ.Α.

Περιοδικό Εξ υπαρχής
 Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ-127 Καϊμακλί-Λευκωσία
 Τηλ: 346061 - Φαξ: 346162 - e-mail: yparhis@spidernet.com.cy

Αμμόχωστος - Λάρνακα

Μπορείτε να βρείτε πλήρεις σειρές των τευχών του «Εξ υπαρχής» καθώς και να γραφτείτε συνδρομητές αν το επιθυμείτε, στα ακόλουθα βιβλιοπωλεία:

«στοχαστής»

- Χαρτικά • Βιβλία • Δώρα

Λεωφ. Γρ. Αυξεντίου 35 (έναντι Λυκείου Λάρνακας)
 Τηλ. 03-654471 Λάρνακα

Άντρος Λοίζου

Λεωφ. Γρίβα Διγενή 113, 5281 Παραλίμνι
 Τηλ. 03-730760, 03-731266
 Φαξ: 03-731265 - Κιν. 09-629854
 E-mail: a.loizoul@cytanet.com.cy

**Άντρος Λοίζου
 Βιβλιοπωλείο**

Οδός Ελευθερίας 2, Δερύνεια
 Τηλ. 03-824266 - Φαξ: 03-825974

**Άντρος Λοίζου
 Βιβλιοπωλείο**

Οδός Φριζου Παναγιώτου 28, Ξυλοφάγου
 Τηλ. 04-725572 - Κιν: 09-629854

Όσοι επιθυμούν να επικοινωνήσουν άμεσα με το περιοδικό στη Λάρνακα ή την Αμμόχωστο, μπορούν να επικοινωνήσουν με τον **Σώτο Σίζυνο**
 τηλ. 03-825085, 03-822111 Παραλίμνι - οικ. 04-627129, 04-638189 Λάρνακα

εξ υπαρχής

Δελτίο εγγραφής συνδρομητών

Όνοματεπώνυμο.....
 Διεύθυνση:.....
 Οδός - αριθμός..... Πόλη - Τ.Τ.....
 Επαρχία.....
 Τηλ. Οικίας..... Φαξ Οικίας.....
 Τηλ. Εργασίας..... Φαξ Εργασίας.....
 Επάγγελμα.....
 Σπουδές.....
 Τιμή συνδρομής: Εσωτερικού ετήσια £25.00. Ελλάδα £25.00. Υπόλοιπες χώρες Ευρώπης £30.00. ΗΠΑ £32.00. Αυστραλία £41.00
 Επταγές στο όνομα: Επικοινωνία Πολιτών Γέφυρα Λτδ

εξ υπαρχής \ \ περιεχόμενα

Περιοδικό «εξ υπαρχής»
 Μηνιαίο βήμα ανάλυσης
 κριτικής και διαλόγου

Απρίλιος 2000 - Τεύχος 11ο
 Διεύθυνση:
 Αρχ. Μακαρίου Γ' 127,
 Καϊμακλί, Λευκωσία 1021
 Τηλ. 346061 - 346160
 Φαξ: 346162

Υπεύθυνος για τον Νόμο:
 Δώρας Κακουλλής

Εκδίδεται από την
 Επικοινωνία Πολιτών
 Γέφυρα Λτδ

Για την σύνταξη
 του τεύχους εργάστηκαν οι:
 Ανθούλα Παπαδοπούλου,
 Μαρία Σωκράτους,
 Ιωσήφ Παγιάτας,
 Λούης Ηγουμενίδης,
 Σταύρος Τομπάζος,
 Κωστής Αχνιώτης,
 Ζήνωνας Ποφατίδης.

• για τα υπογραμμένα κείμενα
 ευθύνονται οι συγγραφείς τους

• παραγωγή έκδοσης
 τεχνική επιμέλεια:
 Dorographics Ltd
 τηλ. 665116

• εκτύπωση:
 Τυπογραφεία ΕΡΜΗΣ
 τηλ. 482361

- 4 Οι «αυτόμολοι» και οι «εκ του συντάγματος υποχρεώσεις» **Ιωσήφ Παγιάτας**
- 9 Τι διακυβεύεται στις ελληνικές εκλογές; **Λούη Ηγουμενίδη**
- 11 Τι δεν διακυβεύεται στις ελληνικές εκλογές; **Κωστή Αχνιώτη**
- 12 Εκλογές στα κατεχόμενα. Οχτώ υποψήφιοι για την προεδρία **Ιωσήφ Παγιάτας και Ιμπραχίμ Αζίζ**
- 16 Πανεπιστήμιο Κύπρου: το πιστό αντίγραφο της Κυπριακής κοινωνίας **Ευγενίας Νικηφόρου**
- 18 Από τον Συνασπισμό της Ελπίδας στην ερημιά της συντήρησης **Κωστή Αχνιώτη**
- 24 Τι δε γνωρίζει, ή δεν επιθυμεί να γνωρίζει, ο Κύπριος πολίτης, με την ενθάρρυνση της ηγεσίας **Λούη Ηγουμενίδη**
- 22 Ιδιοκτησία και αξίες ακινήτων κατά κοινότητα για την κατεχόμενη από τους Τούρκους περιοχή **Νεσίε Γιασίν**
- 27 Φάκελλος Ιστορία: αναζητώντας την Ιστορία της Συμφιλίωσης **Νιαζί Κιζιλγιουρέκ**
- 28 Τα σύμβολα στα τ/κ σχολεία. Ιστορία εναντίον Γεωγραφίας **Γιάννη Παπαδάκη**
- 34 Ζωντανές και νεκρές ιστορίες. Ιστορία και Συμφιλίωση **Νιαζί Κιζιλγιουρέκ**
- 36 Ερασιτέχνες ανταποκριτές και υποψήφιοι προδότες. Το Συνέδριο για σχολικά εγχειρίδια στην Πύλα **Γιάννη Παπαδάκη**
- 38 Φάκελλος: Ευρωπαϊκή Ένωση: Πτυχές **Αχμέτ Τζαβίτ Αν**
- 39 Η αποσχιστική τουρκοκυπριακή ηγεσία και η Ευρωπαϊκή Ένωση **Κώστα Υφαντή**
- 44 Η Γεωπολιτική Διάσταση της Διεύρυνσης της ΕΕ **Κώστα Υφαντή**
- 48 Βιομηχανία - τουρισμός **Παναγιώτη Παντελίδη**
- 52 «Θρησκευτικά» στη Μέση Εκπαίδευση: Ορθοδοξία και μεταναστευτικότητα Παγκοσμιότητα - Οικουμενικότητα ή Παγκοσμιοποίηση - Οικουμενικοποίηση **Δρα Ανδρέα Βίττη**
- 58 Η Βιβλιοθηκονομία ως επιστήμη στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο **Μάριου Σωκράτους**
- 62 Για τον Νικόλα: Εν να μας λείψεις φίλε **Αντρέα Παναγιώτου**
- 64 Σχολιαστές τελευταίας σελίδας

Οι και

Ιωσήφ Παγιάτα

Ένας
αδόκιμος
και
ασυνάρτητος
όρος

Το περασμένο μήνα, το θέμα που για αρκετές μέρες κυριάρχησε στις ειδήσεις, ήταν οι «αυτόμολοι» που αργότερα, όταν έγιναν σοφότερες σκέψεις παραχώρησαν τη θέση τους στους φυγάδες.

Την ίδια στιγμή που ξεσηκώνονταν ο θόρυβος για τους «αυτόμολους», έγινοντο από μέρους αξιωματούχων του κράτους αλλά και πολιτικών, κάποιες επισημάνσεις για τις συνταγματικές

υποχρεώσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας, αναφορικά με τους Τουρκοκύπριους.

Θεωρώ σκόπιμο να δώσω τον ορισμό του αυτόμολου, όπως αναφέρεται στο Νέο Ελληνικό Λεξικό του Κριαρά:

αυτόμολος: αυτός που εγκαταλείπει τη θέση του και καταφεύγει στον εχθρό.

Είναι φανερό ότι η χρήση του όρου αυτόμολος θα μπορούσε επεικώς να χαρακτηριστεί ως ατυχής, πλην όμως φοβούμαι ότι αγγίζει τα όρια της πολιτικής σχιζοφρένειας. Πράγματι, «οι εκ του Συντάγματος υποχρεώσεις» κατά μείζονα λόγο αφορούν τους πολίτες αυτής της χώρας. Και ανεξάρτητα από τα γεγονότα που μεσολάβησαν από το '74, ποτέ το κυπριακό κράτος δεν ήρθε - ορθώς - να ισχυριστεί, ότι οι Τουρκοκύπριοι που ζουν στο Βορρά έπαψαν σε οποιοδήποτε στάδιο να συγκαταλέγονται στους Κύπριους πολίτες. Μάλιστα, παρά το διαχωρισμό που δεν επιτρέπει στο Κράτος να έχει οποιοδήποτε έλεγχο σ' αυτούς τους πολίτες, αρκεί απ' αυτούς διαθέτουν έγκυρα κυπριακά διαβατήρια με τα οποία ταξιδεύουν. Βέβαια «οι εκ του Συντάγματος υποχρεώσεις», δεν εμποδίζουν κάποια όργανα του κράτους να καταταλαιπώρουν τους Τουρκοκύπριους που ζουν στις ελεύθερες περιοχές στο αεροδρόμιο ή να τους υποχρεώνουν να εξασφαλίσουν ειδική έγκριση για να μπορέσουν να

«αυτόμολοι» «οι εκ του συντάγματος υποχρεώσεις»

αποκτήσουν περιουσία στα ελεύθερα εδάφη, ούτε βέβαια και τη ΚΥΠ να τους παρακολουθεί διακριτικά και αδιάκριτα και κάποτε να τους παρενοχλεί.

Αλλά αν έχουν διατηρήσει οι Τουρκοκύπριοι, όλα τα εκ του Συντάγματος δικαιώματα τους, πώς είναι δυνατόν να αυτομολούν στην ίδια τους τη χώρα; Θεωρείται η μετάβαση από το βόρειο στο νότιο τμήμα της χώρας ως «εγκατάλειψη θέσης»; Θεωρείται το νόμιμο κράτος στο οποίο καταφεύγουν, ότι είναι «ο εχθρός»; Αν έτσι έχουν τα πράγματα, αναγνωρίζει το Κράτος στον απέναντι ευρισκόμενο

«εχθρό» δικαιώματα που απορρέουν από το Σύνταγμα ή μήπως κάποιες άλλες συμβάσεις θα έπρεπε να επικαλεστεί; Είναι νοητό να προνοεί κάποιο Σύνταγμα για τα δικαιώματα του εχθρού;

Τα ερωτήματα αυτά υποβάλλουν ότι ο όρος είναι το λιγότερο αδόκιμος. Ακόμα αντικατοπτρίζουν το πώς αντικρύζονται οι Τουρκοκύπριοι, ύστερα από τα τραυματικά γεγονότα του 74 και τα σχεδόν 26 χρόνια του διαχωρισμού.

Κάποιες διαπιστώσεις

Πράγματι δε πρόκειται εδώ απλά για θέμα σημασιολογίας αλλά για κάτι βαθύτερο. Στη πραγματικότητα, παρά τα ευχολόγια και τη κατά καιρούς ρητορεία, με κάποιες εξαιρέσεις που αυξάνονται ευτυχώς, δε μπηκάμε ακόμα οι δυο κοινότητες στο «εμείς» αλλά είμαστε ακόμα στο «εμείς κι εκείνοι». Καθόλου παράξενο βεβαίως, αφού καλλιεργούμε την ιδέα των υποχρεώσεων προς τους οποιοσδήποτε προερχόμενους από το Καύκασο «ομογενείς», που μπορεί να μιλούν ρωσικά ή γεωργιανά παρά ελληνικά και που στη καλύτερη περίπτωση μετρούν στη χώρα παρουσία λίγων ετών και όχι αιώνων. Ακόμα δε κουραζόμαστε να παρακολουθούμε τις δραστηριότητες και τα επιτεύγματα «ομογενών», που ποτέ δεν πάτησαν και ούτε θα πατήσουν το πόδι τους στην Κύπρο. Σε αντίθεση οι Τουρκοκύπριοι που έχουν την ίδια με μας πατρίδα, εξακολουθούν να αντικρύζονται ως ξένοι, ανεπιθύμητοι ξένοι...

Αυτά τα μηνύματα καθόλου δεν είναι ενθαρρυντικά σε προοπτική και θάπρεπε κατά πρώτο λόγο να προβληματίσουν αυτούς που όψιμα εναντιώνονται στην ομοσπονδία και προσβλέπουν σε ενιαίο κράτος και την επιστροφή όλων ανεξαιρέτως των προσφύγων, Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, στα σπίτια τους.

Θα έπρεπε ακόμα να προβληματίσουν το Κράτος. Γιατί, παρά τις κατά καιρούς εξαγγελίες και τις σχετικές αποφάσεις του ιδίου του Υπουργικού Συμβουλίου, καθόλου δεν είναι έτοιμο να δεχθεί στα ελεύθερα εδάφη εγκατάσταση Τουρκοκυπρίων, σε μεμονωμένες έστω περιπτώσεις και ακόμα λιγότερο, μαζικά.

Η αλήθεια είναι ότι με την αποχώρηση των Τουρκοκυπρίων από τη Κυβέρνηση το 64, καταλήξαμε σταδιακά να λειτουργούμε όχι σαν δικαιοδικό αλλά σαν ελληνικό κράτος. Χαρακτηριστικά, από το 66 μέχρι το 74, εθνικός ύμνος των Τουρκοκυπρίων, που κανείς δεν θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι δεν ήταν ενεργοί πολίτες της Δημοκρατίας, ήταν ο Ελληνικός. Εξοστρακίστηκαν πολιτιστικά οι Τουρκοκύπριοι από απεικονίσεις στα χαρτονομίσματα και τα γραμματόσημα και από τις οποιοσδήποτε κρατικές εκδόσεις, χωρίς βέβαια να παραλείπεται η σήμανση Kibris, για να είμαστε συνταγματικά εν τάξει. Ακόμα από κάποιο σημείο και πέρα, εξοστρακίσαμε και τα λατινικά γράμματα από τις νέες πικανίδες των αυτοκινήτων, παραλείποντας το «F» και το «G» και βαφτίζοντας το «H» σε ήτα! Αυτός ο τραγελαφικός «εξελληνισμός» δεν έχει τέλος, αφού νομίζουμε ότι το αντίδοτο στον εκτουρκισμό των κατεχομένων είναι να κρατούμε μια πατσαβούρα, να σβύνουμε κάθε τι το κυπριακό και να πασαλείβουμε με εθνικισμό και ανοητολογίες ότι παρέμεινε στα ελεύθερα εδάφη. Μέσα σ' αυτό το κλίμα έλλειψης σοβαρότητας και κατά την άποψη μου και πολιτικής οξύνοιας, δεν είναι εκπληκτικό να χαρακτηρίζονται ως αυτόμολοι αυτοί που εγκαταλείπουν τη «πρέπουσα» θέση τους στο βορρά και καταφεύγουν στο νότο, στον «εχθρό», το νόμιμο κράτος!

Τίποτε δεν έκανε ακόμα το Κράτος για να αναιρέσει τα αρνητικά στερεότυπα για τους Τουρκοκύπριους. Αντιθέτα έχει εμπλακεί σε μια διαδικασία κοινωνικοπολιτικής ταύτισης με την Ελλάδα, με τα διάφορα «ενιαία δόγματα» να διαδέχονται το ένα το άλλο, ωσάν στόχος μας των Ελληνοκυπρίων να ήταν σήμερα η Ένωση με την Ελλάδα παρά η ενοποίηση της χώρας, η αποφυγή της διχοτόμησης και η κατά το δυνατό αποστασιοποίηση και απομάκρυνση της Τουρκίας από τη Κύπρο.

Δεν αποθαρρύνει το επίσημο κράτος την επαναπροσέγγιση, μάλιστα ρητορικά την ενθαρρύνει. Δεν τη καλλιεργεί ωστόσο κατά τρόπον ουσιαστικό, δε καταβάλλει προσπάθεια να κλείσει το ψυχικό χάσμα ανάμεσα στις δυο κοινότητες και ασφαλώς δε προετοιμάζει τους Ελληνοκύπριους για να ζήσουν ισότιμα με τους Τουρκοκύπριους, στο ίδιο κράτος.

Μια αρνητική πτυχή

Πέρα από την ανθρωπιστική της πλευρά, η τελευταία τρόπον τινά μαζική έλευση «Τουρκοκυπρίων» στο Νότο, εμπεριέχει τον κίνδυνο να ενισχύσει τις αρνητικές αντικρίσεις, αφού στην μεγάλη τους πλειοψηφία δεν πρόκειται για Τουρκοκυπρίους αλλά για αθιγγάνους που μετά τις συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου επέλεξαν να ενταχθούν στη Τουρκοκυπριακή Κοινότητα. Όπως θα πρέπει να θυμόμαστε οι μεγαλύτεροι, οι αθιγγανοί έχουν τις δικές τους συνήθειες, αξίες και παραδόσεις και δύσκολα θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι έχουν έφεση προς την παραγωγική εργασία. Στην πράξη οι συνήθειες και αξίες τους ούτε με κείνες του μέσου Ελληνοκυπρίου, ούτε με κείνες του μέσου Τουρκοκυπρίου ταυτίζονται, έτσι που ο τρόπος ζωής τους να προκαλεί κάποια αβολία, αν όχι αποστροφή.

Και ενώ δεν τους έστειλε στα ελεύθερα εδάφη ο κ. Ντενκτάς, καθόλου δεν φαίνεται να δοκίμασε να τους εμποδίσει, προφανώς, με το σκεπτικό, ένα πρόβλημα λιγότερο στο Βορρά ένα περισσότερο στο Νότο! Τα περί σταλμένων και κατασκόπων, μάλλον είναι για άλλη μια φορά αποκυήματα της φαντασίας μας.

Όμως, παρά την υποχρέωση του Κράτους να φροντίσει τους αθιγγάνους και τις δυσκολίες που θα συναντήσει στην αποκατάστασή τους λόγω του τρόπου διαβίωσής τους, η άφιξη τους έχει και μίαν άλλη αρνητική πλευρά. Δε βοηθά το μέσο Ελληνοκύπριο να συνειδητοποιήσει ότι, παρά το χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο στο Βορρά, ανάμεσα στους Τουρκοκύπριους υπάρχουν επιχειρηματίες, καθηγητές πανεπιστημίου, γιατροί, ποιητές, ζωγράφοι, συντηρώντας έτσι την αρνητική για την άλλη πλευρά εικόνα.

Αντιδράσεις

Η πρόσφατη εκδηλωθείσα τάση φυγής από τα κατεχόμενα προς νότον, που όπως ήδη αναφέρθηκε στη συντριπτική τους πλειοψηφία ήταν αθιγγανοί, προκάλεσε ποικίλες

αντιδράσεις από αρμόδιους αλλά και αναρμόδιους.

Θα μπορούσε να ξεκινήσει κανείς από τις μεμψιμοιρίες του τύπου, «οι τουρκοκύπριοι θα μας πάρουν τις δουλειές» ή «γιατί να τους ταΐζουμε όταν το κράτος έχει να ικανοποιήσει τόσες άλλες ανάγκες»;

Ακόμα, ότι οι φυγάδες, στην περίπτωση που θα ζητήσουν να πάρουν πίσω τις περιουσίες τους, αποτελούν απειλή για τους πρόσφυγες που κατέχουν τουρκοκυπριακές περιουσίες.

Υποστηρίχτηκε επίσης ότι οι Τουρκοκύπριοι θα δημιουργήσουν στις ελεύθερες περιοχές «καρκινώματα», ξεχνώντας ότι, πριν το 58, υπήρχαν 166 μικτά χωριά, χωρίς να μεταδίδεται καρκίνος!

Έγιναν ακόμα αναφορές για... νέα εισβολή των Τούρκων στα ελεύθερα εδάφη και για εστίες που κινδυνεύουν στη γη που μας απέμεινε...

Υποστηρίχτηκε η εκδίωξη των «αυτόμολων» για να μην ανοίξουμε το δρόμο στην Τουρκία αλλά ακόμα για να αποτρέψουμε τα άνομα σχέδια των Τουρκοαμερικάνων! Ο Μητροπολίτης Πάφου συνέδεσε την κάθοδο των αθιγγάνων με «εκτέλεση διατεταγμένης υπηρεσίας» και παράλληλα συνιστούσε λήψη πρόσθετων μέτρων ασφαλείας, ενώ ο Δήμαρχος της πόλης εδήλωσε - ίσως εκ του πονηρού ότι στη Πάφο μπορούν να εγκατασταθούν μόνο όσοι έχουν παφίτικες ρίζες, αν ήταν δυνατό οι αθιγγανοί να συσχετιστούν με ρίζες...

Αλλά συσχετίστηκαν οι αθιγγανοί και με τη προσπάθεια «αποσταθεροποίησης» στο εσωτερικό, ακόμα δε και οργανωμένο σχέδιο του κ. Ντενκτάς για τη δημιουργία καντονίων στο Νότο! Προφανώς διαφεύγει ότι, το τελευταίο πράγμα που θα διανοείτο ο κ. Ντενκτάς, θα ήταν τη δημιουργία καντονίων στο Νότο, κάτι που αυτόματα θα εδημιουργούσε τα ερείσματα για τη δημιουργία Ελληνοκυπριακών καντονίων στο Βορρά και θα εξυπηρετούσε τις επιδιώξεις της Κυπριακής Κυβέρνησης.

Εν ολίγοις, πολλή συνομοσιολογία και κινδυνολογία, κάποια εθνικιστική και ρατσιστική υστερία και μεγάλη, κατά την άποψή μου, δόση αφέλειας.

Ευκαιριακά παρατηρώ ότι, σύμφωνα με τα επίσημα κυβερνητικά στοιχεία, στις ελεύθερες περιοχές διαβιούν σήμερα συνολικά 275 Τουρκοκύπριοι φυγάδες των κατεχομένων. Ο αριθμός αυτός δεν περιλαμβάνει 129 Τουρκοκύπριους, που είχαν παραμείνει στο Νότο μετά την τουρκική εισβολή. Από τους φυγάδες, 73 ζουν σήμερα στην Επαρχία Λευκωσίας, 141 στη Λεμεσό, 15 στη Λάρνακα και 46 στην Πάφο. Τους τελευταίους οκτώ μήνες παρατηρείται κάποιο σχετικά αυξημένο ρεύμα φυγής από τα κατεχόμενα, που οφείλεται ωστόσο στη κάθοδο των αθιγγάνων.

Τι διακυβεύεται στις ελληνικές εκλογές;

του Λούη Ηγουμενίδη

Η αναγνώριση των δεδομένων, υποκειμενικών και αντικειμενικών, που ορίζουν τις εθνικές εκλογές στην Ελλάδα, που διεξάγονται στις 9 Απριλίου δεν παρουσιάζει καμμία σχεδόν ιδιαιτερότητα, που θα μπορούσε να τη διαφοροποιήσει από άλλες, ή τουλάχιστον από όσες έγιναν μεταδικτατορικά. Η διεύθυνση όμως στον εσωτερικό τους ρυθμό, σ' αυτά που εννοούνται και συνθέτουν τις σημερινές πολιτικές και κοινωνικές πραγματικότητες της Ελλάδας, τους προσδίδει μια ξεχωριστή σημασία, που ίσως τις αναγάγει και καθοριστικές για την πορεία της χώρας στον εικοστό πρώτο αιώνα.

Μετά το '74 και την αναστήλωση της δημοκρατίας στη χώρα, η πολιτική πορεία που ακολουθήθηκε πέρασε από τρία βασικά στάδια. Το πρώτο αφορούσε στην αποκατάσταση των δημοκρατικών θεσμών, το δεύτερο στην είσοδο της χώρας και την εναρμόνιση της με την Ευρώπη και το τρίτο με τον πολιτικό, κοινωνικό, οικονομικό και θεσμικό εκσυγχρονισμό της. Αυτοί οι στόχοι υπηρετήθηκαν διαδοχικά από τον Κωνσταντίνο Καραμανλή και την κυβέρνηση της Ν.Δ., από τον Ανδρέα Παπανδρέου και τις πρώτες κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ και από τον Κώστα Σημίτη, σαν διάδοχο του Ανδρέα και εισηγητή του νέου πολιτικού προφίλ του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος. Αν μάλιστα θα επιχειρούσαμε μια σύνδεση του κάθε ηγέτη με ένα στάδιο σ' αυτή την σίγουρη πορεία του Ελληνισμού, θα λέγαμε ότι ο Ανδρέας εμπέδωσε τη Δημοκρατία, ο Καραμανλής οδήγησε τη χώρα στην Ευρώπη και ο Σημίτης αποτόλμησε το μέγα και δύσκολο έργο του εκσυγχρονισμού, με θαυμαστή / ως τώρα επιτυχία.

Οι άλλες πολιτικές δυνάμεις κινήθηκαν παράλληλα, ανασταλτικά ή ενισχυτικά αυτής της διαδικασίας, όμως με φθίνουσα για τις ίδιες τάση και με θνησιγενή παρουσία στα πολιτικά δρώμενα, συχνά ανεξάρτητη από τις προθέσεις τους, αλλά πα στα σύμφωνα με τα σύνδρομα της νεότερης πολιτικής ιστορίας της Ελλάδας. Το ΚΚΕ βρέθηκε στη δίνη των καταρρεύσεων του υπαρκτού σοσιαλισμού, η ανανεωμένη Αριστερά προσέκρουσε στην έλλειψη ανάλογης πολιτικής κουλτούρας στην χώρα και τα άλλα κομματικά σχήματα απεικόνισαν ελλειπτικά τις αντιρρήσεις μεριδας των οπαδών των παραδοσιακών σχημάτων. Μόλις βέβαια αντιληφθούν την ματαιότητα των εκλογών τους (όρα Πολιτική Άνοιξη) η κατάληξη θα είναι δεδομένη: η παραίτηση...

Φτάνουμε λοιπόν σε λίγες μέρες στην επόμενη εκλογική αναμέτρηση και ο πολιτικός χάρτης καταγράφεται ως εξής: Πέντε κόμματα διεκδικούν την κοινοβουλευτική εκπροσώπηση και καμμία τριανταριά άλλα πραγματοποιούν μια εικονική εκλογική παρουσία. Μεταξύ ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. δίνεται η μάχη για να κερδηθεί η αυτόνομη κατάληψη της εξουσίας και τα άλλα τρία κόμματα, δηλαδή το ΚΚΕ, ο Συνασπισμός της Αριστεράς και Προόδου και το ΔΗΚΚΙ του κ. Δημήτρη Τσοβόλα, διεκδικούν μια δυναμική και αποτελεσματική παρουσία στη νέα Βουλή που θα εμπλουτίζει τον αντιπολιτευτικό λόγο.

Οι δημοσκοπήσεις φέρνουν τα δύο μεγάλα κόμματα, ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. να συναγωνίζονται για την πρωτιά με διαφορά στήθους, δηλαδή μερικά δέκατα της μονάδας, ενώ η εκφραζόμενη πεποίθηση της καταπληκτικής πλειο-

ψηφίας του Ελληνικού λαού, αναγνωρίζεται σαν καταλληλότερο πρωθυπουργό και για τη νέα τετραετία τον Κώστα Σημίτη, σε αντίθεση με τον Κώστα Καραμανλή που δεν συγκεντρώνει ούτε την αναγνώριση των ψηφοφόρων του κόμματός του, την Ν.Δ.

Φαίνεται και θα αυτοτολήσω την πρόβλεψη, η εκλογή Σημίτη έστω και δύσκολη, πρέπει να θεωρείται δεδομένη, παρόλες τις περί αντιθέτου διακυρήξεις του αντιπάλου του.

Οι λόγοι

Για ποιους λόγους όμως πρέπει να θεωρείται η εκλογή Σημίτη σαν η πιθανότερη και ποιοι λογικοί κίνδυνοι παραμονεύουν στην περίπτωση που αυτή η πρόβλεψη δεν ευαισθητοποιεί; Ο Κώστας Σημίτης θα πρέπει λογικά να κερδίσει τις εκλογές για τους πιο κάτω λόγους.

Α. Εκσυγχρόνισε με μακρύ και επίπονο έργο την ελληνική οικονομία και κατέστησε τη χώρα ικανή να ενταχθεί στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) της Ευρώπης.

Β. Καθιέρωσε με συνέπεια μια ευφάνταστη εξωτερική πολιτική και κυρίως απέναντι στην Τουρκία, που καθιστά την Ελλάδα μια σύγχρονη και προοδευτική ευρωπαϊκή χώρα, απαλλαγμένη από τις προκαταλήψεις και τις κατηλώσεις του παρελθόντος.

Γ. Επέφερε θεσμικές ανανεώσεις της χώρας, που μπορεί σήμερα να καταταχθεί ανάμεσα στις πιο ανεπτυγμένες θεσμικά δημοκρατίες της Ευρώπης και ολόκληρου του πλανήτη μας.

Όσο και αν οι αντικρύσεις αυτές είναι σε μεγάλο βαθμό αφελείς, δεν παύουν να σηματοδοτούν μια άγνοια για τους Τουρκοκυπρίους και τα οράματά τους αλλά ακόμα και μια ανετοιμότητα για λύση. Και τούτο γιατί καμμία δεν έγινε προσπάθεια να επεξηγηθεί στο μέσο Ελληνοκύπριο το περιεχόμενο της διζωνικής Ομοσπονδίας και οι συνακόλουθες προεκτάσεις της. Ακόμα γιατί ο ακατάσχετος εθνικισμός των τελευταίων ετών, δεν επέτρεψε τον «εξανθρωπισμό» των σχέσεων των δυο κοινοτήτων και την έναρξη μιας πορείας δημιουργίας κάποιας ψυχικής επαφής.

Η συμπεριφορά μέσω εξαρτημένων ανακλαστικών, όπως ονομάζεται το conditioning, εξακολουθεί να ξεπροβάλλει στην καθημερινή μας ζωή, μόλις μας δοθεί η παραμικρή ευκαιρία.

Η πιο πιθανή εκδοχή

Όπως φαίνεται και από τις επίσημες στατιστικές, τους τελευταίους μήνες παρατηρείται πράγματι κάποιο ρεύμα φυγής από τα κατεχόμενα προς τις ελεύθερες περιοχές. Ωστόσο δεν πρόκειται ούτε για «μαζική φυγή», ούτε για «ανησυχητικό φαινόμενο», ούτε ασφαλώς για καταχθόνιο σχέδιο του κ. Ντενκτάς, μια από τις πολλές του ίντριγκες... Όπως ήδη έχει λεχθεί, οι φυγάδες έρχονται στο Νότο με την ανοχή του κ. Ντενκτάς, αφού κατά κύριο λόγο πρόκειται για αθιγγάνους. Απλά νοιώθει ο κ. Ντενκτάς ότι απαλλάσσεται από κάποιο πρόβλημα στο Βορρά που μάλιστα το κάνει εξαγωγή στο Νότο.

Οι αθιγγάνοι με τη σειρά τους, πολύ περισσότερο γιατί δεν έχουν ρίζες, νοιώθουν ότι μπορεί να ξεφύγουν από την ανέχεια των κατεχομένων και να δοκιμάσουν τη φιλοξενία του Νότου, με τα περισσότερα χρήματα και ευκαιρίες. Ωστόσο από μίαν άποψη η αποκατάσταση των αθιγγάνων, δεν μπορεί παρά να αποτελεί ανοικτό φάλο για τη Κυβέρνηση, γιατί είναι γνωστό ότι οι ομάδες αυτές, δεν αρέσκονται σε μόνιμη διαμονή, ενώ ούτε με μόνιμη παραγωγική εργασία καταπίνονται.

Παρεμπιπτόντως, η παραίτηση κά-

ποιου αρθρογράφου για διεθνή ειδησεογραφική και διπλωματική αξιοποίηση του γεγονότος, δε μπορεί να έχει αντίκρουσμα, αφού πρόκειται για μαζική κάθοδο αθιγγάνων και όχι Τουρκοκυπρίων, ώστε να χωρέσει επιχειρηματολογία για «απόρριψη του καθεστώτος Ντενκτάς».

Επισημαίνεται ότι, η από μέρους κυβερνητικών αξιωματούχων επίκληση «των εκ του Συντάγματος απορρέοντων δικαιωμάτων», όσων έρχονται από το Βορρά, δε θα πρέπει να συσκοτίζει το γεγονός ότι, πίσω από τη συμμόρφωση με το Σύνταγμα υπάρχει ο φόβος των Ιουδαίων... Να αποφευχθούν δηλαδή εκείνοι οι χειρισμοί που θα επέτρεπαν στη Τουρκία και το κ. Ντενκτάς να βγουν από τη δύσκολη θέση που τους έχει φέρει η υπόθεση Τιτίνας Λοϊζίδου. Και αναφερόμαστε συγκεκριμένα σε περιπτώσεις διεκδίκησης από μέρους των Τουρκοκυπρίων περιουσίας, στις οποίες δε θα μπορούσε ενδεχόμενα να ανταποκριθεί το Κράτος. Και είναι εδώ που η Κυβέρνηση θα έπρεπε να προσέχει από κάποια ενδεχομένως τεχνάσματα του κ. Ντενκτάς.

Ο «κίνδυνος» της μαζικής εισροής Τουρκοκυπρίων

Όπως είναι γνωστό, κεντρικός άξονας της τουρκικής πολιτικής και κατεπέκτασιν και εκείνης του κ. Ντενκτάς, είναι το υποτιθέμενο αβίωτο των δυο κοινοτήτων και η ασφάλεια των Τουρκοκυπρίων. Αυτό είναι το σενάριο που έκτισε η Τουρκία για να δικαιολογήσει την εισβολή και τον διαχωρισμό και που στηρίχτηκε στα δικά μας λάθη της περιόδου 64-74 και που μετά το πραξικόπημα και την εισβολή συνεχίζουμε κατά καιρούς να τροφοδοτούμε με το τρόπο της πολιτικής μας συμπεριφοράς. Το σενάριο τούτο βολεύει τη Τουρκία και τη βοηθά να συγκαλύπτει τα πραγματικά της κίνητρα, που δεν είναι άλλα από τα ευρύτερα στρατηγικά της συμφέροντα στη περιοχή.

Και έχει η Κυπριακή Κυβέρνηση την ευκαιρία, έμπρακτα να αποδείξει ότι όσοι Τουρκοκύπριοι ζουν στις ελεύθερες περιοχές δεν κινδυνεύουν. Ζουν σε συνθήκες ασφαλείας και έχουν το σπίτι και τις δουλειές τους.

Και επειδή αποτελούν σταγόνα μέσα σε μια ελληνοκυπριακή θάλασσα, τυγχάνουν και της ιδιαίτερης φροντίδας του Κράτους, του οποίου λέμε ότι είναι πολίτες και το οποίο συναισθάνεται τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Μάλιστα, για να τραβήξουμε το χαλί κάτω από τα πόδια του κ. Ντενκτάς και της Τουρκίας, θα έπρεπε το Κράτος να είχε προδιαγράψει εκείνη την πολιτική όπου αντί να μεταναστεύουν οι Τουρκοκύπριοι στο Καναδά, την Αυστραλία, την Αγγλία και τις ΗΠΑ και να ξενιτεύονται, να τους ήταν προτιμότερο να στραφούν προς τα ελεύθερα εδάφη, τη δική τους χώρα και πατρίδα. Αντί τούτου ανησυχούμε, μήπως γυρίσουν πολλοί Τουρκοκύπριοι στα σπίτια και τις περιουσίες τους... Αν πράγματι επέστρεφαν αρκετοί Τουρκοκύπριοι στο Νότο, το πρόβλημα θα ήταν της Αγκυρας και του κ. Ντενκτάς, γιατί κάτι τέτοιο θα κατέρριπτε το μύθο περί του αβιώτου, θα απογύμνωνε τη Τουρκική πολιτική και θα εδημιουργούσε τις προϋποθέσεις για μια λύση με πιο ανθρώπινο πρόσωπο.

Η μαζική έλευση των αθιγγάνων, πέραν των επί μέρους προβλημάτων που θα πρέπει να επιλυθούν, θα έπρεπε να αποτελούσε τον σπινθήρα προδιαγραφής πολιτικής προσέλκυσης και διαβίωσης Τουρκοκυπρίων στα ελεύθερα εδάφη, εν όσω διαρκεί η εκκρεμότητα του Κυπριακού προβλήματος. Μια πολιτική που θα επέτρεπε την άνετη διαβίωση αυτών που ήδη βρίσκονται στο Νότο αλλά ακόμα και αυτών που θα εγκατέλειπαν τα κατεχόμενα, για μια πιο ανθρώπινη και αξιοπρεπή διαβίωση στο Νότο.

Οι αντιδράσεις του κοινού στη πρόσφατη έλευση των φυγάδων του Βορρά, θα πρέπει ακόμα να προβληματίσουν ως προς το πόσο ανέτοιμος είναι ο μέσος Ελληνοκύπριος για την ομοσπονδιακή λύση και τα συμπαρομαρτούντα. Θα πρέπει ακόμα αυτές, οι αντιδράσεις να έχουν καταδείξει, πόσο αποπροσανατολιστικές είναι οι δημαγωγικές και λαϊκίστικες προσεγγίσεις που ακολουθούν οι περισσότεροι πολιτικοί μας τα τελευταία χρόνια, εξού και τα αποτελέσματα της πρόσφατης δημοσκοπήσης για την ομοσπονδία. Αν μερικές δεκάδες αθιγγάνων ήταν αρκετές για να προκαλέσουν τόσες αντιδράσεις, αναταραχή και ανησυχίες, πως είναι δυνατό να επιβιώσει μελλοντικά μια οδυνηρή λύση;

Δ. Δημιούργησε τις προϋποθέσεις για μια σταθερή αναπτυξιακή πορεία που θα ανεβάσει το ΑΕΠ της χώρας και θα καταστήσει σταδιακά τον Έλληνα πολίτη σαν ένα από τους πλέον ευημερούντες σήμερα.

Ε. Εμπέδωσε τους δημοκρατικούς θεσμούς κατά τρόπο που η ελληνική θεωρείται σήμερα ως μια από τις πιο σύγχρονες δημοκρατίες στον πλανήτη μας.

Στ) Ανέλαβε πρωτοβουλία στα Βαλκάνια που τείνουν να καταστήσουν την Ελλάδα σε πρωταγωνιστή των εξελίξεων στην περιοχή, με τεράστιες οικονομικές και εθνικές προοπτικές.

Ζ) Σ' όλα τα επίπεδα της δημόσιας ζωής και του πολιτισμού η Ελλάδα σήμερα εμφανίζεται ανανεωμένη και σύγχρονη.

Βέβαια για να γίνουν όλ' αυτά τα επιτεύγματα χρειάστηκε ο Ελληνικός λαός να σφίξει το ζωνάρι του και τούτο δεν μπορεί να άφησε ανεπηρέαστες τις πολιτικές διαθέσεις των μαζών, ιδιαίτερα όταν ενθαρρύνονται από τη δημαγωγία της αντιπολίτευσης και τον όποιον συντεχνειακών νοοτροπιών.

Ο κ. Καραμανλής φυσικά, δεν δίνει μηνύματα αρνητικά για τις κατευθύνσεις της πολιτικής που θα ακολουθήσει. Απλώς δεν εμπνέει ότι μπορεί να υλοποιήσει με τέτοια εκουγχρονιστική πορεία με επιτυχία. Άλλωστε και το κόμμα που εκπροσωπεί δεν αφήνει πολλές ελπίδες στο λαό ότι μπορεί να αρθεί υπεράνω του παρελθόντος του και να συμβαδίσει με τις επιταγές του 21ου αιώνα. Ο Ελληνικός λαός δεν μπορεί να διακυβευθεί τις κατακτήσεις του και να φερθεί κοντόφθαλμα με σκοπό να εξυπηρετήσει αμφίβολου στόχους, όπως τους επαγγέλλεται δημαγωγικά η Ν.Δ. Εξάλλου δεν κατάφερε το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης να συσπειρώσει όλα τα στελέχη και όλους τους ψηφοφόρους του.

Τα άλλα κόμματα θα παίξουν βέβαια ρόλο και κατά και μετά τις εκλογές. Δεν θα μπορέσουν όμως να καθορίζουν τη νέα πορεία της Ελλάδας. Η δυναμική τους δεν θα ξεπεράσει τα όρια της μονοψήφιας εκατοστιαίας τους δύναμης.

Ο Κώστας Σημίτης, νομίζω, με ενωμένο ολόκληρο το ΠΑΣΟΚ γύρω του και ξεπερνώντας τους κλυδωνισμούς του πρόσφατου παρελθόντος, δύσκολα ή εύκολα θα είναι ο τιμονιέρης και στα πρώτα βήματα του 21ου αιώνα...

Τι δεν διακυβεύεται στις ελληνικές εκλογές!

Κωστής Αχνιώτης

Η Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ προωθούν πολιτικές οι οποίες είναι τόσο κοντά ώστε από προγραμματικής τουλάχιστον πλευράς είναι δύσκολο να εντοπίσει κανείς σημαίνουσες διαφορές. Φυσιολογικά η προεκλογική αντιπαράθεση των δύο κομμάτων έχει ήδη γλιστρήσει προς την γκρίζα προπαγάνδα έναντι του αντιπάλου παρά προς την προώθηση ή την προβολή των όποιων διαφορετικών θέσεων και βέβαια προς μια φραστική ή και φτιαχτή οξύτητα στην αμοιβαία τους προσπάθεια να συντηρήσουν τον διπολισμό ο οποίος ευνοεί και τα δύο κόμματα. Δεν χρειάζεται να επιχειρηματολογήσει κάποιος για να διαπιστώσει άλλωστε ότι οι βασικοί άξονες πολιτικής διαμορφώνονται πειστικά από το διεθνές περιβάλλον, τόσο εις ότι αφορά στην οικονομική πολιτική (παγκοσμιοποίηση, φιλελευθέρωση, ΟΝΕ) όσο και στην εξωτερική πολιτική (ύφεση με ταυτόχρονη έντονη συντήρηση των εξοπλιστικών προγραμμάτων, ευθυγράμμιση δηλαδή με την υπό διαμόρφωση ΚΕΠΠΑ ειδικότερα ως προς τα Βαλκάνια, την Τουρκία και την Μέση Ανατολή) όπως και στον κοινωνικό τομέα εμπορευματοποίηση και συρρίκνωση της παιδείας και της υγείας στα πρότυπα του νεοφιλελευθερισμού, λιτότητα και ανεπαρκείς προτάσεις για την μείωση της ανεργίας. Έτσι τυχόν πτώση του

ΠΑΣΟΚ και αντικατάσταση του από τη Νέα Δημοκρατία δεν πρόκειται να επιφέρει οποιοσδήποτε ουσιαστικές αλλαγές εκτός ίσως από μία ριζοσπαστικότερη συμπεριφορά του συνδικαλιστικού κινήματος που χειραγωγείται σε μεγαλύτερο βαθμό από το ΠΑΣΟΚ.

Όμως λειτουργεί υπέρ του ΠΑΣΟΚ το γεγονός ότι είναι αυτό που προώθησε με σχετική επιτυχία την πολιτική που μόλις περιγράψαμε, έχει εξοικειωθεί μαζί της, και στα πολύ δύσκολα της σημεία όπως π.χ. την προσέγγιση με την Τουρκία και τον χειρισμό του Κυπριακού δεν είναι εύκολο να φανταστεί κανείς εξ ίσου αποτελεσματικό αντικαταστάτη του Γιώργου Παπανδρέου. Ειδικά από την πλευρά της Κύπρου βλέποντας τα πράγματα ο Γιώργος Παπανδρέου και προηγούμενα ο Γιάννος Κρανιδιώτης μπόρεσαν να οδηγήσουν τον κ Κληρίδη στην "ανεργοποίηση" του ηφαιστείου με σχετικά μειωμένες ζημιές. Αλλά με την Νέα Δημοκρατία αφ' ενός δεν θα αλλάξουν οι βασικοί άξονες πολιτικής και αφ' ετέρου οι Έλληνες πολίτες δεν επιθυμούν και είναι φυσιολογικό, να κοιτάζουν το μέλλον τους μόνο μέσα από το Κυπριακό. Έτσι έχουν να παλέψουν και παλεύουν - η ελληνική αριστερά δεν είναι νεκρός χώρος- ενάντια στη λιτότητα, και το συμπράξιασμα της παιδείας από τον κ. Αρσένη, το καταθλιπτικό μέγεθος της ανεργίας, τις χαμηλές παροχές κ.λ.π.

Παράλληλα υπάρχει στην Ελλάδα μια ζωντανή αναζήτηση και προβληματισμός για την Αριστερά της "επόμενης" μέρας, πέρα από τον αποθανόντα ή αποθνήσκοντα ακόμα σταλινισμό και βέβαια από την σοσιαλδημοκρατία που μειώνει ή και μηδενίζει τις αποστάσεις της από την Δεξιά, σε "ζωντανή σύνδεση και εναρμόνιση" με την ευρωπαϊκή και διεθνή ριζοσπαστική σκέψη και δράση όπως εκφράστηκε πρόσφατα και θεαματικά για παράδειγμα στο Σιάτλ, στις ευρωπαϊκές κινήσεις για την φορολόγηση των διακινήσεων κεφαλαίων, στις πανευρωπαϊκές κινητοποιήσεις των ανέργων, στα αντιρατσιστικά, αντιεθνικιστικά, φεμινιστικά, περιβαλλοντικά, αντιπολεμικά κινήματα, τα κινήματα ενάντια στις γενετικές μεταλλάξεις, τα δίχτυα αλληλεγγύης και συμπράξεως και άλλα. Όλ' αυτά βέβαια που δεν φτάνουν στο κυπριακό χωριό αλλά ζουν στην ελληνική επικράτεια, μέσα και έξω από τον Συνασπισμό της Αριστεράς και εκλογικά κατέρχονται σε συμμαχία μαζί του ή και σε αυτόνομα ψηφοδέλτια. Το ολιγότερο μικρό μέγεθος των ποσοστών τους στις εκλογές, θα βοηθήσει στην ανάπτυξη των αντιστάσεων στην βαρβαρότητα της ανεξέλεγκτης αγοράς στην παγκοσμιοποιημένη απάντηση στο παγκοσμιοποιημένο κατεστημένο και τον έλεγχο της υπεροψίας της πασοκικής νομενκλατούρας εάν αυτή επανεκλεγεί.

— Τέρμα στο καθεστώς του συρφετού, με φύλαρχο τον Ντενκτάς.

— Πλήρης εκδημοκρατικοποίηση. Ο στρατός και οι δυνάμεις να παύσουν να παίζουν τον ρόλο τους.

ΕΠΙΣΤΡΑΤΟ

— Πρόγραμμα για την Τουρκία - Κύπρος με σκοπό την οριστική επίλυση της αιχμής, στο πλαίσιο της προοπτικής για την ειρήνη στο μέσο όρο.

στα κατε

— Δημοκρατικό πολίτευμα - ο στρατός στους στρατώνες του.

— Οικονομική Ανάκαμψη

— Τέρμα στην έχθρητα

οχτώ υποψηφιοί

— Άλλο η επέμβαση με βάση τη συνθήκη εγγυήσεως, άλλο η κατοχή και άλλο η δήθεν απελευθέρωση των Τουρκοκυπρίων

— Μπουχτίσαμε και εμετανοιώσαμε από την «απελευθέρωση»

— Πλήρης σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ελευθερίες

— Άλλο είναι η Τουρκία, άλλο η Άγκυρα

Ιωσήφ Παγιάτα και Ιμπραχίμ Αζίζ

— Ο πληθωρισμός στα ευρωπαϊκά επίπεδα

Ο ΣΤΡΕΣ

— \$100 δις. Κατανομή κεφαλαίων εισόδου στα ευρωπαϊκά επίπεδα

επίπεδα

— Να εγκαταλειφθεί αυτή η προοπτική και να πεταχτεί στον κάλαθο των αχρήστων

χόμενα

— Είναι ο μόνος δρόμος για την «απελευθέρωση» και όσο έρχονται οι «απελευθερωτές»

για την «προεδρία»

— Λύση στην Ευρώπη, όχι όμως με τις κραυγές μάου - μάου του φύλαρχου (Ντενκτάς)

— Η θεώρηση του Ντενκτάς ότι όσοι φεύγουν και όσοι έρχονται είναι Τούρκοι, ισοδυναμεί με εξαφάνιση των Τουρκοκυπρίων

Στις 15 αυτού του μηνός, διεξάγονται στα κατεχόμενα προεδρικές εκλογές στις οποίες θα πάρουν μέρος 126.600 ψηφοφόροι, κάπου 5800 περισσότεροι από τις προηγούμενες βουλευτικές εκλογές του 98. Προφανώς οι πρόσθετοι ψηφοφόροι αφορούν αφίξεις νέων εποίκων, αφού ο γηγενής τουρκοκυπριακός πληθυσμός, εξακολουθεί να φθίνει.

Σε σχέση με τις προηγούμενες προεδρικές εκλογές, αυτή τη φορά υπάρχουν περισσότεροι υποψήφιοι και λιγότερα κόμματα, αφού υπάρχει και αριθμός ανεξαρτητών υποψηφίων. Ούτε λίγο, ούτε πολύ, εκλογές διεκδικούν οκτώ υποψήφιοι, οι κύριοι: Ντενκτάς, Έρογλου, Ταλάτ, Ακκιντζιή, Ταχσίν, Λεβέντ, Αφσιάρουλου και Καϊμάκ. Τους πέντε πρώτους στηρίζουν κομματικοί σχηματισμοί, ενώ οι τρεις τελευταίοι κατέρχονται ως ανεξάρτητοι.

Επισημαίνεται ότι ο κ. Ντενκτάς βρίσκεται στο προσκήνιο της τουρκοκυπριακής πολιτικής σκηνής από το 57, όταν έγινε πρόεδρος της Ομοσπονδίας Τουρκοκυπριακών Οργανώσεων, εκπαραθυρώνοντας τον Φαϊζ Καϊμάκ. Ακολούθως, το 60, έγινε πρόεδρος της Τουρκικής Κοινωνικής Συνέλευσης, ενώ μετά την εισβολή, έγινε πρόεδρος της αυτοχειροτόνητης «Τουρκοκυπριακής Ομόσπονδης Πολιτείας» (Kıbrıs Türk Federe Devleti), αφού μετά από τις υποδείξεις της Άγκυρας, ο Δρ Κιουτσιούκ δεν υπέβαλε υποψηφιότητα.

Όπως γίνεται αντιληπτό, ο κ. Ντενκτάς που είναι 76 ετών, βρίσκεται ουσιαστικά επί κεφαλής της Τουρκοκυπριακής Κοινότητας για μισό σχεδόν αιώνα. Είναι προφανές ότι το μη ανανεώσιμο της πολιτικής σκηνής, δεν αποτελεί αποκλειστικό προνόμιο της ελληνοκυπριακής πλευράς.

Ο κ. Ντενκτάς κατέρχεται στις εκλογές ως υπερκομματικός υποψήφιος. Τον υποστηρίζουν ωστόσο το Δημοκρατικό Κόμμα (DP), του οποίου ηγείται ο γιος του Σερντάρ, καθώς και τρία άλλα μικροσκοπικά κόμματα. Το Δημοκρατικό Κόμμα είναι το δεύτερο μεγαλύτερο και δεν κατέρχεται με δικό του υποψήφιο, για να στηρίξει το κ. Ντενκτάς. Εξού και οι αντίπαλοί του κατηγορούν τον κ. Ντενκτάς ότι στην πράξη δεν είναι ανεξάρτητος ή υπερκομματικός, αλ-

λά υποψήφιος του Δημοκρατικού Κόμματος. Ο κ. Ντενκτάς έχει τις γνωστές εθνικιστικές / διχοτομικές του θέσεις και υποστηρίζεται από την Άγκυρα και σημαντικό μέρος των εποίκων. Στις εκλογές κατέρχεται με ένα σύνθημα που μεταφράζεται περίπου ως εξής: αυτή η δουλειά είναι διαφορετική, δεν πρόκειται για απλή κομματική υπόθεση.

Ο δεύτερος σημαντικός, από πλευράς εκλογικής δύναμης υποψήφιος είναι ο κ. Έρογλου, ηλικίας 55 περίπου χρονών, γιατρός, από το Όφκορος της επαρχίας Αμμοχώστου. Ο κ. Έρογλου υποστηρίζεται από το δικό του κόμμα, το Κόμμα Εθνικής Ενότητας (UBP). Αποτελεί το βασικό αντίπαλο του κ. Ντενκτάς και στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές συγκέντρωσε ένα ποσοστό λίγο πάνω από 40%.

Ο κ. Έρογλου ανδρώθηκε πολιτικά στην οκιά του κ. Ντενκτάς, μετά τα γεγονότα του 74. Είναι ουσιαστικά «παιδί του Ντενκτάς», σκληροπυρηνικός και εθνικιστής. Χαρακτηριστικά είχε κάποτε δηλώσει: Στους Ελληνοκυπρίους δε δίνουμε ούτε μια τσιακκίλα! (Bir çakıl bile vermeyiz). Όμως, λόγω διαφωνιών σε θέματα εσωτερικής διακυβέρνησης, βρέθηκε σε έντονη αντιπαράθεση με το κ. Ντενκτάς. Ο τελευταίος, που δεν ανέχεται να τον αμφισβητούν, δοκίμασε να τον αφανίσει πολιτικά, χωρίς όμως επιτυχία εξού και σήμερα παρά την ιδεολογική τους συγγένεια, εξακολουθεί να αποτελεί το βασικό του αντίπαλο. Για να τον αποδυναμώσει, δημιούργησε ο κ. Ντενκτάς το Δημοκρατικό Κόμμα, πλην όμως, όπως έχει ήδη αναφερθεί δε τα κατάφερε, αφού ο κ. Έρογλου είναι δημοφιλής στις τουρκοκυπριακές μάζες. Έκτοτε, η σύγκρουση και η οξεία αντιπαράθεση μεταξύ των δύο, δεν λέει να κοπάσει και οι επί θύραις εκλογές παίρνουν για τους δυο το χαρακτήρα μιας εξοντωτικής μάχης. Παρόλο που ξέρει ότι ο κ. Ντενκτάς είναι ο ευνοούμενος της Άγκυρας, στόχος του κ. Έρογλου είναι όπως λέει, «να δώσει ένα μεγάλο μπάτσο στον Ντενκτάς». Βέβαια στη Τουρκία έχει κι αυτός τους δικούς του υποστηρικτές... Σύνθημα του κ. Έρογλου στις εκλογές είναι: Η εθνική υπόθεση εναπόκειται στην ετυμηγορία του λαού.

Του Τουρκικού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος (C.T.P.), του παραδοσια-

κού αριστερού κόμματος, υποψήφιος είναι ο κ. Ταλάτ, ηλεκτρομηχανολόγος το επάγγελμα, ηλικίας 48 ετών περίπου, από τη Κερύνεια. Μετά τη αποχώρηση του κ. Οζγκιούρ το κόμμα συρρικνώθηκε στις τελευταίες εκλογές στο 13%. Όμως ο κ. Ταλάτ αφήνει να νοηθεί ότι θα καταφέρει να περάσει στη δεύτερη Κυριακή, δημιουργώντας την έκπληξη. Κάτι που ωστόσο δεν φαίνεται να επιβεβαιώνεται από τις ενδείξεις. Σύνθημα του κ. Ταλάτ στις εκλογές είναι: Καλωσόρισμα στη Λύση και το Μέλλον.

Του Κόμματος Κοινωνικής Απελευθέρωσης (TKP), υποψήφιος είναι ο κ. Ακκιντζιή, νυν αντιπρόεδρος της κυβέρνησης των κατεχομένων, με κεντροαριστερές, θα μπορούσε να πει κανείς καταβολές. Με την ελπίδα ότι κάποια στιγμή θα μπορούσε να αποτελέσει το «διάδοχο σχήμα», πολιτεύεται προσεκτικά ο κ. Ακκιντζιή. Με εξαίρεση τη παρουσία συμμετοχή του στη κυβέρνηση των κατεχομένων, βρίσκεται κατά κανόνα στο χώρο της αντιπολίτευσης. Στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές αναδείχθηκε ως το τρίτο κόμμα, συγκεντρώνοντας γύρω στο 14% των ψήφων. Στις εκλογές κατέρχεται με ένα νερόβραστο - όπως τον έχουν κατηγορήσει οι αντίπαλοί του - σύνθημα: Προς τη λύση με σωστές επιλογές.

Πέμπτος υποψήφιος, που έχει πίσω του κομματική κατάσταση που να τον στηρίζει, είναι ο κ. Ταχσίν. Είναι υποψήφιος του Κινήματος Πατριωτικής Ενότητας (Y.B.H.), που προήλθε από το μετασχηματισθέν Κόμμα της Νέας Κύπρου του κ. Ντουρντουράν και τους αποσχισθέντες από το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα, οπαδούς του κ. Οζγκιούρ. Αρχηγός του κόμματος είναι ο κ. Ιζέτ Ιντζιάν, ο οποίος ωστόσο δεν κατέρχεται στις εκλογές. Ο κ. Ταχσίν είναι λίγο πάνω από τα 60 και γεννήθηκε στον Άη Θεόδωρο της Τυλληρίας. Είναι πρώην εκπαιδευτικός, συνδικαλιστής, μελετητής, συγγραφέας και δημοσιογράφος. Η συνδικαλιστική του δράση είχε ως αποτέλεσμα την κατά καιρούς φυλάκισή του.

Πολιτεύεται τολμηρά και έχει ίσως τις πιο προχωρημένες **κυπριακές** θέσεις, όχι μόνο ανάμεσα στους Τουρκοκυπρίους αλλά και γενικότερα. Το Κίνημα στις τελευταίες εκλογές πήρε σχεδόν το 2% των ψήφων. Στις εκλογές κατέρχεται με το σύν-

θημα: Τέρμα στη ζωή σε στρατόπεδο αιχμαλώτων, αυτή η χώρα είναι δική μας, όχι στη διοίκηση κατ' εντολή.

Πέραν από τους πέντε υποψηφίους που τυγχάνουν κομματικής υποστήριξης, στις εκλογές κατέρχονται τρία ακόμα άτομα, αριστερών καταβολών οι δυο (Λεβέντ Αφσιάρουλου) και φιλελεύθερων αντικρύσεων, όπως ο ίδιος διατείνεται ο τρίτος (Καϊμάκ).

Ο κ. Λεβέντ είναι ο μόνος ίσως γνωστός στην Ελληνοκυπριακή πλευρά. Είναι περίπου 50 ετών, εκδότης της γνωστής εφημερίδας της αντιπολίτευσης Αντιραουαί οπούδασε δημοσιογραφία στην τότε Σοβιετική Ένωση. Σύνθημα του στις εκλογές: Για ποιο λόγο πέθανε ο πατέρας μου; [Για να μας διοικεί η Άγκυρα και ο στρατός, για να εξαφανιστούμε τελικά από την Κύπρο, για να μη μπορούμε να εκδώσουμε μια εφημερίδα;]

Ο κ. Αϊχάν Καϊμάκ, εκπαιδευτικός από τη Λευκωσία, είναι γιος του Φαϊζ Καϊμάκ, που εξοστράκισε παλιά ο κ. Ντενκτάς από την Ομοσπονδία Τουρκοκυπριακών Οργανώσεων. Είναι γύρω στα 55 και κατέρχεται με μια πλατφόρμα προβολής των δικαιωμάτων του ατόμου, σε αντιδιαστολή με τη κρατική και κομματική παντοδυναμία. Χαρακτηριστικό είναι το σύνθημα που χρησιμοποιεί για τις εκλογές: Κοίτα μπροστά σου, μην είσαι μύωπας.

Τέλος την οκτάδα - τουλάχιστον για την ώρα των υποψηφίων, συμπληρώνει ο κ. Τουργκούτ Αφσιάρουλου, εκπαιδευτικός, συνδικαλιστής και ουσιαστικά συνοδοιπόρος του Αρίφ Ταχσίν. Σύνθημά του το: Πολλά πράγματα θ' αλλάξουν.

Παρά της διαφοράς τους, οι τέσσερις πρώτοι ανήκουν στο θεομοθετημένο κομματικό κατεστημένο, ενώ οι άλλοι τέσσερις υποψήφιοι, στόχο έχουν την αλλαγή και την αμφισβίτηση και με εξαίρεση το κ. Καϊμάκ, τη μη ποδηγέτηση από τη Άγκυρα.

Εύλογα γεννάται το ερώτημα, γιατί από πλευράς αντιπολίτευσης κατέρχονται στις εκλογές τόσο πολλοί υποψήφιοι. Κατ' αρχάς ο κ. Ακκιντζιή στον οποίο προτάθηκε να είναι ο ανεξάρτητος - υπερκομματικός υποψήφιος όλων των κομμάτων της αριστεράς, δε δέχτηκε. Αντιπρότεινε η δική του κομματική υποψηφιότητα να υποστηριχτεί από όλο το φάσμα της αριστεράς, κάτι που δεν έγινε ωστόσο αποδεκτό. Ως αποτέλεσμα

υιοθετήθηκε μια στρατηγική δημιουργίας όσο το δυνατό περισσότερων προσβάσεων στο εκλογικό σώμα και διεύρυνσης τρόπων τινά του μετώπου πάλης. Χαρακτηριστικά σε κάποιο στάδιο γινόταν λόγος για μέχρι και διακόσιους υποψηφίους, κάτι που στόχευε στη γελιοποίηση των εκλογών, των οποίων το αποτέλεσμα θεωρείται τρόπον τινά «προκατασκευασμένο». Ωστόσο οικονομικοί λόγοι και ίσως και κάποιος εκφοβισμός περιόρισαν τελικά τον αριθμό των ανεξαρτητών σε μόνο τρεις.

Αξίζει ίσως να ρίξει κανείς μια ματιά στα συνθήματα / μηνύματα που καθημερινά εμφανίζονται στις στήλες του αντιπολιτευμένου τύπου και που ουσιαστικά δίνουν το στίγμα των τριών υποψηφίων.

— Τέρμα στο καθεστώς του συρφετού, με φύλαρχο τον Ντενκτάς.

— Τέρμα στο μάντρισμα του λαού.

— Πλήρης εκδημοκρατικοποίηση: Ο στρατός και οι δυνάμεις ασφαλείας να υπάγονται στο κράτος.

— Δημοκρατικό πολίτευμα - ο στρατός στους στρατώνες του

— Πλήρης σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ελευθερίες

— Νέο όραμα για τη Τουρκοκυπριακή Κοινότητα, με ευρωπαϊκή προοπτική

— Οικονομική Ανάκαμψη

— Ο πληθωρισμός στα ευρωπαϊκά επίπεδα.

— \$10.000: Κατά κεφαλήν εισόδημα στα ευρωπαϊκά επίπεδα

— Τέρμα στην έχθρητα

— Να εγκαταλειφθεί αυτή η προσέγγιση και να τη πετάξουμε στον κάλαθο των αχρήστων

— Λύση στην Ευρώπη, όχι όμως με τις κραυγές μάου - μάου του φύλαρχου [Ντενκτάς]

— Άλλο είναι η Τουρκία, άλλο η Άγκυρα

— Άλλο η επέμβαση με βάση τη συνθήκη εγγυήσεως, άλλο η κατοχή και άλλο η δήθεν απελευθέρωση των Τουρκοκυπρίων

— Μπουχτίσαμε και εμετανιώσαμε από την «απελευθέρωση»

— Η θεώρηση του Ντενκτάς ότι όσοι φεύγουν και όσοι έρχονται είναι Τούρκοι, ισοδυναμεί με εξαφάνιση των Τουρκοκυπρίων

— Όσοι φεύγουν είναι αυτοί που

«απελευθερώθηκαν» και όσοι έρχονται είναι οι «απελευθερωτές».

Σε τελευταία ανάλυση, ο κ. Ντενκτάς είναι εκείνος ο οποίος τυγχάνει της υποστήριξης της Άγκυρας. Τούτο επιβεβαιώνεται και από τις τιμές που αντιδεοντολογικά λίγες μέρες πριν τις εκλογές, θέλησε η Άγκυρα να του αποδώσει, αφήνοντας έτσι έμμεσα να γίνει κατανοητή εις τους Τουρκοκυπρίους η προτίμησή της. Ωστόσο κατουδένα τρόπο δε θέλει να χαλάσει την εικόνα των ελευθέρων και δημοκρατικών εκλογών η Τουρκία...

Όσο για το κ. Έρογλου, στις τάξεις του κόμματος του οποίου εμφανίζονται αρκετοί έποικοι, θα προσπαθήσει να περιορίσει κατά το δυνατό τις οποιοδήποτε διαρροές προς το κ. Ντενκτάς. Εξού και έχει ξεκινήσει ένα κύκλο επαφών πρόσωπο με πρόσωπο. Όμως, παρά το υψηλό ποσοστό που πήρε στις βουλευτικές εκλογές, δε φαίνεται ότι είναι σε θέση να δώσει τέλος στη κυριαρχία του κ. Ντενκτάς. Εκτός κι αν στο δεύτερο γύρο καταφέρει να προσελκύσει τη μεγάλη μάζα των Τουρκοκυπρίων της Αριστεράς, τους ψηφοφόρους δηλαδή των κ.κ. Ταλάτ και Ακκιντζιή. Ήδη οι κ.κ. Ταχσίν, Λεβέντ και Αφσιάρουλου εδήλωσαν ότι δε θα ψηφίσουν το κ. Ντενκτάς στο δεύτερο γύρο και κάλεσαν τους κ.κ. Ταλάτ και Ακκιντζιή να πράξουν το ίδιο. Ωστόσο τα δυο κόμματα κρατούν ακόμα τα χαρτιά τους κλειστά.

Οι οποιοδήποτε δημοσκοπήσεις που έγιναν ενδεχομένως, δεν έχουν δημοσιοποιηθεί. Εκτιμάται ότι τα κόμματα της αντιπολίτευσης θα συγκεντρώσουν λίγο παραπάνω από 25% στο πρώτο γύρο, ενώ το υπόλοιπο θα μοιραστεί ανάμεσα στους κ.κ. Ντενκτάς και Έρογλου με το κ. Ντενκτάς να καταλαμβάνει τη πρώτη θέση.

Αν και είναι δύσκολο να διανοηθεί κανείς ότι η Άγκυρα θα άφηνε να χάσει ο κ. Ντενκτάς τις εκλογές και ότι το αποτέλεσμα θα είναι και πάλιν μια γέυση από τα ίδια, τα περισσότερα ερωτήματα θα βρουν τις απαντήσεις τους αργά το βράδυ της 15ης Απριλίου και τα υπόλοιπα μια βδομάδα αργότερα, στις 22 του μηνός. Παρά τις οποιοδήποτε ανακατατάξεις που ενδεχόμενα θα προκύψουν, φαίνεται ότι τις τύχες των Τουρκοκυπρίων και κάπου και των υπολοίπων μας, θα εξακολουθήσει να επηρεάζει ο κ. Ντενκτάς.

Πανεπιστήμιο Κύπρου: το πιστό αντίγραφο της Κυπριακής κοινωνίας

της Ευγενίας Νικηφόρου

Ενώ οι σύγχρονες πολιτικές τάσεις τείνουν να ξεπεράσουν το στάδιο του διπολισμού, φαίνεται πως οι Κύπριοι φοιτητές (του Πανεπιστημίου τουλάχιστον) σύμφωνα με τις τελευταίες πολιτικές τους επιλογές, όπως αυτές εκδηλώθηκαν στις πρόσφατες εκλογές, αναπαράγουν αυτήν την ξεπερασμένη νοοτροπία στο δικό τους πολιτικό πεδίο. Τούτο απέδειξε η πρόσφατη εκλογική αναμέτρηση της 16ης Μαρτίου η οποία έγινε για την ανάδειξη νέου Δ.Σ. της Φ.Ε.ΠΑΝ. Η Πρωτοπορία (παράταξη η οποία αντιπροσωπεύει τις θέσεις του ΔΗΣΥ) αναδείχθηκε πρώτη δύναμη με ποσοστό 42,9% έναντι της Προοδευτικής (ΑΚΕΛ, η οποία συγκέντρωσε ποσοστό 33,5% των φοιτητών. Η Αναγέννηση (ΔΗΚΟ) απέσπασε μόλις το 9,9%, ο Αγώνας (ΕΔΕΚ/ΚΙ.ΣΟΣ) το 7,9% ενώ η Ανεξάρτητη Έπαλη (ΝΕΟ) το 5,8% των φοιτητών.

Είναι οφθαλμοφανές λοιπόν, πως η δύναμη της εξουσίας συγκεντρώνεται σταδιακά στις δύο κατά παράδοση ισχυρές παρατάξεις. Το παιχνίδι στην πολιτική σκηνή του Πανεπιστημίου καθορίζεται πλέον μόνο από τα δύο ανταγωνιστικά κέντρα πολιτικής δύναμης. Κι είναι οι δύο πόλοι - εξ ου κι ο διπολισμός - η Πρωτοπορία και η Προοδευτική, που κινούν τα νήματα αφήνοντας έξω τις υπόλοιπες συνδικαλιστικές παρατάξεις. Οι μικρότερης δύναμης παρατάξεις φαίνεται πως έχουν τυπικά τώρα πια ρόλο, χωρίς να τους δίνεται το δικαίωμα ουσιαστικής παρέμβασης και πραγματικού διαλόγου. Τούτη η πραγματικότητα πρέπει να ανησυχεί τον κάθε ένα από εμάς. Σ' ένα χώρο όπως το Πανεπιστήμιο, δε νοείται να περιορίζονται οι πολιτικές επιλογές σε δύο μόνο. Ένας τέτοιος χώρος απαιτεί

πολυφωνία και πλουραλισμό απόψεων και κρίσεων. Και είναι όντως τραγικό να παρασιωπούνται οι απόψεις μιας μικρής αλλά σημαντικής μερίδας ανθρώπων - και δη φοιτητών - και την ευθύνη των εξελίξεων να έχουν μόνο δύο παρατάξεις οι οποίες, για να λέμε την αλήθεια, δεν προτείνουν τίποτε το ουσιαστικά διαφορετικό η μία από την άλλη...

Και είναι τούτο που προσδίδει στη σημερινή εικόνα μεγαλύτερη τραγικότητα το γεγονός ότι καμιά παράταξη φοιτητών δεν προτείνει κάτι το ριζοσπαστικό, το πρωτότυπο, το διαφορετικό. Οι φοιτητές μοιάζουν ανίκανοι να προσεγγίσουν την πραγματικότητα με διαφορετικό φακό από εκείνον των πολιτικών τους πατέρων. Παραμένουν δέσμοι των δήθεν ιδεολογιών και πολιτικών αρχών που κληρονομικώς υιοθέτησαν. Επιμένουν, στο σύνολο τους, στον παρωπιδισμό και στο συντηρητισμό, στον οποίο με τόσο ζήλο γαλουχήθηκαν.

Η πολιτική ζωή του Πανεπιστημίου αποτελεί πιστό αντίγραφο του κυπριακού πολιτικού γίγνεσθαι. Εκείνο όμως που ξενίζει, παρατηρώντας την πολιτική συμπεριφορά των φοιτητών είναι το γεγονός πως λειτουργούν όχι ως φοιτητές αλλά ως αντίγραφα Κυπρίων πολιτών. Κι εννοώ πως δε ψηφίζουν με κριτήριο την εξασφάλιση των δικαιωμάτων τους και την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους ως φοιτητές αλλά σύμφωνα με τις πολιτικές τους πεποιθήσεις.

Οι Κύπριοι φοιτητές είναι, ως επί το πλείστον, κομματικοποιημένοι και καθόλου πολιτικοποιημένοι. Οι πρόσφατες εκλογές στο Πανεπιστήμιο επιβεβαίωσαν πως ο Κύπριος φοιτητής μόνο

ΑΚΕΛικός ή ΔΗΣΥκός μπορεί να είναι.

Όμως πιστεύω πως υπάρχει και ο άλλος δρόμος τον οποίο πρέπει να ακολουθήσει το φοιτητικό κίνημα. Οι φοιτητικές πολιτικές οργανώσεις πρέπει να ασχολούνται και με άλλα θέματα που αφορούν στην αναβάθμιση της πνευματικής κουλτούρας και καλλιέργειας των φοιτητών. Είναι εμφανές πως οι παρατάξεις επικεντρώνουν σχεδόν αποκλειστικά τη δραστηριότητά τους στο κυπριακό πρόβλημα. Τούτο, πρέπει να ομολογήσω πως αφαιρεί από τους φοιτητές τη δυνατότητα ουσιαστικού συνδικαλισμού με αποτέλεσμα ζωτικής σημασίας προβλήματα να τοποθετούνται σε δεύτερη μοίρα. Πρέπει επιτέλους οι φοιτητές να αντιληφθούν το ρόλο τους και η σημασία της δικής τους παρέμβασης στην εξέλιξη του Πανεπιστημίου ως πνευματικό και πολιτιστικό ίδρυμα το οποίο οφείλει από τη μια να προαγάγει τον ορθολογισμό και την επιστημονική σκέψη, από την άλλη όμως, να προετοιμάζει τους φοιτητές για την πορεία τους προς την ουσιαστική πολιτικοποίηση.

Οι φοιτητικές παρατάξεις είναι ανάγκη να ξεφύγουν από τον κλοιό του μικροκομματισμού και να ασχοληθούν με το θέμα της πολιτιστικής και πνευματικής αναβάθμισης του Κύπριου νέου. Είναι απαράδεκτο τα συνθήματα στους τοίχους του Πανεπιστημίου να είναι μόνο πολιτικού περιεχομένου, και από αυτά να επικρατούν μάλιστα τα εθνικιστικά. Οι φοιτητές πρέπει να ασχοληθούν με θέματα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, με θέματα κοινωνικών/πολιτικών διακρίσεων, ρατσισμού κλπ. Η αναβάθμιση του θεάτρου, του κινηματογράφου, του βιβλίου πρέπει

να αποτελεί στόχο του φοιτητικού κινήματος.

Ένα σύγχρονο φοιτητικό κίνημα στην Κύπρο - πέραν των ουσιαστικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει το Πανεπιστήμιο λόγω των λίγων χρόνων λειτουργίας του - οφείλει να προτείνει και να προσφέρει στους φοιτητές τη δυνατότητα διεύρυνσης των επαγγελματικών, πολιτικών και πνευματικών τους οριζώντων. Οφείλει να αγωνιστεί για την εξασφάλιση της επαγγελματικής αποκατάστασης των φοιτητών ενώ ταυτόχρονα να είναι σε θέση να προτείνει εναλλακτικές οδούς στο θέμα της ανεργίας. Τέλος, είναι απαραίτητη η συμβολή του στη διαμόρφωση ανθρωπινων καλλιεργημένων απαλλαγμένων από προκαταλήψεις και αναχρονιστικές νοοτροπίες, μακριά από απαρχαιωμένες αντιλήψεις.

Οτιδήποτε συμβαίνει στην κυπριακή κοινωνία δεν είναι τυχαίο και τούτο το αποδεικνύει η περίπτωση του Πανεπιστημίου το οποίο αποτελεί αντιγραφή του κοινωνικού και πολιτικού χάρτη της Κύπρου. Τελικά τίποτα και κανένας δε μπορεί και πθάνον δε θέλει να ξεφύγει από τους ρυθμούς του επαρχιωτισμού που χαρακτηρίζει τον τόπο μας.

Το Γενετικό Υλικό των Εποίκων και το Κυπριακό Πρόβλημα

Μαζική εισροή αυτομόλων, τσιγγάνων, Τούρκων, ανατολιτών, εποίκων, φυγάδων, λιποτακτών, δραπετών και άλλων από τα κατεχόμενα, σύμφωνα με σατανικό σχέδιο του Ντενκτάς... Έτσι παρουσιάστηκε από τα ΜΜΕ η άφιξη στις ελεύθερες περιοχές εκατόν περίπου ατόμων από τα κατεχόμενα. Οι υστερικές αντιδράσεις μπορούν βέβαια, όπως άλλωστε συμβαίνει κατά καιρούς, ν' αποδοθούν στη συνήθη επιθυμία κάποιων δημοσιογράφων να δημιουργήσουν ειδήσεις.

Ωστόσο, ομολογώ πως με έκπληξη άκουσα ηγετικό στέλεχος της ΕΔΕΚ - τώρα ΚΙ.ΣΟΣ. - να επεξηγεί μέσω των ερτζιανών την πρόοδο της ιατρικής και της γενετικής επιστήμης, που δίδουν τώρα στις κυπριακές αρχές τη δυνατότητα της διακρίβωσης της ταυτότητας των γνήσιων Τουρκοκυπρίων ξεχωρίζοντας τους από τους Τούρκους εποίκους της Ανατολίας.

Και βέβαια η σύγχρονη πολιτική δεν θα μπορούσε να αγνοήσει την επιστημονική πρόοδο. Έτσι αξιοποιώντας τις επιστημονικές γενετικές μελέτες, μπορεί κάλλιστα να εισηγηθεί κανείς στις καθ' ύλην αρμόδιες κυπριακές αρχές ασφαλείας να παρατάξουν στο οδόφραγμα του Λήδρα Πάλας, ή και σε άλλα σημεία, ειδικές ομάδες από αστυνομικούς της ΚΥΠ μαζί με το κατάλληλο ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό που, εφοδιασμένο, φαντάζομαι, με σύριγγες θα παίρνει από τους λογής λογής αυτόμολους αίμα. Και αφού διεξαγάγει τις ειδικές αναλύσεις θα διαχωρίζει τα πρόβατα από τα ερίφια.

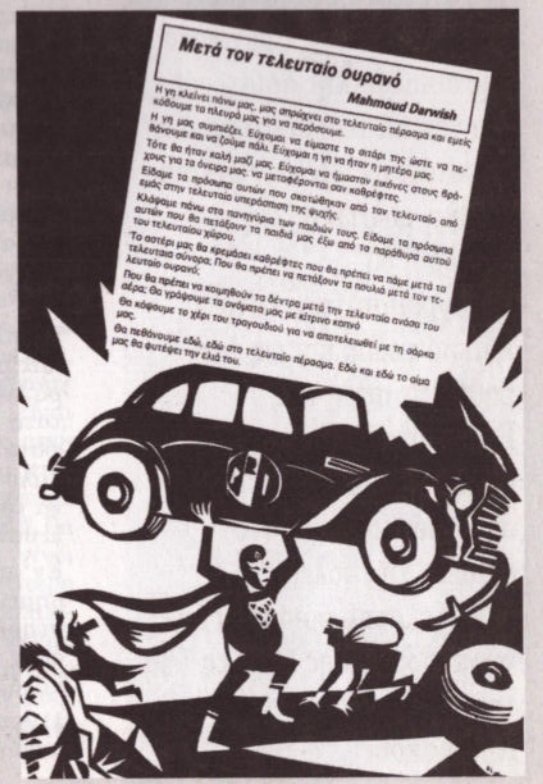
— Αδελφέ Τουρκοκύπριε, καλωσόρισες εις γην ιδιικήν σου, θ' αναφωνεί ο επί καθηκοντι αστυνόμος, όταν θα παίρνει την ανάλυση από το χημείο. Πιστοποιώ τον γνήσιο, κυπριακό σου, γενετικό κώδικα.

— Κι εσύ επάρατε έποικε της Ανατολίας, δεν μας ξεγελάς. Οι γενετικές αναλύσεις αποδεικνύουν ότι κατάγεσαι από το Ισκεντερούμ. Πίσω στην τουρκική κόλαση του Ντενκτάς, όπου ανήκεις!

Το αίμα νερό δεν γίνεται, λοιπόν!

Φαίνεται, όμως, ότι κάτι άλλο έχει νερώσει...

Μέντελ

Από τον Συνασπισμό της Ελπίδας

Κωστή Αχνιώτη

Υπήρχε τότε ένα κύμα ανόδου της αριστεράς: της αριστεράς του κέντρου, της σοσιαλδημοκρατικής αριστεράς, της σοσιαλιστικής αριστεράς, της μετασταλινικής αριστεράς, της σταλινικής αριστεράς, της τροσκιστικής αριστεράς, της αναρχικής αριστεράς, της μεταμαοϊκής αριστεράς, της οικολογικής αριστεράς και γενικά των οικολογικών παρατάξεων. Με την έννοια αυτή η πολιτική ζωή της Κύπρου, θα ευθυγραμμίζονταν κατά κάποιο τρόπο και ως ένα βαθμό με αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σημαντικά ίσως αποτελέσματα και στο επίπεδο της πολιτικής σκέψης, στην ποιότητα ίσως της εναρμόνισης και στη ίδια την αντιμετώπιση του Κυπριακού.

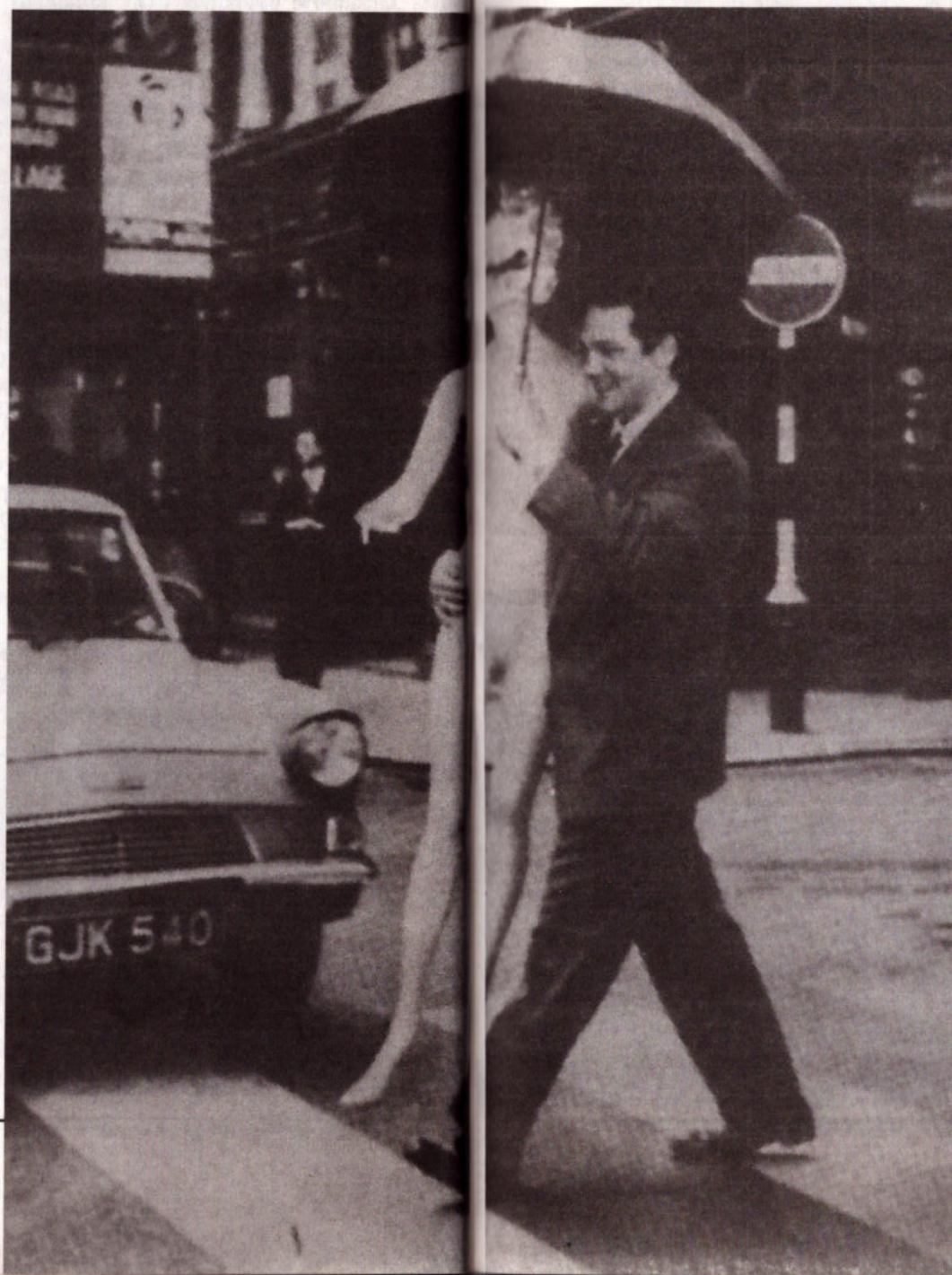
Χωρίς να ισχυρίζομαι μετά βεβαιότητας ότι ο Συνασπισμός της Ελπίδας ήταν ή θα μπορούσε να ήταν κάτι σημαντικό για τα πολιτικά πράγματα του τόπου αποφάσισα να εκθέσω κάποιες απόψεις ή σκέψεις ή παρατηρήσεις που κάνω για την περίοδο που ακολούθησε. Από τότε δηλαδή μέχρι σήμερα. Οι αμφιβολίες μου για τη σημασία του γεγονότος βασίζονται στο ότι έχει ήδη περάσει στη λήθη των ΜΜΕ χωρίς κανείς να θυμάται πλέον να το ανασκαλίσει. Από την άλλη λέω ούτε για τη γελοία πολιτική των πυραύλων S300 μιλά κανείς, ούτε για τις ιδιωτικές τοποθετήσεις των κομμάτων, ούτε για το ξενοδοχείο του Αλέκου Μιχαηλίδη. Η απουσία κριτικής και η συνεπής παρακολούθηση σημαντικών θεμάτων απουσιάζει ούτως ή άλλως. Επομένως το ότι κάτι ξεχνιέται δεν σημαίνει ότι είναι και ασήμαντο. Απεναντίας φαίνεται ότι η πολιτική ζωή του τόπου εξειδικεύεται σ' αυτό. Επιπλέον όμως, διατηρώ τις αμφιβολίες μου διότι η πολιτική συμπεριφορά των κομμάτων που συνέπηξαν τότε τον Συνασπισμό είναι τέτοια ώστε να σκέφτεται κανείς ότι το καλύτερο πράγμα που έκαναν ήταν να τον θάψουν. Αλλιώς θα τον ρεζίλευαν με χειρότερες συνέπειες.

Εν πάση περιπτώσει θέτω μερικά σημεία τα οποία κατά τη γνώμη μου στηρίζουν την άποψη ότι ο Συνασπισμός ήταν η κατάλληλη επιλογή την κατάλληλη στιγμή.

1) Αποτελούσε μια φυσιολογική συμμαχία των αντιπολιτευομένων κομ-

(χρηματιστήριο ανηθικότητας στο πολιτικό χωριό)

στην ερημιά της συντήρησης

μάτων. Αντιστοιχούσε δηλαδή με την πολιτική επιθυμία και βούληση όλων όσων αντιστρατεύονταν την πολιτική της κυβέρνησης Κληρίδη.

2) Ο πολιτικός χαρακτήρας της συμμαχίας αντιστοιχούσε με το ευρύτερο πολιτικό κλίμα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα της Ελλάδας και ως ένα βαθμό της Τουρκίας. Υπήρχε τότε ένα κύμα ανόδου της αριστεράς: της αριστεράς του κέντρου, της σοσιαλδημοκρατικής αριστεράς, της σοσιαλιστικής αριστεράς, της μετασταλινικής αριστεράς, της σταλινικής αριστεράς, της τροσκιστικής αριστεράς, της αναρχικής αριστεράς, της μεταμαοϊκής αριστεράς, της οικολογικής αριστεράς και γενικά των οικολογικών παρατάξεων. Με την έννοια αυτή η πολιτική ζωή της Κύπρου, θα ευθυγραμμίζονταν κατά κάποιο τρόπο και ως ένα βαθμό με αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σημαντικά ίσως αποτελέσματα και στο επίπεδο της πολιτικής σκέψης, στην ποιότητα ίσως της εναρμόνισης και στη ίδια την αντιμετώπιση του Κυπριακού. Προς όσους ακελικούς αντιτείνουν ότι η σοσιαλδημοκρατία δεν είναι αριστερά, και ειδικότερα όπως αποδεικνύει και στην πράξη με την νεοφιλελεύθερη πολιτική της, μπορούμε να πούμε ότι, πρώτον το ΑΚΕΛ θα μπορούσε να μην αφήσει να γίνει κάτι τέτοιο στο Συνασπισμό, δεύτερο η σοσιαλδημοκρατία και τα σοσιαλιστικά Κόμματα δεν αποτελούν ενιαίο μπλοκ, και τρίτο ότι αν αποφασίζεις να κάνεις αριστερή κριτική δεν μπορείς να προτείνεις συμμαχία με το ΔΗΚΟ.

Πολλοί λεν ότι ο
Γλαύκος
Κληρίδης
κυβερνά διότι το
σύνταγμα είναι
προεδρικό. Η
προσωπική μου
άποψη είναι ότι
ο Γλαύκος
Κληρίδης
κυβερνά διότι
υπάρχει κενό
αντιπολίτευσης.

Στην κωμικοτραγική αυτή περιπέτεια όπου οι πρωταγωνιστές της συγχύζουν την πολιτική με το ποιος θα γελάσει ποιος, και πιστεύω ότι κυριολεκτικά γελούν οι άθλιοι μετά από κάθε τους κόλπο, δεν υπάρχει καμιά δυνατότητα αυτοκριτικής ή κριτικής από κανένα.

3) Ο βασικός άξονας της σταλινικής παράδοσης του ΑΚΕΛ ήταν κατά την άποψη μου η αντίληψη ότι ο σοσιαλισμός θα εσκατεινόταν στον πλανήτη μέσα από την επέκταση της δύναμης της Σοβιετικής Ένωσης. Από δω προέκυπταν οι πολιτικές των εθνικών ή λαϊκών ή δημοκρατικών ή προοδευτικών και εν πάση περιπτώσει όχι αριστερών μετώπων. Η ΕΣΣΔ απεβίωσε όμως και είναι τελείως νεκρή. Εμμονή στα ίδια είναι νεκροφιλία και δεν έχει σχέση με τη ζωή. Ήταν επομένως μια καλή ευκαιρία για το ΑΚΕΛ να προλάβει την εποχή του και μάλιστα φυσιολογικά, σύμφωνα δηλαδή με την λογική των "πραγμάτων", και στη βάση της ιδεολογίας και στο βαθμό που θα το επιθυμούσε το ίδιο.

4) Θα είχαμε περισσότερες ευκαιρίες να ξεφύγουμε από την λογική των πυραύλων και του ενεργού ηφαιστείου και επομένως λιγότερες πολιτικές ζημιές. (Εάν θεωρήσουμε ότι η ελληνοκυπριακή πλευρά δεν ήθελε ή δεν θέλει να διευκολύνει τον κ. Ντενκιάς στις προσπάθειες του για αναγνώριση τουρκοκυπριακού κράτους).

5) Εάν ο Συνασπισμός της Ελπίδας έχανε στις εκλογές, κι αυτή η πιθανότητα θα πρέπει υποθέτω να λαμβάνεται υπόψη από τους επιτελικούς των εκλογών πάντοτε, ο χαμένος Συνασπισμός θα παρέμενε ως η αιχμή του δόρατος της αντιπολίτευσης, ως η ελπίδα για τις επόμενες εκλογές, ως το νέο στη πολιτική ιστορία του τόπου, θα υπήρχε αντιπρόταση στη πολιτική αλχημεία της κυβέρνησης, η οποία θα έπρεπε να είχε παραιτηθεί για να αντικατασταθεί από δυνάμεις που δεν θα υποστήριζαν την πολιτική των πυραύλων. Ενώ τώρα επικρατεί η διάλυση. Πολλοί λένε ότι ο Γλαύκος Κληρίδης κυβερνά διότι το σύνταγμα είναι προεδρικό. Η προσωπική μου άποψη είναι ότι ο Γλαύκος Κληρίδης κυβερνά διότι υπάρχει κενό αντιπολίτευσης.

Ας θυμηθούμε όμως μερικά γεγονότα που δείχνουν πόση συνέπεια υπήρχε στην πολιτική των κομμάτων που συνέστησαν το λεγόμενο Συνασπισμό της λεγόμενης Ελπίδας.

Οι ΕΔΗ ήθελαν να ακούσουν οπωσδήποτε την θέση του κ. Λυσσαρίδη για το Τράουτπεκ, άλλως δεν θα μπορούσαν να επιβεβαιώσουν την συμμετοχή τους στο Συνασπισμό. Λίγο αργότερα οι ΕΔΗ μπορούσαν όμως να υποστηρίξουν τον κ. Κληρίδη ο οποίος είχε ως αιχμή της καμπάνιας του τους πυραύλους και το ηφαίστειο. Και λίγο πιο μετά έτρεχαν να κάνουν κοινό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα στη βάση της πολιτικής Σημίτη. Προσωπικά δεν πιστεύω ότι ο διαχωρισμός της πολιτικής σε δημοκρατικές, προοδευτικές, πατριωτικές δυνάμεις ισχύει, και απ' ότι φαίνεται ούτε η κοινωνία δέχεται πλέον αυτό το σχήμα. Ο κ. Βασιλείου όμως τον δεχόταν όσο ήταν πρόεδρος ή υποψήφιος πρόεδρος. Σταμάτησε να τον δέχεται μετά από ένα μικρό περίπατο, έξω από το προεδρικό μέγαρο, ανάμεσα στον πρώτο και δεύτερο γύρο των εκλογών.

Ο Δημήτρης Χριστόφιας δεν μπορούσε να περιμένει ακόμα 15 μέρες τους ΕΔΗ να συνεδριάσουν, αλλά μπορούσε να συγκαλέσει το έκτακτο συνέδριο των χιλίων για να ξε-αποφασίσουν ότι αποφάσισε το κόμμα σε μακρά σειρά τοπικών συνεδρίων. Όπως μπορούσε μετά να περιμένει πολλές βδομάδες τον Σπύρο Κυπριανού (άρτι αφιχθέντα από τον μαύρο φασισμό στις προοδευτικές δημοκρατικές δυνάμεις), ο οποίος περίμενε τον Αλέκο Μαρκίδη να αποφασίσει αν θα εγκατέλειπε την εισαγγελία για την υποψηφιότητα. Μόλις το ΔΗΚΟ υποστήριξε μετά από «δραματικό» προβληματισμό τον κ. Ιακώβου ο Δημήτρης Χριστόφιας φόρεσε φουστανέλλες (κακεντρεχής έκφραση του

Νίκου Αναστασιάδη) και υποστήριξε τους πυραύλους, και θυμήθηκε με αγωνιστική νοσταλγία τους κοινούς αγώνες με τον Σπύρο κατά την... "τουρκική ανταρσία" του 63 (πρώτη κοινή συγκέντρωση των δύο κομμάτων στο "Φιλοξενία" υπέρ του κ. Ιακώβου).

Ο κ. Λυσσαρίδης που κατάφερε να μην έχει ευθύνες για την πτώση του Συνασπισμού, τον ξέχασε μόλις τον κατήγγειλε το ΑΚΕΛ, και κατήλθε ο ίδιος υποψήφιος. Στο δεύτερο γύρο "εμβολίασε" τον Κληρίδη που πριν λίγο ήθελε να καταρριφεί από την εξουσία, εν ονόματι των πυραύλων που ασφαλώς ήξερε ότι δεν θα εισαγόntonταν ποτέ. Και ασφαλώς η παραίτηση Ομήρου είχε σχέση με τη διατήρηση των κάποιων ποσοστών του κόμματος παρά με τους πυραύλους ή τους εμβολιασμούς. Στη συνέχεια καμώθηκε πως φτιάχνει καινούργιο κόμμα και σοσιαλδημοκρατικό και κεντρώο με αυτούς που σε μια εκλογική και μόνο συνεργασία δεν μπόρεσε να υπάρξει και βέβαια κατέληξε σε διάλυση και απλή αλλαγή ονόματος κρυμμένος πίσω από τα ιχνοστοιχεία της Έπαλης. Βάζω από τώρα στοιχείμα ότι στις εκλογές θα κατέβει με το όνομα ΚΙΣΟΣ- ΕΔΕΚ στην καλύτερη των περιπτώσεων διότι λίγοι θα θυμούνται το όνομα ΚΙΣΟΣ.

Στην κωμικοτραγική αυτή περιπέτεια όπου οι πρωταγωνιστές της συγχύζουν την πολιτική με το ποιος θα γελάσει ποιος, και πιστεύω ότι κυριολεκτικά γελούν οι άθλιοι μετά από κάθε τους κόλπο, δεν υπάρχει καμιά δυνατότητα αυτοκριτικής ή κριτικής από κανένα. Κανένας δεν θα διερωτηθεί ποιο τρένο έχασε η κυπριακή κοινωνία και γιατί. Διότι τα "ζητήματα" εξαφανίζονται η καλύτερα θεωρούνται μη υπάρχοντα και κανείς δεν έχει όρεξη να ασχολείται βέβαια

με φαντάσματα. Είναι απλό: κανένα τραίνο δεν πέρασε. Όλες οι ηγεσίες των νεότευκτων ΕΔΗ συμπεριλαμβανομένων, είναι εκεί μέχρι να πεθάνουν. Οι αποτυχίες τις ενδυναμώνουν και οι επιτυχίες πάλι τις ενδυναμώνουν.

Και βέβαια θα μπορούσε να σκεφτεί κανένας ότι είναι φυσιολογικό οι ίδιες οι ηγεσίες να καλλιεργούν την λήθη και την ακρισία γιατί συμφέρει στις ίδιες. Καλώς! Τα μέλη των κομμάτων τους όμως; Ή ακόμα εκτός κομμάτων οι κριτικοί και τολμηροί διανοούμενοι; Οι "εκουγχρονιστικές κινήσεις"; Αλλά πως θα θυμηθεί για παράδειγμα η Εκουγχρονιστική Κίνηση του κυρίου Στυλιανίδη τον Συνασπισμό της Ελπίδας όταν η επόμενη εκουγχρονιστική της κίνηση μετά την πτώση του Συνασπισμού ήταν να εκουγχρονίσει πυραυλικά τον ΔΗΣΥ και να υποχρεώσει και τον Ιακώβου να είναι πιο ξεκάθαρος στις

θέσεις του; Ή πως θα θυμηθεί ο Όμιλος του Πολιτικού Εκουγχρονισμού τον Συνασπισμό αφού η πρώτη του δουλειά ήταν να αποπέμψει από την προεδρία τον κ. Ηλιάδη για να στραφεί στον εκουγχρονισμό του Λυσσαρίδη. Ο οποίος βέβαια τους "εγέλασε" κι αυτούς. Ή πως να θυμηθεί τον Συνασπισμό η αριστερογενής πτέρυγα των ΕΔΗ, αν υποθέσουμε ότι είχε άλλη θέση από την ηγεσία όταν κι αυτή ασχολείται με τον εκουγχρονισμό των υπουργείων του Γλαύκου Κληρίδη; Και μέσα σ' αυτό το θλιβερό ανατολίτικο παζάρι τι να πει κανείς για τους τεθλιμμένους άνευ απολαβών δελφίνους που σαν τις άδικες κατάρες περιφέρουν τον εαυτό τους στα ξεπουλήματα της τελευταίας ώρας; Αλλά βέβαια τις μεγάλες ευθύνες δεν τις έχουν τα άτομα αλλά τα σύνολα.

Και μέσα σ' αυτό το θλιβερό ανατολίτικο παζάρι τι να πει κανείς για τους τεθλιμμένους άνευ απολαβών δελφίνους που σαν τις άδικες κατάρες περιφέρουν τον εαυτό τους στα ξεπουλήματα της τελευταίας ώρας; Αλλά βέβαια τις μεγάλες ευθύνες δεν τις έχουν τα άτομα αλλά τα σύνολα.

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΤΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Επαρχία	Ιδιωτική ιδιοκτησία					
	Ελληνοκύπριοι			Τουρκοκύπριοι		
	Πληθυσμός	Έκταση Σκάλες	Αξία κατά το 1974	Πληθυσμός	Έκταση Σκάλες	Αξία κατά το 1974
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	46.465	362.540	516.656.950	62.844	138.396	106.887.100
ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ	90.523	784.312	894.709.390	20.000	179.979	41.339.890
ΚΕΡΥΝΕΙΑ	27.585	306.323	509.527.200	5.000	11.081	54.706.350
ΛΑΡΝΑΚΑ	887	27.468	4.108.240	1.079	17.173	2.004.390
ΟΛΙΚΟ	185.261	1.460.843	1.525.339.780	66.523	397.149	205.339.730
Ποσοστό επί του ολικού εξαιρουμένου της αναλογίας των επί της μη ιδιωτικής ιδιοκτησίας.	65.02%	60.27%	81.86%	34.38%	16.32%	8.53%
Ποσοστό επί του ολικού συμπεριλαμβανομένης της αναλογίας επί της ιδιωτικής ιδιοκτησίας με βάση την έκταση.	65.02%	78.42%	88.10%	34.38%	21.33%	10.49%
Ποσοστό επί του ολικού συμπεριλαμβανομένης της αναλογίας επί της μη ιδιωτικής ιδιοκτησίας με βάση την αξία.	65.02%	81.13%	85.09%	34.38%	10.62%	8.50%
Ποσοστό επί του ολικού συμπεριλαμβανομένης της αναλογίας επί της μη ιδιωτικής ιδιοκτησίας με βάση τον πληθυσμό.	65.02%	73.26%	88.95%	34.98%	24.47%	24.47%

Στο πιο πάνω πίνακα περιέχονται τα βασικά στοιχεία για την ιδιοκτησία της γης στη χώρα μας. Ο πίνακας χρησιμοποιείται κατά την εφημερίδα «Πολίτης» (27.3.2000) στις εκ του σύνεγγυς συνομιλίες από τον πρόεδρο Κληρίδη. Εμείς μεγενθύναμε τον πίνακα για να είναι ορατός και τον θέτουμε στη διάθεσή σας. Σύμφωνα με τον δημοσιογράφο Αντώνη Μακρίδη εάν στη λύση του Κυπριακού δοθούν αποζημιώσεις σε

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΠΕΡΙΟΧΗ

Επαρχία	Μη ιδιωτική ιδιοκτησία		Ολικό			Παρατηρήσεις		
	Άλλοι		Κοινοτική & Κρατική		Πληθυσμός			
	Έκταση Σκάλες	Αξία κατά το 1974	Έκταση Σκάλες	Αξία κατά το 1974			Έκταση Σκάλες	Αξία κατά το 1974
	2.238	3.729.000	99.208	26.054.300	109.330	602.330	652.127.350	Σημειώσεις: 1. Η Ε/Κ Κοινότητα περιλαμβάνει Αρμένιους και Μαρωνίτες 2. Στην Κοινότητα άλλοι δεν δέδεται αναλογία πάνω στη μη ιδιωτική ιδιοκτησία διότι δεν είναι Κύπριοι πολίτες. 3. 1 σκάλα = 14.000 πόδια 4. Για τα αεροδρόμια και λιμάνια περιλαμβάνεται μόνο η αξία της γης και των κτιρίων. 5. Για τις περιοχές των κυριάρχων βάσεων αναφέρεται μόνο η αξία της γης.
	2.080	18.810.190	236.308	149.600.860	110.623	1.281.819	1.104.340.350	
	1.573	10.881.009	110.070	24.355.210	32.588	675.027	599.651.760	
	44	2.020	15.018	172.190	1.746	59.703	6.784.840	
	5.935	23.202.210	559.002	199.462.580	254.184	2.423.323	2.363.004.200	
	0.25%	1.415	23.09%	8.84%	100%	100%	100%	
	0.25%	1.415			100%	100%	100%	
	0.25%	1.415			100%	100%	100%	
	0.25%	1.415			100%	100%	100%	

Ελληνοκύπριους, Μαρωνίτες και Αρμένιους που δεν θα επιστρέψουν στα σπίτια τους, θα χρειαστούν 15,5 δισεκατομμύρια λίρες μόνο για την αξία της γης (δηλαδή πέραν των 7,5 ετήσιων προϋπολογισμών της Κυπριακής Δημοκρατίας) κι άλλα τόσα για την αποζημίωση των κτισμάτων που υπήρχαν ή υπάρχουν. Δεν γίνεται αναφορά για αποζημιώσεις προς Τ/Κ.

Πώς φανταζόμαστε μια εφικτή λύση του Κυπριακού

Τι δε γνωρίζει, ο Κύπριος πολίτης, με την

Λούη Ηγουμενίδη

Από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα, όταν άρχισε να αφυπνίζεται συστηματικά η εθνική συνείδηση των Ελληνοκυπρίων και να μορφοποιείται πολιτικά στην εκδήλωση της επιθυμίας τους για εθνική αποκατάσταση - ένωση με την μητέρα Ελλάδα, - εμφανίζεται ένα μεγάλο κενό, που έμελλε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη μετέπειτα ιστορική εξέλιξη και να ταλαιπωρεί μέχρι σήμερα τους Ελληνοκύπριους με διηγήματα που δε θα έπρεπε να υπάρχουν, ή τουλάχιστον δε θα έπρεπε να καθορίζουν τις τύχες μας. Το κενό τούτο είναι η άρνηση της ιστορικής πραγματικότητας, που ήθελε να συμβιώνουν στο νησί δυο εθνικές κοινότητες, με πολλά κοινά χαρακτηριστικά, που θα τους επέτρεπαν, υπό άλλες συνθήκες, να οικοδομήσουν ένα κοινό ιστορικό παρόν και μέλλον, απαλλαγμένο από προκαταλήψεις και μίσος.

Αυτό το κενό λειτούργησε αρνητικά σ' όλες τις κρίσιμες στιγμές της μετεξέλιξης της Κύπρου από αποικία σε ανεξάρτητο κράτος. Και κατά τη διεξαγωγή του απελευθερωτικού αγώνα, αγνοήθηκε αυτή η πραγματικότητα και προσανατολίστηκαν οι προσπάθειες προς την εθνική αποκατάσταση των Ελληνοκυπρίων, εν ονόματι του συνόλου του λαού, ενώ κατά την εφαρμογή του δοτού Συντάγματος της Ζυρίχης - Λονδίνου υπήρξε άρνηση αποδοχής της πολιτικής ισοτιμίας των κοινοτήτων. Αλλά και αργότερα, μέχρι το 1974, με αποκορύφωμα τις διακοινοτικές συγκρούσεις του 1963 - 64 επιβεβαιώθηκε ότι οι δυο βασικές κοινότητες του νησιού δε μπόρεσαν να ξεπεράσουν τη χωριστική αντίληψη πάνω στην οποία επέμεναν να στηρίζουν το πολιτικό και πολιτειακό μέλλον της Κύπρου.

Μετά το 1974

Όμως και μετά το 1974, όταν επήλθε η καταστροφή και ο πλήρης διαχωρισμός και διαμελισμός της πατρίδας μας, δεν ξεπεράστηκε η αντίληψη ότι αποτελούμε δυο διαφορετικές οντότητες με συγκρουόμενα συμφέροντα, αλλά κυρίως με αλληλοαναιρούμενες συνειδήσεις, που δεν αφομοίωναν τους πολιτικούς όρους των καιρών μας, αλλά επέμεναν να συντηρούν τη διαφορετικότητα της εθνικής καταγωγής, της παράδοσης, της θρησκείας, της γλώσσας, των εξαρτήσεων από μητέρες πατρίδες, που χαρακτηρίζουν τα εθνικά σύνολα στο προμοντέρνο στάδιο της ιστορικής τους εξέλιξης.

Και φτάνουμε μέχρι σήμερα να συντηρούμε μέσα στην πλειοψηφία του λαού αυτήν τη συνείδηση, γεγονός που εμποδίζει σε μεγάλο βαθμό τη δυνατότητα εξεύρεσης δίκαιης και αμοιβαία αποδεχτής λύσης του προβλήματός μας. Εκείνο που χαρακτηρίζει, τουλάχιστον τους Ελληνοκύπριους και βιώνουμε καθημερινά τις αντιδράσεις τους στις πολιτικές και εθνικές εξελίξεις, είναι η πεισματική άρνηση κάποιων πραγματικότητων αλλά και αποφάσεων και βιωμάτων που εμείς κάνουμε οικειοθελώς, προς την κατεύθυνση του έντιμου ιστορικού συμβιβασμού με την άλλη κοινότητα.

Τι δεν γνωρίζουμε...

Η πλειοψηφία του λαού μας, ως Ελληνοκυπρίων, αγνοεί το πραγματικό νόημα και το περιεχόμενο

των όρων με τους οποίους διεξάγεται για τόσα χρόνια ανεπιτυχώς βέβαια, ο διάλογος με την Τουρκοκυπριακή κοινότητα, υπό την αιγίδα και σύμφωνα με τις αποφάσεις του ΟΗΕ. Αγνοεί το περιεχόμενο και τη σημασία των συμφωνιών κορυφής και αρκείται σε ένα ιδεόγραμμα θέσεων που εκφράζει μια απλή και εν πολλοίς αφελή, ερμηνεία του πνεύματος και του γράμματος αυτών των αποφάσεων και συμφωνιών. Αγνοεί ακόμη την πραγματική έκταση των συνεπειών της ήττας του 1974, παρόλο που ένοιωσε στο κορμί της και την προσφυγιά και το δράμα των αγνοουμένων και την απώλεια πατρογονικών εδαφών και τις απειλές που για τρεις σχεδόν δεκαετίες σημαδεύουν την ζωή μας και το εθνικό και πολιτικό μέλλον της πατρίδας μας. Οι συνέπειες ενός πολέμου δεν εξατμούνται στα «θύματα», τα ερείπια και τις υλικές και πνευματικές απώλειες που συντελούνται κατά το χρόνο της διεξαγωγής του. Αφορούν κυρίως το τι ακολουθεί έναν πόλεμο και στο ποιες μεταβολές επφέρει σε όλες τις παραμέτρους της ζωής. Εμείς δείχνουμε να νομίζουμε ότι ξεφλήσαμε με ότι χάσαμε ή δώσαμε και να μην ενδιαφερόμαστε να αναλάβουμε το βάρος των επακόλουθων εκείνης της καταστροφής. Όμως δεν καθορίζουμε εμείς τους όρους του παιχνιδιού. Οι κανόνες επιβάλλονται από τις πραγματικότητες.

Γι' αυτό και λέμε ότι μοναδικό, στην περίπτωση μας, όπλο, ή μάλλον από τα σημαντικότερα, πρέπει να είναι ο πολιτικός ρεαλισμός. Ο ρεαλισμός δεν είναι η τελική επιλογή, είναι το ασφαλές μέσον για να φτάσουμε στην τελική επιλογή, χωρίς να καταληφθούμε από το σύνδρομο της επιθυμίας και των ιδεολογιών.

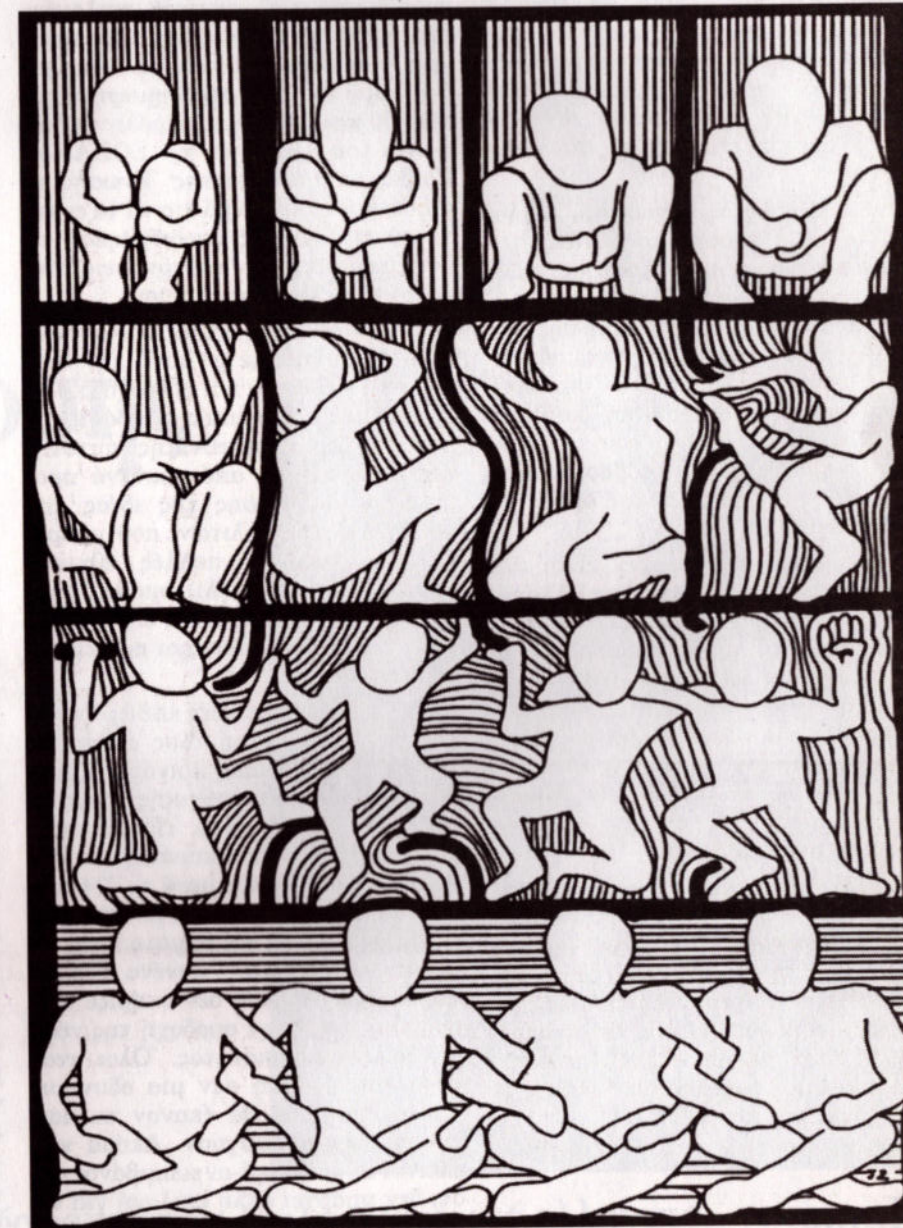
Πιο συγκεκριμένα η πλειοψηφία των Ελληνοκυπρίων, όπως το επιβεβαιώ-

ή δεν επιθυμεί να γνωρίζει, ενθάρρυνση της ηγεσίας

νει και πρόσφατο γκάλοπ, δε γνωρίζει ότι το Σύνταγμα της Ζυρίχης προνοούσε την πολιτική ομοσπονδία, στην βάση της ισοτιμίας των δυο βασικών κοινοτήτων της Κύπρου. Ούτε συνειδητοποιεί ότι οι συγκρούσεις του 63-64 ήταν το αποτέλεσμα ακριβώς της αδυναμίας μας να εφαρμόσουμε πιστά τους όρους αυτής της πολιτικής ισοτιμίας. Βέβαια ούτε ο κ. Ντενκτάς ήταν ικανοποιημένος από εκείνο το Σύνταγμα, γιατί όνειρό του παρέμεινε η προσάρτηση της Κύπρου στην τουρκική επικράτεια, γεγονός που εθεωρούσε σαν εθνικό του καθήκον, όπως εθεωρείτο και από τους δικούς μας εθνικιστές η ένωση με την Ελλάδα.

Η ίδια πλειοψηφία δεν γνωρίζει, ότι τα ψηφίσματα του ΟΗΕ και της Γενικής Συνέλευσης και του Συμβουλίου Ασφαλείας καθορίζουν τις αρχές επίλυσης της διαφοράς στη βάση των αρχών του διεθνούς οργανισμού, όπως κάνουν σε όλες τις περιπτώσεις των διενέξεων, αλλά αφήνουν το περιθώριο καθορισμού των όρων μιας συμφωνίας από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους και σύμφωνα με τους εκάστοτε ισχύοντες συσχετισμούς της δύναμης. Ουδέποτε ο ΟΗΕ εφάρμοσε χωρίς παρεκκλίσεις τις αρχές του αυτεπάγγελα και σε αντίθεση με τη λογική των ισχυρών επί των αδυνάτων. Άλλωστε ποιος ήταν ο λόγος που ο πρόεδρος Μακάριος κι ο πρόεδρος Κυπριανού υπέγραψαν το 1977 και το 1979 τις λεγόμενες συμφωνίες υψηλού επιπέδου; Γιατί δε διетύπωσαν τότε την άποψη ότι δεν έχουν τίποτε να διαπραγματευτούν, αφού όλα προνοούνται στα ψηφίσματα του ΟΗΕ και οι λύσεις υπάρχουν στην εφαρμογή των αρχών των διεθνούς οργανισμού;

Όμως η ίδια αυτή πλειοψηφία, δεν γνωρίζει το περιεχόμενο και κυρίως τη σημασία των προνοιών των ψηφισμάτων κορυφής. Νομίζει ή θέλει να νομίζει ότι δεν διαγράφεται σ' αυτές

η λύση της διζωνικής - δικοινοτικής ομοσπονδίας, γι' αυτό και θεωρεί δικαίωμα της να την απολακτίζει ή και να την αναθεματίζει, χωρίς να απομακρύνεται από τις συμβατικές υποχρεώσεις που ανέλαβε με κείνες τις συμφωνίες.

Νομίζει, αυτή η πλειοψηφία, ότι η διζωνικότητα δεν προκύπτει από την αναγνώριση του δικαιώματος της κάθε κοινότητας να έχει πλειοψηφία στη ζώνη της, ούτε ότι εκ των ων ουκ άνευ είναι η οικονομική βιωσιμότητα, όπως σαφώς αναφέρεται στις

Αναζητώντας την Ιστορία της Συμφιλίωσης

Πραγματοποιήθηκε πρόσφατα στην Πύλα ένα κοινό ελληνικό - τουρκικό - ελληνοκυπριακό - τουρκοκυπριακό συνέδριο για την αναθεώρηση των σχολικών εγχειριδίων της Ιστορίας. Δημοσιεύουμε στον φάκελλο που ακολουθεί δυο παρεμβάσεις και μια χιουμορική περιγραφή κάποιων πτυχών του Συνεδρίου από τον Γιάννη Παπαδάκη.

συμφωνίες κορυφής. Δε θέλει να αντιληφθεί ότι τα ανθρωπιά δικαιώματα και οι τρεις βασικές ελευθερίες δε θα αναιρούν τους πιο πάνω βασικούς όρους, άρα θα εφαρμόζονται υπό προϋποθέσεις. Κι αυτά δεν τα λέω εγώ αλλά τα υπογράφουν ο πρόεδρος Μακάριος και ο πρόεδρος Κυπριανού, με τη σαφώς εκφρασθείσα υποστήριξη και όλων των πολιτικών κομμάτων, ιδίως του ΑΚΕΛ.

Ακόμα μιλά αυτή η πλειοψηφία για την πολιτική ισοτιμία των πολιτών, ανεξάρτητα κοινοτικής προέλευσης, όμως αγνοεί τις πρόνοιες που συμφωνήθηκαν για τη συνταγματική διάθρωση των νέου κράτους, που εξασφαλίζει την ισοτιμία των κοινοτήτων σ' όλες τις εξουσίες της ομοσπονδίας.

Γενικά και σαφώς, αγνοούν οι πολλοί ότι το 1974 χάσαμε τη δυνατότητα όχι μόνο του ενιαίου κράτους, αλλά και της διατήρησης των δικαιωμάτων που απολάμβανε ο κάθε πολίτης στη γη του. Αγνοούν ότι είναι αδύνατη η επιστροφή όλων των προσφύγων υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση και ότι τις συνέπειες του πολέμου μόνο ο χρόνος και η μετάβασή μας σε μια νέα εποχή, υπό νέους όρους θα τις εξαλείψει.

Αυτή όμως η άγνοια, δεν είναι ένα απλό ασυγχώρητο λάθος του Ελληνοκύπριου πολίτη. Ισοδυναμεί με απάθεια μπροστά στην πρόκληση της ιστορίας, που ίσως αποδειχθεί εγληματική. Αν δεν ξεπεραστεί, δύσκολα μπορούμε να προσδοκούμε σε λύση του Κυπριακού ή τουλάχιστον σε λύση που θα αποκλείει την οριακή διχοτόμηση και την ενσωμάτωση της Κύπρου στην Τουρκία.

Κι αφήνω, βέβαια, κατά μέρος όλα τα επιμέρους σημαντικά που δε γνωρίζει ο Ελληνοκύπριος πολίτης. Αφήνω στα φιλά γραμμάτια την απόφαση των G8 ή εκείνη του Ελσίνκι. Πώς θα τις κατανοήσουμε και θα τις εφαρμόσουμε όταν ακόμα πολλοί θεωρούν ότι μπορούμε να μείνουμε όπως είμαστε χωρίς συνέπειες;

Ποιος φταίει

Σχεδόν αποκλειστικά, την ευθύνη τη φέρει η πολιτική ηγεσία του τόπου, όλων των κομμάτων και όλων των αποχρώσεων. Όσα ανάφερα πιο

πάνω ότι αγνοεί η πλειοψηφία των Ελληνοκυπρίων ή δεν αντιλαμβάνεται τη σημασία τους, οφείλονται στο ότι η πολιτική ηγεσία του τόπου ενσυνείδητα επεδίωξε αυτή την άγνοια των πολιτών. Το ερώτημα είναι γιατί, αφού για τα περισσότερα ευθύνεται η ίδια και φέρουν την υπογραφή της;

Οι ηγεσίες των κομμάτων αναδείχθηκαν μέσα από την πορεία του ελληνοκυπριακού εθνικισμού. Καμιά πολιτική ηγεσία δεν τόλμησε ποτέ να αμφισβητήσει τις «εθνικές επιλογές» των Ελληνοκυπρίων, μη εξαιρουμένης και της Αριστεράς. Ας μη ξεχνούμε ότι και στο δημοψήφισμα του '50 και αργότερα, παρά τη διαφωνία του ΑΚΕΛ με την ΕΟΚΑ του Γρίβα, το σύνθημα της Ένωσης το υιοθέτησε η Αριστερά για να το εγκαταλείψει όταν τις υποδείχθηκαν τα αδιέξοδα από τις κυβερνήσεις του τότε υπαρκτού σοσιαλισμού.

Πολύ περισσότερο ο λαός, στο σύνολό του, γαλουχήθηκε μ' αυτή την ανιστορική ιδεολογία και αποδέχθηκε τη λογική της προοπτικής στη βάση της καταγωγής και της εθνικής ταυτότητας. Δεν υπήρξε από πουθενά προσπάθεια υιοθέτησης της ιδέας της κοινωνίας των πολιτών, που μπορεί να ενσωματώνει πολλές εθνικές κουλτούρες και πολιτισμούς, προσφέροντας στους πολίτες την ταυτότητα των κοινωνικών και πολιτικών τους επιλογών.

Αυτές λοιπόν οι ηγεσίες καθιερώνουν και την πελατειακή τους σχέση με την ελληνοκυπριακή κοινότητα, στη βάση της ιδέας μιας εθνικής προοπτικής που θα απέκλειε την ισότιμη συνύπαρξη των δυο κοινοτήτων της Κύπρου. Ακόμα και μετά το '74 και παράλο που στα χαρτιά έγιναν σοβαρές υποχωρήσεις και βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση, κανένα Κόμμα και καμιά ηγεσία δεν στήριξε την πολιτική της στην αποδοχή της νέας αυτής πραγματικότητας. Όλοι αναφέρονται σ' αυτή σαν μια οδυνηρή υποχώρηση που θα έκαναν το παν για να την αποφύγουν. Ακόμα και εκείνοι που λογικά αντιλαμβάνονται ότι δεν υπάρχει άλλη επιλογή για να μην χαθεί οριστικά η μισή Κύπρος, θα ήθελαν να προχωρήσουν σιωπηλά προς ένα αναγκαίο συμβιβασμό και να τον παρουσιάσουν στο τέλος στο λαό σαν αναπόφευκτη υποχώρηση, αφού έκαναν πριν το παν για να την αποφύγουν.

Τούτες τις τραγικές πραγματικότητες, τις βλέπουμε με κάθε ευκαιρία που υποχρεώνονται οι πολιτικοί ηγέτες να πάρουν θέση μπροστά στο λαό. Δεν είναι τυχαία που συνένωσαν τη φωνή τους πολιτικά πρόσωπα όλου του κομματικού φάσματος, από την ηγεσία του ΑΚΕΛ ως την καρδιά του Εοκαβητισμού και τον Σαμψών, μπροστά στον «κίνδυνο» που μας απείλησε από το ενδεχόμενο να υιοθετηθούν εμμέσως ιδέες σαν τις δικές μου, αν γινόταν η απόσπασή μου στο γραφείο του Κυβερνητικού Εκπροσώπου. Δεν φάνηκε σε κανένα παράξενο, που τους ίδιους φόβους για «το μέλλον της Κύπρου» στήριζαν ο κ. Χριστόφιας και ο κ. Α. Κυπριανού, μαζί με τον κ. Ρότσα, τον κ. Στυλιανού, την κ. Βραχίμη, τον κ. Προδρόμου, τον κ. Κουτσού, τον κ. Τ. Παπαδόπουλο ή κάποιον του Κινήματος Σοσιαδημοκρατών. Ο πάγιος πατριωτισμός του συνόλου των πολιτικών μας ξύπνησε ευτυχώς, όταν αντιλήφθηκαν τον κίνδυνο από έναν «ανθέλληνα», έστω κι αν είναι από τους ελάχιστους που υπερασπίστηκε έμπρακτα την τιμή της δημοκρατικής Ελλάδας ενάντια στη Χούντα που κατέστρεψε την Κύπρο. Ποτέ δεν έμαθαν να υπερασπίζονται ιδέες με πολιτικούς όρους, παρά μόνο με το φανατισμό και τα σύνδρομα ενός τριτοκοσμικού παρελθόντος, που δεν αποποιήθηκαν ποτέ.

Τώρα ο πρόεδρος Κληρίδης δίνει μαζί με την κυβέρνηση Σημίτη την ύστατη μάχη για να σωθεί η Κύπρος από την οριστική διχοτόμηση. Τώρα όσοι γνωρίζουν πολιτική ανάγνωση και γραφή αντιλαμβάνονται ότι με την πόρτα της Ευρώπης ανοικτή, μετά το Ελσίνκι και με την Τουρκία στον προθάλαμο της, μας δίνεται η τελευταία ευκαιρία να εμποδίσουμε τον Ντενκτάς να διχοτομήσει την Κύπρο. Όμως αυτή η αντίληψη θέλει τόλμη και προπαντός απαιτεί να απογαλακτιστούμε από τις δεσμεύσεις της ανιστορικότητας που μας κρατούν μακριά από την αλήθεια.

Τώρα η πολιτική μας ηγεσία πρέπει να τολμήσει να μιλήσει στο λαό με τη γλώσσα της ειλικρίνειας και να προετοιμάσει τους Έλληνες της Κύπρου να δεχθούν τη λύση της διζωνικής δικαιοσύνης ομοσπονδίας, που θα κατωχυρώνει τα δικαιώματα όλων των Κυπρίων στα πλαίσια μιας σύγχρονης πολιτικής δημοκρατίας.

Οι μαθητές όμως πρέπει να γνωρίζουν καλύτερα για τους κακούς ανθρώπους της ιστορίας. Μια επίσκεψη στο Μουσείο Βαρβαρισμού, είναι η πιο σημαντική συνάντηση με τον εχθρό.

Τα σύμβολα στα τ/κ σχολεία

Ιστορία εναντίον Γεωγραφίας

Νεσιέ Γιασίβ

*Τώρα είμαστε μέρος του σχολείου
Γεμίσαμε τις τάξεις
Το σχολείο είναι το σπίτι μας
Ζήτω το σχολείο μας*

Αυτό το πασίγνωστο τουρκικό παιδικό τραγούδι υμνεί τους μαθητές ως μέρος του σχολείου. Το σχολείο είναι το σπίτι τους, το σχολείο ανήκει στο έθνος, κάθε μαθητής εκπαιδεύεται και αυτή η εκπαίδευση ονομάζεται εθνική. Το σχολείο είναι ένας χώρος πολύχρωμος. Διακοσμείται με σημαίες, εικόνες και επιγραφές στους τοίχους.

Κατά την πρωινή προσευχή τα παιδιά πρέπει να δηλώσουν ότι είναι μέρος του έθνους. Αρχίζει με τα λόγια: "Είμαι Τούρκος, είμαι σωστός και εργάζομαι σκληρά" και τελειώνει με αυτά τα λόγια: "Αφιερώνω την ύπαρξη μου στην ύπαρξη του τουρκικού στοιχείου". Υπάρχει επίσης ο εθνικός ύμνος ο οποίος αρχίζει ως εξής: "Μη φοβάσαι! Η κόκκινη σημαία που κυματίζει σε αυτούς τους ορίζοντες δεν θα χαθεί".

Χαμογελώ όταν θυμούμαι το ποίημα ενός διάσημου Τούρκου ποιητή, του Τσαν Γιουτσέλ, το οποίο αναφέρεται στην πρώτη μέρα ενός παιδιού στο σχολείο.

Μανούλα μου, Σήμερα στο σχολείο τίποτα δεν με τρόμαξε. Φοβήθηκα μόνο από το Μη Φοβάσαι. Ο φόβος ήταν πάντοτε ένα ισχυρό στοιχείο στην τουρκική εκπαίδευση. Στο Ισλάμ, οι ηθικές αξίες διασφαλίζονται μέσω του φόβου προς τον Θεό. Πιστεύεται ότι ο σεβασμός προς τους μεγαλύτερους μπορεί να επιτευχθεί μέσω του φόβου. Είναι ένα μέσο πειθαρχίας και το σχολικό περιβάλλον πρέπει να εξασφαλίσει αυτό το αίσθημα του φόβου.

Θέλω να μεταφερθούμε στο κτίριο ενός τ/κ σχολείου με δύο σημαίες: τη σημαία της ΤΔΒΚ και την τουρκική σημαία, καθώς και το άγαλμα του Κεμάλ Ατατούρκ στην είσοδο. Είναι πολύ πιθανόν το σχολείο να έχει το όνομα ενός μάρτυρα. Μια άλλη πιθανότητα είναι το σχολείο να βρίσκεται σε κάποιο δρόμο που φέρει το όνομα κάποιου μάρτυρα. Είναι ακόμη πολύ πιθανόν αυτό το σχολείο να ήταν ε/κ και μετά το 1974 να χρησιμοποιείται από Τ/Κ. Δεν νομίζω ότι ο οποιοσδήποτε δάσκαλος, θα έδινε πληροφορίες στους μαθητές για την ιστορία αυτού του σχολείου. Αλλά ακόμη και αν ο δάσκαλος έλεγε

κάτι, τότε πολύ πιθανόν η ιστορική αφήγηση να δικαιολογήσει την κατάσταση. Πολύ πιθανόν να έλεγε: "Ο καταπιεσμένος λαός μας απελευθερώθηκε μια μέρα χάριν στον τουρκικό στρατό ο οποίος μας έδωσε όλες αυτές τις ευκαιρίες για το μέλλον".

Οι μαθητές όμως πρέπει να γνωρίζουν καλύτερα για τους κακούς ανθρώπους της ιστορίας. Μια επίσκεψη στο Μουσείο Βαρβαρισμού, είναι η πιο σημαντική συνάντηση με τον εχθρό.

Η πιο σημαντική πτυχή αυτού του Μουσείου, είναι ότι σε αυτό το χώρο η ιστορία της βίας επιμένει να ζει.

Για πολλά παιδιά η πρώτη επίσκεψή τους στο Μουσείο είναι όταν πάνε στο Δημοτικό σχολείο και το μουσείο είναι το ακριβές σημείο όπου διεξήχθησαν οι βιαιοπραγίες. Επίσημη τ/κ περιγραφή του μουσείου υπάρχει στο Ιντερνετ:

"24 Δεκεμβρίου του 1963... Η επίθεση των Ελλήνων εναντίον των Τούρκων, η οποία άρχισε τρεις μέρες προηγουμένως, συνεχίζεται θηριωδώς. Οι ανυπεράσπιστες γυναίκες, ηλικιωμένοι άντρες και παιδιά δολοφονήθηκαν κτηνωδώς από τους ΕΛ-

ληνες. Και η περιοχή Κουμοάλ στη Λευκωσία, αποτελεί το χειρότερο παράδειγμα της θηριωδίας των Ελλήνων...

...Η σύζυγος και τα δύο βρέφη του Δρ Νιχάτ Ιλχάν, ενός ταγματάρχη του τ/κ στρατού, δολοφονήθηκαν ανηλεώς και άναδρα, ενώ κρύβονταν στη μπανιέρα του σπιτιού τους από μανιακούς Ελληνες. Αυτό το επεισόδιο είναι ένα παράδειγμα του ελληνικού βαρβαρισμού".

Η φωτογραφία των νεκρών παιδιών και της μητέρας τους, είναι σαν μια σφραγίδα στις καρδιές των Τ/Κ και ως μια από τις θηριωδέστερες φωτογραφίες στον κόσμο, έχει μετατραπεί στο κυριότερο εργαλείο προπαγάνδας. Είναι σύμβολο της θυματοποίησης. Τα θύματα είναι η μητέρα και τα παιδιά. Τα πιο αθώα υποκείμενα της ζωής. Δολοφονήθηκαν στο σπίτι τους, ενώ προπαθούσαν να κρυφτούν στην μπανιέρα. Οι επισκέπτες του μουσείου ζουν αυτή τη δραματική ιστορία στο χώρο που συνέβηκε. Ολα έμειναν ανέπαφα: οι κηλίδες αίματος, τρίχες, και κομμάτια από τα ρούχα και τα παπούτσια των παιδιών, είναι ακόμη εκεί. Τα υπόλοιπα δωμάτια του Μουσείου είναι επίσης γεμάτα με φωτογραφίες πτωμάτων.

Όταν συνήλθα
μετά από δύο
τρεις ώρες, είδα
την κ. Ιλχάν και
τα τρία της
παιδιά νεκρούς
στη μπανιέρα.
Εγώ και οι
υπόλοιποι
γείτονες που
βρισκόμαστε
επίσης στη
μπανιέρα,
ήμασταν σοβαρά
τραυματισμένοι.
Αλλά τί συνέβη
στη γυναίκα
μου; Τότε
θυμήθηκα και
αμέσως έτρεξα
στην τουαλέτα,
όπου στην
είσοδό της είδα
το πτώμα της.
Δολοφονήθηκε
κτηνωδώς.

Ένα άλλο εκπληκτικό στοιχείο για αυτό το μουσείο, είναι και το γεγονός ότι αποτελεί την κατοικία ενός από τους επιζήσαντες του επεισοδίου. Ο Γιουσούφ Γκουντούμ ζει ακόμη σε ένα από τα δωμάτια του μουσείου. Το κτίριο είναι περιουσία του και σε εκείνο το επεισόδιο έχασε τη γυναίκα του. Όταν οι επισκέπτες πηγαίνουν στο μουσείο, εκείνος βγαίνει από το δωμάτιό του και αφηγείται την ιστορία.

Σε μια από τις επισκέψεις μου στο μουσείο, ζήτησα από τον Γιουσούφ Γκουντούμ να μου παραχωρήσει συνέντευξη αλλά εκείνος μου είπε ότι δεν μπορεί να απαντήσει σε ερωτήσεις. Μπορεί απλώς να αρχίσει να αφηγείται μέχρι να τελειώσει την αφήγηση. Απάντησε όμως σε μια ερώτηση που του υπέβαλα.

“Θεϊέ Γιουσούφ, γιατί ζεις εδώ με όλες αυτές τις πικρές αναμνήσεις και μέσα σε αυτή τη θλιβερή ατμόσφαιρα;” Εκείνος μου απάντησε: “Ζω εδώ για τον κήπο. Πρέπει να τον φροντίζω. Αν φύγω τότε τα δέντρα θα πεθάνουν”...

Μέρος της αφήγησής του έχει ως εξής:

“Τη νύχτα της 24ης Δεκεμβρίου, η γυναίκα μου Φεριντέ Χασάν κι εγώ, επισκεφτήκαμε την οικογένεια του Δρ Νιχάτ Ιλχάν. Μαζί μας ήταν επίσης οι γείτονές μας, η κ. Αισέ του Μόρα, η κόρη της Ισιήν και η αδελφή της Αισέ, κ. Νόβερ. Παίρναμε όλοι το δείπνο μας. Ξαφνικά σφαίρες που προέρχονταν από τον ποταμό Πεδιαίο, άρχισαν να κτυπούν το σπιτί και ακούγονταν σαν δυνατή βροχή. Σκεφτήκαμε ότι στο σαλόνι στο οποίο καθόμασταν ήταν επικίνδυνα και έτσι τρέξαμε στο μπάνιο και στην τουαλέτα, όπου πιστεύαμε ότι υπήρχε περισσότερη ασφάλεια.. Όλοι ήμασταν εννέα άτομα. Κρυφτήκαμε όλοι στο μπάνιο εκτός από τη γυναίκα μου η οποία βρήκε καταφύγιο στην τουαλέτα. Περιμέναμε τρομαγμένοι. Η κ. Ιλχάν, η γυναίκα του ταγματάρχη γιατρού, στεκόταν στο μπάνιο κρατώντας τα τρία της παιδιά, τον Μουράτ, τον Κουτσι και τον Χαλκάν. Ξαφνικά ακούσαμε ένα δυνατό θόρυβο και η μπροστινή πόρτα άνοιξε. Μπήκαν Έλληνες με τα όπλα τους και ερευνούσαν κάθε γωνιά του σπιτιού. Εκείνη τη στιγμή άκουσα μια φωνή να λέει στα

ελληνικά “Θέλετε διχοτόμηση, ε!” και μετά σφαίρες άρχισαν να πέφτουν στο μπάνιο. Η κ. Ιλχάν και τα τρία της παιδιά έπεσαν στην μπανιέρα. Σκοτώθηκαν. Εκείνη τη στιγμή οι Έλληνες που μπήκαν στο μπάνιο άδειασαν και πάλι τα όπλα τους σε μας. Άκουσα το ένα παιδί του ταγματάρχη να βογγά και μετά λιποθύμησε.

Όταν συνήλθα μετά από δύο τρεις ώρες, είδα την κ. Ιλχάν και τα τρία της παιδιά νεκρούς στη μπανιέρα. Εγώ και οι υπόλοιποι γείτονες που βρισκόμαστε επίσης στη μπανιέρα, ήμασταν σοβαρά τραυματισμένοι. Αλλά τί συνέβη στη γυναίκα μου; Τότε θυμήθηκα και αμέσως έτρεξα στην τουαλέτα, όπου στην είσοδό της είδα το πτώμα της. Δολοφονήθηκε κτηνωδώς.

Οι επισκέψεις στο Μουσείο γίνονται επίσης κατά την εβδομάδα των μαρτύρων, η οποία αρχίζει στις 21 Δεκεμβρίου, που είναι η επέτειος των Αιματηρών επεισοδίων του 1963. Εκείνες τις ημέρες στα σχολεία ετοιμάζονται μερικές γωνιές με φωτογραφίες και μικρές ιστορίες. Αυτές οι φωτογραφίες απεικονίζουν συνήθως νεκρές γυναίκες και παιδιά που κλαίνε.

Ο Ντούς Ερτάζ, ένας Τ/Κ μαθητής ο οποίος συμμετέχει σε δικοινοτικές ομάδες, μιλά για την επίσκεψή του στο Μουσείο:

“Επισκεφτήκα το Μουσείο Βαρβαρισμού. Ήμουν στο δημοτικό σχολείο και εκείνη τη βδομάδα οι δάσκαλοί μας μας πήραν στο μουσείο. Κατά την άποψή μου ήταν πολύ άσχημο γιατί όταν είδαμε εκείνα τα πράγματα σκεφτήκαμε ότι ‘οι Έλληνες είναι πολύ κακοί άνθρωποι’. Αλλά τώρα έχω τη σωστή ιδέα. Μόνο μερικοί Ε/Κ έκαναν αυτά τα πράγματα και δεν λέω ότι οι Ε/Κ είναι κακοί...”

Το κύριο μήνυμα αυτής της Εβδομάδας Μαρτύρων είναι ότι αυτοί οι ήρωες θυσιάστηκαν για μας, για την ελευθερία μας και για να έχουμε σήμερα την πατρίδα μας και το κράτος μας. Και για να διατηρούμε την μνήμη τους πρέπει να προστατεύουμε αυτή την γη, η οποία ποτίστηκε με το αίμα τους. Είναι ένας ιερός τόπος και δεν έχεις το δικαίωμα να δώσεις ούτε μια πέτρα από αυτόν.

Ένα άλλο θέμα της Εβδομάδας Μαρτύρων είναι να δείξει το χαρακτήρα του εχθρού, ο οποίος είναι ανηλεής και έχει διαπράξει όλες αυτές τις δολοφονίες σε αθώους ανθρώπους με σκοπό να εξαφανίσει την εθνική ομάδα στην οποία ανήκουμε.

Κατά τις τελετές απαγγέλλονται επίσης και ποιήματα. Μπορεί κανείς να βρει μια καλή συλλογή τ/κ ποιημάτων για τις εχθροπραξίες των Ε/Κ. Η ποίηση ήταν πάντοτε ένα ισχυρό όπλο του εθνικισμού. Ο εθνικισμός παίζει πολύ με τα συναισθήματα και ειδικά η δημοφιλής ποίηση, μπορεί να υπηρετήσει αυτό το σκοπό επιτυχώς.

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να παραθέσω ένα απόσπασμα, από ένα εισαγωγικό σημείωμα, το οποίο έγραψε ο Ραούφ Ντενκτάς σε μια θεματική ανθολογία της Γκιουλκιούν Σερντάρ.

“Συγκεντρώνοντας όλους αυτούς τους ποιητές, οι οποίοι τονίζουν τη πολιτιστική σύνδεσή μας με την Τουρκία, το πόθο μας για την Ανατολία και τη σημαία, την αποφασιστικότητά μας να είμαστε ιδιοκτήτες της Κύπρου την οποία θεωρούμε ως τουρκικό έδαφος, αυτό το βιβλίο χρησιμεύει ως ένας μεγάλος

οδηγός στην αναζήτησή μας για ταυτότητα και χαρακτήρα”.

Ο Ντούς εξηγεί πως επηρέασαν τον ίδιο αυτά τα ποιήματα. Το είδος της ποίησης: κυρίως ευαίσθητα ποιήματα τα οποία επηρεάζουν όλους τους Τ/Κ βαθειά, ακόμη κι εμένα. Το κάνουν αυτό επειδή δεν θέλουν να είμαστε και πάλι φίλοι. Κατά τη γνώμη μου, αυτές οι μέρες είναι μέρες οι οποίες αυξάνουν την κακντρέχεια η οποία σιγά σιγά εξαφανίστηκε τα τελευταία χρόνια.

Μια άλλη θεματική ενότητα της εβδομάδας των μαρτύρων είναι η εκδίκηση την οποία ήδη πήρε ο τουρκικός στρατός ο οποίος μας έσωσε τις ζωές και μας προστάτεψε από το να καταντήσουμε όπως στις φωτογραφίες. Μας υπενθυμίζουν ότι αυτός ο εχθρός δεν είναι πολύ μακριά από εμάς και γι αυτό πρέπει να προσέχουμε. Συνήθως όλες οι τελετές αρχίζουν με κατάθεση στεφάνου στο μνημείο του Ατατούρκ. Πολλά σχολεία έχουν ένα τέτοιο μνημείο στην αυλή του σχολείου τους. Η αφοσίωση στον Ατατούρκ και στις βασικές αρχές του, συνδέεται με την περηφάνεια να ανήκει κανείς στο ευρύτερο τουρκικό έθνος. Ενσωματώνεται στους διακη-

ρυμένους σκοπούς της εθνικής εκπαίδευσης, οι οποίοι απαιτούν όπως:

“Κάθε μέλος της κοινότητας ‘έχει στην καρδιά του της μεταρρυθμίσεις του Ατατούρκ και είναι ένας αφοσιωμένος εθνικιστής. Να υιοθετεί, να υποστηρίζει, να προστατεύει και να βελτιώνει τις ηθικές, ανθρωπιστικές, πνευματικές αξίες του έθνους”.

Ο Τανιέλ, ένα άλλο μέλος των δικοινοτικών ομάδων, περιγράφει τις δραστηριότητες κατά την εβδομάδα του Ατατούρκ ως εξής:

Στις 10 Νοεμβρίου έχουμε ένα διαγωνισμό μεταξύ των τάξεων, τη Γωνιά Ατατούρκ, όπως ονομάζεται. Η κάθε τάξη διακοσμεί την αίθουσα της με σημαίες, ποιήματα για τον Ατατούρκ, φωτογραφίες του και πολλά άλλα. Μια ομάδα καθηγητών πηγαίνει σε κάθε τάξη και στο τέλος επιλέγει την καλύτερη”.

Ο Ατατούρκ είναι ένα ισχυρό σύμβολο, το οποίο συνδέει τους Τ/Κ με την Τουρκία. Οι τελετές στις 10 Νοεμβρίου δεν διαφέρουν από εκείνες στην Τουρκία. Κάθε χρόνο στις 9.45 στις 10 Νοεμβρίου, η ζωή σταματά για ένα λεπτό για να τιμηθεί η μνήμη του Ατατούρκ.

“Συγκεντρώνοντας όλους αυτούς τους ποιητές, οι οποίοι τονίζουν τη πολιτιστική σύνδεσή μας με την Τουρκία, το πόθο μας για την Ανατολία και τη σημαία, την αποφασιστικότητα μας να είμαστε ιδιοκτήτες της Κύπρου την οποία θεωρούμε ως τουρκικό έδαφος, αυτό το βιβλίο χρησιμεύει ως ένας μεγάλος οδηγός στην αναζήτησή μας για ταυτότητα και χαρακτήρα”.

Ο Ατατούρκ είναι ο πατέρας του μεγάλου τουρκικού έθνους και ο αγώνας του αποτελεί μεγάλη έμπνευση για τους Τ/Κ. Ενώ ζούσε ο Ατατούρκ, δεν είχε κάνει αναφορά στην Κύπρο. Αντίθετα η πολιτική Misak-I Milli (τα τουρκικά σύνορα είναι καθορισμένα και η Τουρκία δεν επιδιώκει την επέκτασή τους), αποκλείει τους Τούρκους οι οποίοι ζούσαν εκτός των εθνικών συνόρων. Τα αγάλματά του ήταν σαν τοτεμικά σύμβολα. Οποιαδήποτε επίθεση στο άγαλμά του, θεωρείτο ως προσβολή για ολόκληρο το έθνος. Μια τέτοια ενέργεια υπήρξε στο σχολείο της Πύλας πολύ πρόσφατα, η οποία πολύ πιθανόν να ήταν προβοκατόρικη.

Οι φωτογραφίες του είναι παντού στα σχολεία. Είναι η σφραγίδα της ταυτότητας και ένα σύμβολο του να είσαι περήφανος επειδή ανήκεις στο μεγάλο έθνος.

Η διεξαγωγή μιας έρευνας για το πως αισθάνονται τα παιδιά γι αυτά τα σύμβολα, θα ήταν πολύ διδακτική. Πιστεύω ότι τα πρώτα χρόνια συνδέονται με αυτά, αλλά από την εμπειρία μου, όταν διδασκα για ένα χρόνο στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, μπορώ να πω ότι αργότερα μετατρέπονται σε αντικείμενα της εφηβικής επανάστασης. Ενα από τα ονόματα που δόθηκαν στο Ατατούρκ είναι “Μπέτον Μουσταφά”. Μια κριτική για τα αναριθμητά άσχημα αγάλματα. Είδα παιδιά να σατιρίζουν την εθνικιστική ποίηση. Δεν γνωρίζω γιατί, αλλά ένας άλλος ήρωας, ο ποιητής Ναμίκ Κεμάλ, ο οποίος είχε εξοριστεί στην Κύπρο, είναι υποκείμενο σεξουαλικών ανεκδότων.

Αλλά πιστεύω ότι η συνεχής επαφή με τις φωτογραφίες των πτωμάτων, επηρεάζει τρομακτικά την ανθρώπινη ψυχολογία.

Τί δηλώνουν οι φωτογραφίες των πτωμάτων;

Η επίδειξη των πτωμάτων ίσως δηλώνει τη νεκροφιλία. Το επιχείρημα είναι πως η έκθεση της θηριωδίας και της βιαιότητας, θα διδάξει στις νεότερες γενιές το πραγματικό πρόσωπο του εχθρού. Είναι ένας τρόπος ενίσχυσης του επιχειρήματος, ότι δεν μπορούμε να ζήσουμε μαζί. Όταν λέμε ‘αυτοί’ εννοούμε μια γενική κατηγορία. Ακούμε για τον ‘Έλληνα’ καθημερινώς στις πολιτι-

κές ομιλίες. Δεν ξεχωρίζονται, είναι όλοι το ίδιο και όλοι ευθύνονται για τις δολοφονίες. Βλέποντας αυτές τις φωτογραφίες, επανηλειμμένως προκαλούνται κάποια συναισθήματα. Σταματούμε και βλέπουμε τις λεπτομέρειές τους. Μετατρέπονται σε μια αμυδρή εικόνα, η οποία περνά στο υποσυνείδητο. Ενα γενικό μήνυμα για τον εχθρό. Αυτές οι φωτογραφίες είναι η σύλληψη αυτών των λεπτόν της ιστορίας, ένα παρελθόν το οποίο ενσωματώνεται στην καρδιάς μας και υπαγορεύουν τον αναπόφευκτο διαχωρισμό, από αυτούς οι οποίοι όλοι μαζί ευθύνονται γι αυτά.

Αυτές οι φωτογραφίες των εχθροπραξιών, μετατρέπονται στην προσπάθεια να αποδείξουμε τα επιχειρήματά μας. Μετατρέπονται σε ισχυρό εργαλείο για να πείσει για τις θέσεις της. Οι φωτογραφίες αυτές αντιπροσωπεύουν μια επίθεση. Είναι η επίθεση εναντίον μας και η επίθεση την οποία επιστρέφουμε στον εχθρό. Και αυτό που λείπει από την ιστορία μας, είναι ότι και αυτοί έχουν παρόμοιες φωτογραφίες. Στις δικές τους φωτογραφίες αυτοί είναι τα θύματα και εμείς οι δράστες.

Είναι πολύ ενδιαφέρον το γεγονός ότι, η συμβολική φωτογραφία για την ειρήνη στην Κύπρο είναι πάλι μια φωτογραφία βίας. Είναι η φωτογραφία του Μισιαούλη και του Καβάζογλου. Αυτό που δηλώνει η συγκεκριμένη φωτογραφία είναι πολύ διαφορετικό από εκείνες των πτωμάτων. Σου θυμίζει επίσης ένα δολοφόνο και την αδικία, αλλά το μήνυμα που βγαίνει από αυτή τη φωτογραφία δεν είναι το μίσος αλλά η αγάπη. Δεν είναι ο ένας εναντίον του άλλου αλλά είναι “και οι δύο μαζί”, θύματα της βίας.

Ίσως υπάρχει και ένα άλλο μήνυμα από τους δημιουργούς της φωτογραφίας και ‘αναπαράγεται στο άπειρον’. Ο φόβος. Η προειδοποίηση ότι, ‘εάν σκέπτεσαι και ενεργείς με αυτό τον τρόπο, αυτό θα είναι το τέλος σου’. Μια άλλη διαφορά που βλέπω σε αυτή τη φωτογραφία είναι ότι δεν μου επιτίθεται. Είναι μια φωτογραφία δύο ατόμων με πολύ καλή σχέση. Είναι μια σκηνή βίας η οποία διαπράχθηκε για να αποφευχθεί η βία. Είναι μια περιληψη όλων των φωτογραφιών των εχθροπραξιών και στις δύο πλευρές. Ο θάνατός

τους είναι σαν μοιρολόι σε όλες τις άλλες φωτογραφίες, ένας θάνατος στον αγώνα για να τερματιστεί αυτή η αιματοχυσία.

Πως να αντιμετωπίσει κανείς τα σύμβολα;

Πολλά αγάλματα έχουν στηθεί σε πολλά σημεία της βόρειας Κύπρου μετά το '74. Το κοινό στοιχείο αυτών των αγαλμάτων είναι ότι συνδέονται με το θάνατο. Στηθήκαν για να δοξάσουν τη μνήμη αυτών που θυσιάστηκαν για να μας σώσουν από τον εχθρό. Κοιτάζοντας αυτά τα αγάλματα σου προκαλούν και πάλι το αίσθημα της επίθεσης. Το ίδιο αίσθημα που προκαλούν και οι φωτογραφίες των εχθροπραξιών. Οι φιγούρες είναι φαλλικές και μεταφέρουν το στρατιωτικό πνεύμα. Πριν πολλά χρόνια πήγα να πάρω συνέντευξη από έναν γλύπτη ο οποίος ήταν ο δημιουργός ενός μνημείου στο Γκιόνεβι στη μνήμην εκείνων που θυσιάστηκαν στο χωριό. Τον ρώτησα τί συμβολίζει ένας μάρτυρας για εκείνον, ποια αισθήματα του προκαλεί και ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να διατηρήσουμε τη μνήμη τους και πως εμπνεύστηκε αυτές τις φιγούρες για να εκφράσει τα συναισθήματά του.

Εμεινε έκπληκτος με τις ερωτήσεις

μου και μου έδωσε την εντύπωση ότι αυτό που προσπαθούσε να κάνει, ήταν πανομοιότυπα έργα με τα μνημεία που ήδη στηθήκαν για αυτές τις περιπτώσεις.

Ρώτησα ακόμη κόσμο στον δρόμο τί νομίζει και τί αισθήματα έχει για τα μνημεία και από τις απαντήσεις τους διαφαινόταν το αίσθημα της επίθεσης.

Αυτά τα μνημεία υπάρχουν ακόμη ανάμεσά μας. Με το πέρασμα του χρόνου δεν τα βλέπουμε, γίνονται μέρος του περιβάλλοντος. Δεν σταματούμε να σκεφτούμε τι σημαίνουν, αλλά εκπέμπουν μια συγκεκριμένη ενέργεια και ψυχολογία.

Είναι σαν να ζεις μέσα στα ε/κ σπίτια και ανάμεσα στα αντικείμενά των Ε/Κ. Ξεχνούμε ότι ζούμε μέσα σε αυτά αλλά όλοι μας νιώθουμε αυτό το αίσθημα ενοχής μέσα στη συνειδησή μας.

Βαθιά μέσα μας γνωρίζουμε ακόμη ότι με τον ίδιο τρόπο που εμείς κατηγορούμε τους άλλους, κατηγορούν κι αυτοί εμάς. Δεν ζούμε πολύ μακριά από αυτούς και μπορούμε να αισθανθούμε αυτή την ενέργεια που έρχεται από αυτούς προς εμάς.

Γνωρίζουμε ότι κάθε μέρα την οποία εμείς γιορτάζουμε χαρμόсуνα, για

αυτούς είναι ημέρα θρήνου και γνωρίζουμε επίσης το νόημα του θρήνου, γιατί είναι μέρος και των δικών μας εμπειριών.

Αυτό που μας κάνει να υποφέρουμε είναι η παραδειγματική εκδίκηση. Η εκδίκηση είναι μια επίθεση η οποία θα παράξει άλλη επίθεση. Είναι η αλλαγή ρόλου των θυμάτων και των δραστών και δεν υπάρχει τέλος σε αυτό. Η επικρατούσα άποψη που έχουμε ως Τ/Κ είναι ότι ‘έχουμε πάρει την εκδίκησή μας’ αλλά ταυτόχρονα αυτό σημαίνει ότι τώρα πρέπει αυτοί να παρουν εκδίκηση.

Για να μετατραπεί αυτός ο παραδειγματισμός σε παραδειγματισμό συμπάθειας και ειρηνικής συνύπαρξης απαιτεί μια διαδικασία η οποία θα μας φέρει αντιμετώπους με τα σύμβολα αυτά. Ο καλύτερος τρόπος είναι να τα δούμε σαν σύνολο. Συγκεντρώνοντας όλες τις φωτογραφίες των εχθροπραξιών που η μια πλευρά συνέλεξε εναντίον της άλλης, θα οδηγηθούμε από το αίσθημα της επίθεσης στο αίσθημα της απόρριψης της βίας και στην επιθυμία να αγκαλιάσουμε τον άλλο, που έχει παρόμοιες εμπειρίες με μας. Οπως ακριβώς και στη φωτογραφία του Καβάζογλου και του Μισιαούλη.

Ζωντανές και νεκρές ιστορίες

Ιστορία και Συμφιλίωση

Νιαζί Κιζιλγιουρέκ

«Και ακριβώς όταν φαίνονταν απασχολημένοι με την επαναστατικοποίηση των εαυτών τους και των πραγμάτων, δημιουργώντας κάτι που δεν έχει προϋπάρξει, ακριβώς σε τέτοιες περιόδους επαναστατικών κρίσεων, επιστρατεύουν αγωνιωδώς τα πνεύματα του παρελθόντος στην υπηρεσία τους και δανείζονται απ' αυτά ονόματα, πολεμικές ιαχές και στολές για να παρουσιάσουν το νέο σκηνικό της παγκόσμιας ιστορίας με την ένδοξη διαχρονική μεταμφίεση και τη δανεική γλώσσα».

Ο Έρνεστ Ρενάν, στο ξακουστό του δοκίμιο «Τι είναι έθνος» τοποθετεί την ιστορία στο επίκεντρο του εθνικιστικού προγράμματος, αν και πρόκειται για μια ιστορία που απαιτεί προσεκτική ερμηνεία. «Η λανθασμένη ιστορία» είναι προϋπόθεση της εθνικιστικής ιστορίας, γιατί απαιτεί όχι μόνο συλλογική μνήμη αλλά και συλλογική λήθη. Αυτή η «λήθη» είπε ο Ρενάν, θα προχωρούσα μέχρι το σημείο να πω «ιστορικό σφάλμα», είναι σημαντικός παράγοντας στη δημιουργία ενός έθνους, που εξηγεί γιατί η πρόοδος της ιστορικής μελέτης συχνά αποτελεί κίνδυνο για την αρχή της εθνικότητας.

«Είναι καλό για όλους να μάθουν πως να ξεχνούν», είπε ο Ρενάν, γιατί το έθνος δεν είναι αποτέλεσμα κοινής εθνοτικότητας ή γλώσσας αλλά της βούλησης. Η λήθη για χάρη της εθνικής ενότητας είναι για τον Ρενάν αναγκαία, γιατί «τα κυριότερα έθνη της Ευρώπης είναι έθνη βασικά ανάμικτης καταγωγής. Και γιατί υπάρχει κάτι στον άνθρωπο που είναι ανώτερο από τη γλώσσα, δηλαδή η βούληση...»

Αν και ο Ρενάν πιστεύει στη δύναμη της θέλησης για συμφιλίωση, πιστεύει επίσης, ότι η ιστορία αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα για ένα έθνος.

«Το έθνος είναι ψυχή, μια πνευματική αρχή. Δυο πράγματα... αποτελούν αυτή την ψυχή ή πνευματική αρχή. Το ένα βρίσκεται στο παρελθόν, το άλλο στο παρόν. Το ένα είναι η κοινή συμμετοχή

σε μια πλούσια κληρονομιά από μνήμες. Το άλλο είναι η συγχρονική συγκατάθεση, η επιθυμία για συμβίωση».

Στις μέρες μας γνωρίζουμε καλύτερους τρόπους με τους οποίους τα ιστορικά αφηγήματα κατασκευάζονται και χρησιμοποιούνται ως εργαλεία στην κατασκευτική ταυτοτήτων. Γνωρίζουμε ότι η Ιστορία δεν είναι προϊόν του παρελθόντος, αλλά αντίδραση στις απαιτήσεις του παρόντος. Και είναι η ιστορία ως ανταπόκριση στις ανάγκες του παρόντος, βασιμμένη σ' επλεκτική μνήμη και λήθη, που «μετέτρεψε τους χωρικούς σε Γάλλους», «κατασκεύασε του Ιταλούς» και τους «Τούρκους του Μουσταφά Κεμάλ».

Με την επιδίωξη της εθνικής ενότητας, η ιδέα του έθνους ανέπτυξε μια διαδικασία ευνοϊκή προς τον αποικισμό μέσω της επικοινωνίας (δρόμοι, σιδηρόδρομοι και εφημερίδες) της εκπαίδευσης και της κοινωνικής κινητικότητας. Οι πολιτιστικές καινοτομίες υποβοηθούν στην οικοδόμηση της Εθνικής Ενότητας. Η παιδεία, η επινόηση δημόσιων τελετών και η μαζική παραγωγή δημοσίων μνημείων είναι μερικά από τα μέσα που χρησιμοποιούνται.

Σ' αυτή τη διαδικασία, ο κύριος σκοπός των σχολείων είναι να εφοδιάσουν τους μαθητές με «ορθολογική αντίληψη», παρά απλώς να τους διδάξουν νέες τεχνικές δεξιοτήτων, όπως η ανάγνωση, η γραφή και η αριθμητική. Αυτό μπο-

ρεί να γίνει αντιληπτό, αν δει κανείς τη χρήση της «εθνικής» ιστορίας και γεωγραφίας καθώς και το εθνικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

Η σύλληψη της ιστορίας με σκοπό το εθνικό συμφέρον...

Η ιστορία και το έθνος είναι αδιαχώριστα. Η επιστράτευση της ιστορίας είναι άσκηση νομιμοποίησης. Δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως μάθημα ιστορίας με την έννοια της ακριβούς αναπαράστασης του παρελθόντος... Θα μπορούσαμε να την χαρακτηρίσουμε σαν «μυθολογική ιστορία» με την έννοια ότι ξεκινά για να δοξάσει την ταυτότητα...

Τα «γεγονότα» δεν μπορούν να πλυθούν με καθαρό νερό έτσι ώστε ν' αποτελέσουν ακριβή ιστορία... Κι αυτό γιατί όλα επινοούνται, κατασκευάζονται, φαντασιώνονται ως απόκριση στο παρόν και όχι στο παρελθόν...

Ο Καρλ Μάρξ αναγνώρισε αυτή την διαδικασία σ' ένα ξακουστό σχόλιο στη Δεκάτη Όγδοη Μπρυμαίρ: «και ακριβώς όταν φαίνονταν απασχολημένοι με την επαναστατικοποίηση των εαυτών τους και των πραγμάτων, δημιουργώ-

ντας κάτι που δεν έχει προϋπάρξει, ακριβώς σε τέτοιες περιόδους επαναστατικών κρίσεων, επιστρατεύουν αγωνιωδώς τα πνεύματα του παρελθόντος στην υπηρεσία τους και δανείζονται απ' αυτά ονόματα, πολεμικές ιαχές και στολές για να παρουσιάσουν το νέο σκηνικό της παγκόσμιας ιστορίας με την ένδοξη διαχρονική μεταμφίεση και τη δανεική γλώσσα».

Εδώ το παρελθόν είναι επιστρατευμένο ως δικαιολόγηση για μια πορεία σε μια νέα κατεύθυνση...

Στο κάτω κάτω το «παρελθόν» είναι μια ισχυρή πηγή νομιμότητας για εκείνους οι οποίοι θα αντάλλαζαν το παρόν για ένα καινούργιο μέλλον. Ο Stuart Hall έχει τονίσει τη σημασία των «αυθεντικών στρατηγικών» μιλώντας για την περιγραφή διεθνών κουλτούρων. Η «αφήγηση» του έθνους λέγεται και ξαναλέγεται μέσα από τις εθνικές ιστορίες, λογοτεχνίες, τα ΜΜΕ και τη λαϊκή κουλτούρα... Μέσα απ' αυτές τις ιστορίες η εθνική ταυτότητα παρουσιάζεται ως αρχέγονη ουσιοδής, ενοποιημένη και συνεχής... Οι άνθρωποι είναι συνδεδεμένοι με γραμμικό τρόπο μ' αυτούς του μακρινού παρελθόντος.

Η πραγματική ιστορία συχνά ξεχνιέται χάρην ενός μύθου.

Ο ρόλος της διανόησης είναι να παράσχει «χάρτες» της κοινωνίας, της ιστορίας της, του πεπρωμένου και της θέσης της, όπως και να δώσει «ηθικές» για να εμπνεύσει τις δημόσιες αρετές που εκφράζουν τον εθνικό χαρακτήρα.

Ζωντανές και νεκρές Ιστορίες

Όλα τα έθνη έχουν «ιστορίες», διαφορετικά, δεν θα υπήρχαν ως «φανταστικές κοινωνίες», θα ήταν σύμφωνα με το Gellnir, έθνη χωρίς ομφαλούς...

Αλλά η ιστορία συχνά δεν έχει μέλλον· μπορεί να «τελειώσει». Μ' άλλα λόγια μπορούμε να βρούμε παραδείγματα «νεκρής ιστορίας» η οποία δε συνδέεται με τους χρόνους του παρόντος και του μέλλοντος, η οποία δε θεωρείται πλεον σχετική. Με παρόμοιο τρόπο η ιστορία μπορεί να επανασυνδεθεί με τις ανησυχίες του παρόντος και του μέλλοντος και να καταστεί ικανή να «ζήσει» ξανά.

Για παράδειγμα:

Αρχίζοντας από εδώ, μπορεί κανείς να πει ότι για τους αποσχιστές εθνικιστές υπάρχουν πολλές «νεκρές ιστορίες» οι οποίες δεν είναι σχετικές με την ιδέα τους για διαχωρισμό.

Οι περιπτώσεις παραδοσιακής συμβίωσης, η κοινή ανταρσία των Τ/Κ και Ε/Κ χωρικών, η κοινή πάλη των εργατών κλπ.

Οτιδήποτε το οποίο δεν υπηρετεί το διαχωρισμό είναι «νεκρή» ιστορία και τα μέλη της κοινωνίας καλούνται να ξεχάσουν όλες τις κοινές θετικές μνήμες με τον «εθνικό εχθρό». Οι Έλληνες εθνικιστές οι οποίοι εξακολουθούν ακόμη να επιδιώκουν την ελληνική κυριαρχία στο νησί, αγνοούν το φόβο των Τ/Κ και την αντίδρασή τους στην Ένωση...

Αντίθετα, οι «ομοσπονδιακοί» σε μια προσπάθεια τους να νομιμοποιήσουν το κοινό μέλλον Ε/Κ και Τ/Κ εργάζονται σκληρά για να επανασυνδέσουν αυτά τα γεγονότα με το ομοσπονδιακό ιδεώδες. Ανακαλούν το παραδοσιακό παρελθόν, την αλληλεγγύη των εργατών και τους σκοτωμένους διανοούμενους οι οποίοι στράφηκαν εναντίον της διχοτόμησης...

Όπως είπε ο Garr, μόνο το μέλλον μπορεί να δώσει το κλειδί για την ερμηνεία του παρελθόντος. Και είναι μόνο υπ' αυτή την έννοια που μπορούμε να μιλάμε για τελική αντικειμενικότητα στην ιστορία. Και είναι με μιας η δικαιολόγηση και η εξήγηση της ιστορίας που κάνει το παρελθόν να ρίχνει φως στο μέλλον και το μέλλον να ρίχνει φως στο παρελθόν. Όμως, δεν υπάρχει περισσότερο σοβαρό λάθος από το να θέτει κανείς κάποιο δήθεν αφηρημένο κανόνα του επιθυμητού και να καταδικάζει το παρελθόν σύμφωνα μ' αυτό.

Ερασιτέχνες ανταποκριτές και υποψήφιοι προδότες

Το Συνέδριο για σχολικά εγχειρίδια στη Πύλα

Γιάννη Παπαδάκη

Η κίνηση άρχισε από νωρίς το πρωί της 28ης του Φεβράρη στο Κοινοτικό Κέντρο Πύλας, ένα παλιό σπίτι που έχει ανακαινιστεί και διατηρηθεί σε παραδοσιακή μορφή. Οι πρώτοι που εμφανίστηκαν επί τόπου ήταν και αυτοί παραδοσιακοί θαμώνες του χωριού. Νεαροί κάπως ασυτηρά ντυμένοι, αρκετοί με γραβάτες, κοντό μαλλί, πολλά περιποιημένα μπουστάκια, και τα απαραίτητα «accessories» του επαγγέλματος: μαύρα γυαλιά και κινητά. Οι πιο έμπειροι παρατηρητές μπορούσαν όμως να ξεχωρίσουν τους Ελληνοκύπριους από τους Τουρκοκύπριους μυστι-

κούς αστυνομικούς από τις γραβάτες, που είναι πιο διαδεδομένο στοιχείο της «στολής» των Τουρκοκυπρίων μυστικών αστυνομικών. Περίμεναν την κάθοδο μιας ομάδας που όπως πολλές άλλες, που βρίσκονται στην Πύλα μετά την απαγόρευση διέλευσης Τουρκοκυπρίων στο Λήδρα Πάλλας από τον Ντενκτάς, συχνά φέρουν και στις δυο πλευρές το στίγμα της υποψίας για εθνική προδοσία.

Επρόκειτο για συνέδριο με τίτλο «Διδάσκοντας την Κύπρο: Προς την Ανοχή και Κατανόηση (Teaching Cyprus: In Search of Tolerance and Understanding)» με συμμετοχή Τούρκων, Ελλήνων,

Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων ακαδημαϊκών. Οργανώθηκε από το Ινστιτούτο για Δημοκρατία και Συμφιλίωση στην Νοτιοανατολική Ευρώπη, το οποίο διοργάνωσε και διοργανώνει παρόμοια συνέδρια σε κάθε χώρα της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Το όλο εγχείρημα βρίσκεται υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Εκπρόσωποι και των δύο οργανώσεων προλόγισαν το συνέδριο.

Πριν ακόμα μπουν μέσα οι σύνεδροι παρουσιάστηκε το πρώτο πρόβλημα. Η μοναδική Τουρκίδα ακαδημαϊκός που θα ερχόταν από την τουρκοκυπριακή πλευρά δεν θα παρίστατο τελικά γιατί η Τουρκική πρεσβεία της το απαγόρευσε θεωρώντας το συνέδριο ως άκρως ύποπτο, αντεθνικό και προσπάθεια παραχάραξης της ιστορίας. Αντιδράσεις εκδηλώθηκαν αργότερα και στην ελληνοκυπριακή πλευρά μέσω δηλώσεων όπως, μεταξύ άλλων, του νυν Υπουργού Παιδείας αλλά και της τέως Υπουργού Παιδείας με ανάλογα επιχειρήματα.

Δόθηκαν αρκετές ενδιαφέρουσες ομιλίες. Μια ιστορική ανασκόπηση των ελληνοκυπριακών βιβλίων έδειξε ότι σε αντίθεση με το τι συνέβαινε πριν το 1974, μετά υπάρχουν περισσότερες αναφορές στους Τουρκοκύπριους και πιο θετικές, με τη χρήση λέξεων όπως «συμπατριώτες». Κάτι που συνάδει με το δόγμα της «επαναπροσέγγισης» και την εμφάνιση, επίσης μετά το 1974, του νέου σχήματος ιστορίας της Κύπρου το οποίο υποστηρίζει τη θέση περί «ειρηνικής συνύπαρξης στο παρελθόν». Μια άλλη παρουσίαση εστιάστηκε στα γεγονότα 1963-4 όπως παρουσιάζονται στο τουρκοκυπριακό βιβλίο ιστορίας της Κύπρου. Πρώτα από όλα

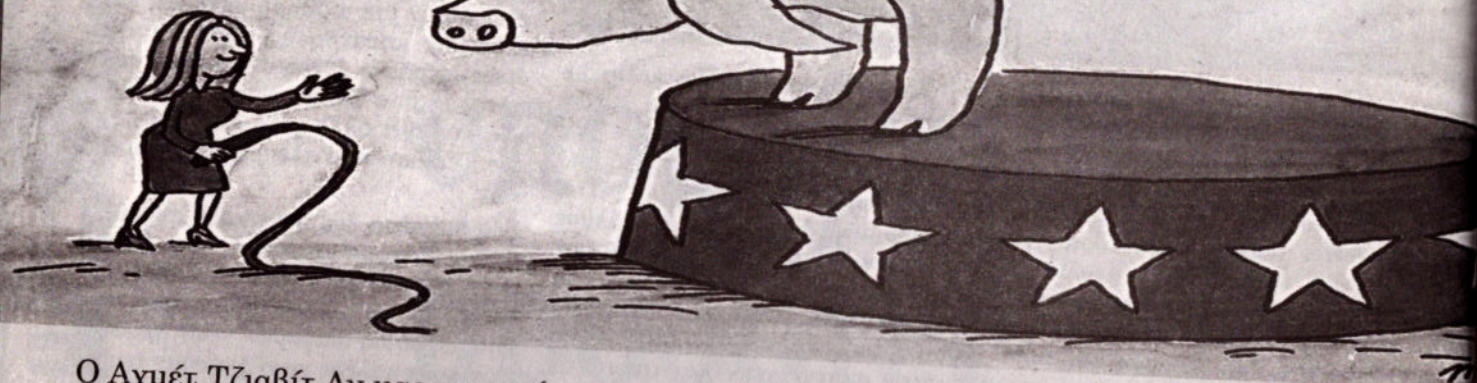
το βιβλίο, ενώ παρουσιάζει το Σχέδιο Ακρίτας ως προσπάθεια των Ελληνοκυπρίων για «Ένωση» δεν κάνει καμιά αναφορά σε διχοτομικά σχέδια των Τουρκοκυπρίων. Πιο συγκεκριμένα αυτή η ομιλία ανέλυσε την παρουσίαση των συγκρούσεων στην Πάφο κατά την 7η και 8η Μαρτίου 1964. Ο συγγραφέας του βιβλίου ξεκινά την αφήγηση από την 8η όταν σκοτώθηκαν και τραυματίστηκαν Τουρκοκύπριοι, ως εάν τα γεγονότα να ξεκίνησαν εκείνη τη μέρα, ενώ είχαν ξεκινήσει από την προηγούμενη με επίθεση Τουρκοκυπρίων, σκοτωμούς και αιχμαλωσία Ελληνοκυπρίων. Αρχική αφορμή για όλα αυτά ήταν ο πυροβολισμός ενός Τουρκοκύπριου από Ελληνοκύπριο. Μια άλλη ομιλία για τα τουρκοκυπριακά βιβλία έδειξε πως όσον αφορά το 1974 δημιουργείται η λανθασμένη εντύπωση ότι το πραξικόπημα ήταν ένα μαζικό λαϊκό κίνημα, υποστηρίζοντας ότι η μόνη διαφορά μεταξύ Μακαρίου και Γρίβα ήταν ότι, ενώ και οι δυο ήθελαν εξ ίσου την «Ένωση», ο δεύτερος την επιζητούσε άμεσα ενώ ο πρώτος προτιμούσε να περιμένει.

Διάφορα άλλα θέματα σχολιάστηκαν σε κατ' ιδίαν συζητήσεις στα διαλείμματα ή υπό μορφή ερωτήσεων και παρατηρήσεων. Ένα από αυτά ήταν ο «καθαρισμός» της ιστορίας από γεγονότα που αναφέρονται σε βιαιότητες της πλευράς που συντάσσει τα εγχειρίδια, αλλά και η υπερβολική έμφαση σε επεισόδια βίας όπου ήταν θύμα η κοινότητα του συγγραφέα. 1/4πως για παράδειγμα, οι πολλαπλές αναφορές σε ομαδικούς τάφους Τουρκοκυπρίων στο τουρκοκυπριακό βιβλίο Ιστορίας της Κύπρου και η παντελής έλλειψη αναφορών σε βιαιότητες του τουρκοκυπριακού

στρατού έναντι των Ελληνοκυπρίων. Και από την άλλη πλευρά, η παντελής έλλειψη αναφοράς σε ομαδικούς τάφους Τουρκοκυπρίων στα ελληνοκυπριακά βιβλία και αναφορές μόνο σε βιαιότητες των Τουρκοκυπρίων και Τούρκων έναντι των Ελληνοκυπρίων. Ήταν εμφανές ότι όλες οι πλευρές συμμερίζονται εξ ίσου θέσεις περί «ιστορικών αδικιών» εις βάρος της κάθε μιας, όπως και απόψεις περί «συμμαχίας και ιστορικής αλληλεγγύης των Μεγάλων Δυνάμεων» με τον «εχθρό». Είναι χαρακτηριστικές κάποιες ρήσεις που εκφράζουν μια αίσθηση μοναξιάς και έλλειψης κατανόησης από τρίτους, όπως «είμαστε έθνος ανάδελφο» από πλευράς των Ελλήνων και «ο Τούρκος δεν έχει άλλο φίλο από τον ίδιο τον Τούρκο» από πλευράς των Τούρκων.

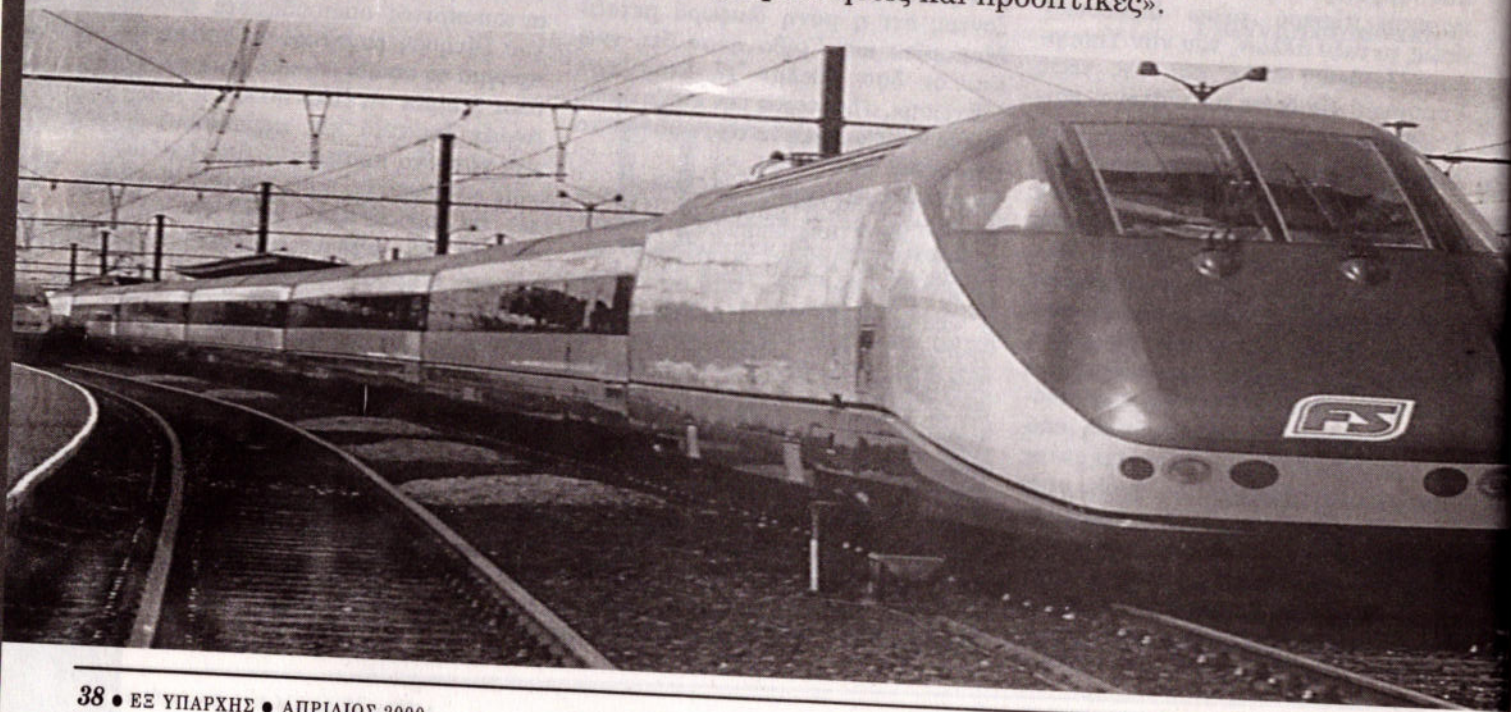
Στη διάρκεια του συνεδρίου σημειώθηκαν διάφορα μικροεπεισόδια. Στην αρχή της δεύτερης μέρας ο προεδρεύων του συνεδρίου παρατηρώντας την παρουσία διαφόρων νέων προσώπων τους κάλεσε να εξηγήσουν ποιοί ήταν. Ένας από αυτούς παρουσίασε τον εαυτό του ως «ερασιτέχνη ανταποκριτή (amateur reporter)», μια περιγραφή που προκάλεσε χαμόγελα στους παρισταμένους, αφού πολλοί την θεώρησαν ως ιδιαίτερα αρμόζουσα. Ίσως αυτό που τον αποκάλυψε να ήταν το ότι καθώς απαντούσε στις ερωτήσεις του προεδρεύοντα στεκόταν σχεδόν προσοχή και στο τέλος κάθε απάντησης χρησιμοποιούσε τη λέξη «Sir». Αφού του εξηγήθηκε ότι το συνέδριο δεν ήταν ανοικτό για ανταποκριτές οποιουδήποτε είδους, του ζήτησαν ευγενικά να αποσυρθεί πράγμα το οποίο έπραξε. Μόλις ήταν όλοι έτοιμοι να ξεκινήσουν η πόρτα άνοιξε ξαφνικά και παρουσιάστηκε μια γυναίκα κρατώντας μια σκούπα. «Με συγχωρείτε, ήρθα για να καθαρίσω, θα περάσω άλλη ώρα» είπε κλείνοντας τη πόρτα. «Δεν εννοούσε εθνικό ξεκαθάρισμα ευτυχώς» σχολίασε ένας από τους συνέδρους. «Θα μπορούσε όμως να καθαρίσει απέξω την αυλή» πρόσθεσε αμέσως μια άλλη, εννοώντας τους μουστακοφόρους κινητοφόρους νεαρούς στο προαύλιο. Στο μικρό εστιατόριο που έφαγαν το βράδυ οι σύνεδροι είχε μόνο ένα άλλο κατειλημμένο τραπέζι. Ήταν εμφανές ότι επρόκειτο για άλλους «ερασιτέχνες ανταποκριτές».

Ευρωπαϊκή Ένωση: Πτυχές

Ο Αχμέτ Τζιαβίτ Αν μας περιγράφει την τουρκοκυπριακή πολιτική στο θέμα της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αρκετά σημεία του κειμένου φωτίζουν τον τρόπο χειρισμού του θέματος από τον κ. Ντενκτάς στις δικοινοτικές συνομιλίες ενώ ο αναγνώστης μπορεί να συνδέσει την εικόμα με τους μετά το Ελοίνκι χειρισμούς και να διαμορφώσει πληρέστερη άποψη για την στροφή επί του θέματος και την λογική του πάρε-δώσε που την συνοδεύει.

Άλλα δυο κείμενα συμπληρώνουν το αφιέρωμα. Ένα του ακαδημαϊκού Κώστα Υφαντή και ένα του ερευνητή Παναγιώτη Παντελίδη, που κατατέθηκαν στο πρόσφατο συμπόσιο των ΕΔΗ με θέμα «η πορεία προς την Ευρώπη: προκλήσεις και προοπτικές».

Η αποσχιστική τουρκοκυπριακή ηγεσία και η Ευρωπαϊκή Ένωση

Αχμέτ Τζιαβίτ Αν

Τα θεμέλια της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν τεθεί το 1957 με την υπογραφή της συνθήκης της Λωζάνης. Ύστερα από την αίτηση της Αγγλίας το 1961 για ένταξη στην Ευρωπαϊκή κοινή αγορά, ζήτησε και η Κύπρος να γίνει μέλος της. Έχοντας η Κύπρος πολύ στενές εμπορικές σχέσεις με την πρώην αποικιοκρατική δύναμη της ένοιωσε την ανάγκη να ακολουθήσει αυτή τη χώρα στην πορεία τούτη, λόγω του ότι δεν ήθελε να επηρεαστούν αρνητικά οι οικονομικές της σχέσεις.

Το 1972 στις 19 του Δεκέμβρη, μετά την Αγγλία υπέγραψε και η Κύπρος συμφωνία Σύνδεσης. Πρέπει να τονίσουμε ότι αυτή η συμφωνία είχε εγκριθεί και από την τουρκοκυπριακή ηγεσία. Την ίδια περίοδο συνεχίζονταν οι προσπάθειες συμφιλίωσης μεταξύ της τουρκοκυπριακής ηγεσίας που είχε αποχωρήσει από το μηχανισμό της Κυπριακής Δημοκρατίας τον Δεκέμβρη του 1963 και της Ελληνοκυπριακής ηγεσίας που κρατούσε την κυριαρχία στα χέρια της.

Ύστερα από την επίσημη έγκριση των μερών την 1.7.1973 τέθηκε σε εφαρμογή η Συμφωνία Σύνδεσης Κύπρου-ΕΟΚ η οποία πρόσβλεπε στην πλήρη τελωνειακή ένωση με την κατάργηση των τελωνιακών ταρίφων και των άλλων περιορισμών. Είχε προγραμματιστεί αυτό να γίνει σε δύο στάδια. Το πρώτο στάδιο θα ολοκληρωνόταν στις 30.6.1977, αλλά η κατάληψη από τη Τουρκία το καλοκαίρι του 1974 του 37% του Βορείου μέρους του νησιού και οι κοινωνικοοικονομικές αλλαγές που επήλθαν εμπόδισαν την ομαλή διέλευση στο δεύτερο στάδιο. Μεταξύ του 1977 και 1985 με διάφορα πρωτόκολλα που υπογράφηκαν παρατάθηκε το πρώτο στάδιο. Βάση των συνομιλιών που έγιναν αποφασίστηκαν δύο οικονομικά πρωτόκολλα. Βάση του πρώτου που ήταν αξίας 30.000.000 ECU, το 20% της συνολικής οικονομικής βοήθειας χρησιμοποιήθηκε για τους Τουρκοκύπριους,

αποκλειστικά στο σχέδιο για το αποχετευτικό σύστημα της Λευκωσίας. Το δεύτερο οικονομικό πρωτόκολλο που συμπεριλάμβανε βοήθεια και δάνειο συνολικά 44.000.000 ECU δαπανήθηκε επίσης εξ ολοκλήρου σε σχέδια ανάπτυξης υποδομής: η δεύτερη φάση του σχεδίου του αποχετευτικού της Λευκωσίας, ο σταθμός της Δεκέλιας, το σχέδιο Μάστερ της Λευκωσίας (τα έργα των οδών Ληδρας και Ονασαγόρου έγιναν εξ' ολοκλήρου με χρήματα αυτών των δύο πρωτοκόλλων). Από το 2ο Οικονομικό πρωτόκολλο χρησιμοποιήθηκε αποκλειστικά για τους Τουρκοκύπριους μόνο το ποσό των 1.13 εκ. ECU. Αυτό ενόχλησε κάποιους Τουρκοκυπριακούς κύκλους. Είναι όμως ολοφάνερο ότι σ' αυτό έπαιξε ρόλο η πολιτική του Τακσίμ που ακολουθούσε η τουρκοκυπριακή ηγεσία.

Το «Τουρκικό Ομόσπονδο Κράτος της Κύπρου» που ιδρύθηκε μετά το 1974, αυτοανακηρύχθηκε το 1983 σε «Τουρκική Δημοκρατία Βορείου Κύπρου». Αυτή η αποσχιστική πράξη καταδικάστηκε με τις αποφάσεις του ΟΗΕ, από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, και άλλους διεθνείς οργανισμούς. Στην κατεχόμενη αυτή περιοχή έφεραν δεκάδες χιλιάδες έποικους από την Τουρκία στους οποίους δόθηκαν οι περιουσίες των Ελληνοκυπρίων που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τον τόπο τους. Η Τουρκοκυπριακή ηγεσία, υποστηρίζοντας το διαχωρισμό του νησιού συνέχισε να απαγορεύει την ελεύθερη διακίνηση, εγκατάσταση και απόκτηση περιουσίας. Παρόλο που αυτά είναι οι βασικότερες αρχές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Η Τουρκοκυπριακή ηγεσία ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα να μην εφαρμοστεί το δεύτερο στάδιο, η διέλευση στην τελωνειακή ένωση, πριν λυθεί το Κυπριακό. Δεν είχε όμως αποτέλεσμα. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ζήτησε από την Τουρκοκυπριακή ηγεσία τον Μάη του 1977, βάση των αποφάσεων του υπουργι-

κού συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να στείλει τον εκπρόσωπο της στις Βρυξέλες. Μεταξύ του 1977 και 1980 η τουρκοκυπριακή αντιπροσωπία επισκέφθηκε τις Βρυξέλες δέκα φορές. Έναντι 7 εισηγήσεων για έργα υποδομής κατάφερε να πάρει περιορισμένη οικονομική βοήθεια. Αποστολή της ΕΟΚ επισκέφτηκε την Κύπρο τρεις φορές και είχε συναντήσεις και με τις δύο πλευρές. Αλλά η τουρκοκυπριακή ηγεσία εκμεταλλευόμενη το άρθρο της Συμφωνίας Σύνδεσης Κύπρου-Ευρωπαϊκής Κοινότητας που αναφέρει ότι «δεν μπορούν να γίνονται διακρίσεις μεταξύ των πολιτών της Κυπριακής Δημοκρατίας» κινήθηκε με στόχο την αναγνώριση του αποσχιστικού της κράτους, προσπαθώντας να συνάψει σχέσεις ανεξάρτητα από την Κυπριακή Δημοκρατία. (Cyprus Mail, 7.6.1993) Όταν το 1983 ανακηρύχθηκε η ΤΔΒΚ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε πως οι εμπορικές συναλλαγές με τα κατεχόμενα εδάφη της Δημοκρατίας είναι παράνομες και δεν συμβιβάζονται με τη Συμφωνία Σύνδεσης.

Στις 5.12.1989 ανακοινώθηκε επίσημα από τη Γενική Διεύθυνση Γεωργίας η απόφαση ότι όλα τα προϊόντα που θα εισάγονται από την Κύπρο πρέπει να έχουν την επίσημη σφραγίδα καθώς και έγγραφα της Κυπριακής Δημοκρατίας, και ότι όλες οι χώρες μέλη της ΕΟΚ πρέπει να συμμορφωθούν με αυτές τις αρχές.

Αν και η τουρκοκυπριακή ηγεσία απαίτησε πολλές φορές η αναβάθμιση των σχέσεων Κύπρου-ΕΟΚ να εξαρτηθεί από τις εξελίξεις των δικοινοτικών σχέσεων, η ΕΟΚ δηλώνοντας πως η Συμφωνία Σύνδεσης είναι προς όφελος όλων των Κυπρίων, επανέλαβε ότι αναγνωρίζει την Κυπριακή Κυβέρνηση ως τη μόνη πλευρά που έχει το δικαίωμα να συνάψει συμφωνίες, να τις θέσει σε εφαρμογή και να τις εξετάσει.

Μετά από συνομιλίες που κράτησαν ενάμιση χρόνο, στις 19 Οκτωβρίου του 1987, υπογράφηκε συμφωνία

τελωνειακής ένωσης μεταξύ Κύπρου και ΕΟΚ που τέθηκε σε εφαρμογή από την 1 Γενάρη 1988. Με το Τρίτο Οικονομικό Πρωτόκολλο από το 1989 έως το 1993 εξασφαλίστηκε ως οικονομική βοήθεια και δάνεια το ποσό των 62 εκατομμυρίων ECU. Η τουρκοκυπριακή ηγεσία που δεν δεχόταν να μοιραστεί το ποσό αυτό ως 82-18% μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων αντίστοιχα ζήτησε ποσοστό άνω των 25% και επιπλέον δεν αποδέχθηκε τις ευθύνες της όσον αφορά με την επιστροφή του ποσού που θα έπαιρνε ως δάνειο. Η Τουρκοκυπριακή ηγεσία ζήτησε να πληρωθεί όλο το ποσό του δανείου από την Ελληνοκυπριακή πλευρά και δήλωσε πως αυτό θα ληφθεί υπ' όψιν στη δικοστολή που θα ακολουθήσει την λύση του Κυπριακού. Η Ελληνοκυπριακή πλευρά τόνιζε πως η αναλογία των Τουρκοκυπρίων είναι 18% και δεν πρόκειται να πάρουν περισσότερα από αυτά που τους αναλογούν. Δήλωνε δε ότι «δεν έχουν διάθεση να τρέφουν και τους έποικους της Τουρκίας» (Kibris, από τα Πρωινά Νέα, 6.2.1990). Η Τουρκοκυπριακή ηγεσία δήλωσε ότι δεν θα δεχτεί το ποσό που της αναλογεί από την βοήθεια της ΕΟΚ μέσω της Τράπεζας Αναπτύξεως Κύπρου, ούτε και να υλοποιήσουν τα σχέδια τους υπό τη επίβλεψη της γιατί αλλιώς θα 'ταν σαν να αναγνώριζαν την κυριαρχία της Κυπριακής Κυβέρνησης. Από την άλλη, η Τράπεζα Αναπτύξεως Κύπρου δήλωσε στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα πως δεν θα δεχτεί τις αιτήσεις που θα έχουν τη σφραγίδα της ΤΔΒΚ και δεν θα δώσουν τίποτα χωρίς να ξέρουν που θα δαπανηθούν τα λεφτά και αν δεν εξασφαλίζεται η επιστροφή τους. Οι Τούρκοι απέρριψαν αμέσως την πρόταση της Κυπριακής Δημοκρατίας για αποστολή από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα επιθεωρητή για σκοπούς έλεγχου. Η Κυβέρνηση εκδήλωσε φόβους ότι τα λεφτά θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για να επιδιορθωθούν Ελληνοκυπριακά σπίτια και να κατοικηθούν. (Αγών, 1.1.1990)

Το 1988, αφού είχαν αναπτυχθεί οι οικονομικές, εμπορικές και πολιτικές σχέσεις μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της ΕΟΚ, ξεκίνησαν και οι πολιτικές επαφές μέσα στο πλαίσιο «Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας». Σε δηλώσεις της όσον αφορά τη λύση του Κυπριακού η ΕΕ υποστήριξε την ενοποίηση του νησιού. Η πιο σημαντική από αυτές

ήταν η κοινή δήλωση που έγινε το 1990 στο Δουβλίνο αμέσως μετά τη συνέντευξη της Υπουργικής Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Χωρών, που δήλωνε ότι οι σχέσεις της Τουρκίας με την κοινότητα θα καθορίζονται βάση των εξελίξεων στο Κυπριακό.

Όταν η Τουρκοκυπριακή ηγεσία ενημερώθηκε ότι η Κύπρος ετοιμάζεται για αίτηση πλήρους ένταξης στην ΕΟΚ υιοθέτησε μια απειλητική στάση. Σχετική ειδηση στην εφημερίδα «Gunaydn» έλεγε:

«Οι ετοιμασίες του Ελληνοκυπριακού τομέα για αίτηση πλήρους ένταξης στην ΕΟΚ, θα ωθήσουν την ΤΔΒΚ και την Τουρκία να καθορίσουν νέα στρατηγική στην πολιτική της Κύπρου. Πηγές του υπουργείου εξωτερικών αναφέρουν ότι αν οι Ελληνοκύπριοι κάνουν αίτηση πλήρους ένταξης, η ΤΔΒΚ θα αναγκαστεί ως «πλήρες ανεξάρτητο κράτος», θα βγάλει δικά της λεφτά και θα συνθέσει τον εθνικό της ύμνο.»

Ο Ραούφ Ντενκτάς απειλούσε πως αν οι Ελληνοκύπριοι έκαναν αίτηση ένταξης στην ΕΚ θα σταματούσαν οι δικοινοτικές συνομιλίες και έλεγε «είμαστε ενάντια στο να μπει η Κύπρος στην ΕΚ πριν την Τουρκία». Ο υφυπουργός εξωτερικών Οσμάν Ερτουγ δε, ανακοίνωσε την πολιτική ΕΚ της ΤΔΒΚ ως εξής:

«Δεν είμαστε ενάντια στο να ενταχθεί η Κύπρος στην ΕΚ. Απεναντίας θέλουμε να ενταχθεί. Με τους Ελληνοκύπριους δεν συμφωνούμε απλά στο χρόνο. Η ένταξη της Κύπρου στην ΕΟΚ πρέπει να γίνει μετά τη λύση του Κυπριακού. Μια μονομερής συμφωνία των Ελληνοκυπρίων δεν θα είναι ισχύουσα. Κάποια μέρα όμως θα ενταχθούμε στη ΕΟΚ. Αυτή είναι η άποψη μας περί του θέματος.»

Στη συνέχεια η ειδηση αναφερόταν στο ότι η Ελληνοκυπριακή πλευρά βάση του πρωτοκόλλου που είχε υπογράψει το 1988, έχει αρχίσει την μείωση των τελωνειακών φόρων στις εμπορικές συναλλαγές της με την ΕΟΚ. Προβάλλοντας όμως την οικονομική αδυναμία της Τουρκικής πλευράς δήλωνε πως αδυνατεί να εφαρμόσει το πρωτόκολλο. (Kibris, 1.8.1989)

Ο τότε πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο κ. Βασιλείου δήλωνε τα εξής σχετικά με την οικονομική υποανάπτυξη της ΤΔΒΚ:

«Δυστυχώς ο κ. Ντενκτάς δεν δέχεται να συζητήσει τις πρακτικές απόψεις του προβλήματος. Του είπα

όμως ότι η λύση που προτείνουμε θα εξαλείψει πολύ γρήγορα την ανισοροπία μεταξύ μας. Πρέπει να καταλάβει ότι είμαστε υποχρεωμένοι να ενώσουμε τις οικονομίες μας.» (World Link, από την Cumhuriyet, 24.5.1990)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αφού αποφάσισε τον Φεβράρη του 1990 να ανοίξει γραφείο στην Κύπρο, τον Ιούνιο του ιδίου χρόνου όρισε προοδευτική. Στις 5 Ιούλη 1990 η Κυπριακή Δημοκρατία έκανε αίτηση πλήρους ένταξης στην ΕΟΚ. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Βασιλείου σε μια συνέντευξη που έδινε στο πρόγραμμα του ΡΙΚ, Ακτουαλιτέ, στην ερώτηση, γιατί η αίτηση αυτή δεν έγινε από κοινού με τους Τουρκοκυπρίους απάντησε ως εξής:

«Θα το θέλαμε πολύ να γινόταν έτσι. Θα ήμασταν ευτυχείς. Δεν ήμαστε εμείς αυτοί που ζήτησαν να γίνουν έτσι τα πράγματα. Όπως είναι γνωστό η Τουρκοκυπριακή πλευρά δεν δέχεται να συμμετέχει σ' αυτή την πορεία της Κυπριακής Δημοκρατίας και επιμένει στη αποσχιστική πολιτική της. Πιστεύουμε πως πρέπει να λυθεί το Κυπριακό το ταχύτερο δυνατόν. Όπως έχουμε πει επανηλλειμένα, εμείς θέλουμε μια ομόσπονδη δημοκρατία που θα εξασφαλίζει τα δικαιώματα όλου του Κυπριακού λαού, των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων. Θέλουμε αυτή η δημοκρατία να εξασφαλίζει το δικαίωμα της κυβέρνησης στο να παίρνει συλλογικές αποφάσεις και να τις υλοποιεί συλλογικά. Μέχρις ότου επιτευχθεί αυτό είμαστε υποχρεωμένοι ως κράτος, να παίρνουμε αποφάσεις που αφορούν όχι μόνο το μέλλον των Ελληνοκυπρίων αλλά και το μέλλον των Τουρκοκυπρίων. Γιατί όπως σας είπα σε περίπτωση που θα έμενε η Κύπρος εκτός της πορείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αυτό θα ήταν εις βάρος όχι μόνον των Ελληνοκυπρίων αλλά και των Τουρκοκυπρίων. Θα ήταν εις βάρος όλου του Κυπριακού λαού. Για αυτό το λόγο δεν είχαμε άλλη λύση από το να κάνουμε αίτηση για ένταξη.»

Ο κ. Βασιλείου σχολιάζοντας τη δήλωση του Τουρκοκύπριου ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς που χαρακτηρίζει την αίτηση ένταξης ως «μια εχθρική πράξη» αναφέρει:

«Δεν μπορώ να καταλάβω τι σχέση μπορεί να έχει η αίτηση ένταξης της Κύπρου στην ΕΟΚ. Σήμερα Ευρωπαϊκά κράτη που δεν ανήκουν στην

ΕΟΚ προσπαθούν να μπουν. Εξάλλου είναι γνωστό ότι η ΕΟΚ εξασφαλίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα και την οικονομική εξέλιξη όλων των πολιτών. Είναι ενδιαφέρουσα η δήλωση του κ. Ντενκτάς σχετικά με το ότι η αίτηση είναι ένα θανάσιμο χτύπημα στις δικοινοτικές συνομιλίες. Γιατί όχι μόνο εγώ, αλλά όλος ο κόσμος ξέρει ότι με τη στάση του στη Νέα Υόρκη εκείνος είναι που έδωσε χτύπημα στο διάλογο. Και αυτό έχει επισημανθεί και στη σχετική έκθεση του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ προς το Συμβούλιο Ασφαλείας.

Ο κ. Βασιλείου αφού αναφέρθηκε στα δικαιώματα που θα αποκτούσαν οι Τουρκοκύπριοι, σχετικά με το πως θα διασφαλιζόταν αυτά τα δικαιώματα είπε:

«Όπως θα διασφαλισθούν τα δικαιώματα των Ελληνοκυπρίων έτσι θα διασφαλισθούν και τα δικαιώματα των Τουρκοκυπρίων. Αν χρειάζεται να αναφερθώ πιο αναλυτικά, ας υποθέσουμε πως κάποιοι Τουρκοκύπριοι θα ισχυριστούν ότι οι Ελληνοκύπριοι λόγω του ότι είναι πλειοψηφία βάση της λύσης που θα βρεθεί θα μπορούσαν να προτιμηθούν περισσότερο και πως οι Τουρκοκύπριοι δεν θα θεωρηθούν ίσοι πολίτες. Έχουμε ακούσει κι άλλες φορές τέτοιου είδους ισχυρισμούς. Ας υποθέσουμε θεωρητικά πως σε μια Κύπρο που δεν είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αυτό θα μπορούσε να συμβεί. Δεν μπορούμε όμως να διανοηθούμε πως κάτι τέτοιο θα μπορούσε να συμβεί σε μια Κύπρο μέλος της ΕΟΚ. Διότι είναι πολύ καλά γνωστό πως η ΕΟΚ διασφαλίζει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες όλων των πολιτών ανεξαρτήτως φυλής, εθνικότητας και κοινότητας. Έχουμε παραδείγματα για το πως διασφαλίζονται τα δικαιώματα κοινότητων μέσα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Γι' αυτούς τους λόγους οι Τουρκοκύπριοι πρέπει να υποστηρίζουν περισσότερο από τους Ελληνοκύπριους την ένταξη της Κύπρου στην ΕΟΚ.»

Ο κ. Βασιλείου αφού εξήγησε πως πρέπει Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι επιχειρηματίες, οικονομολόγοι, βιομήχανοι, νομικοί και άλλοι ειδικοί να συναντηθούν και να συζητήσουν θέματα όπως το νόημα της ένταξης, τις απαιτούμενες προετοιμασίες και άλλα σχετικά θέματα τόνισε πως πρέπει να αναπτυχθούν οι τέτοιου είδους ανταλλαγές απόψεων. Απ' ότι όμως φάνηκε η τουρκοκυ-

πριακή ηγεσία μέσα στο χρόνο απέδειξε πως δεν είναι υπέρ τέτοιου είδους επαφών.

Η αίτηση της Κύπρου για ένταξη στις 5.7.1990 έγινε αιτία να δηλώσει ο αποσχισθείς Τουρκοκύπριος ηγέτης τα εξής:

«Παρόλες τις προειδοποιήσεις μας η Ελληνοκυπριακή πλευρά έκανε αίτηση ένταξης στην ΕΟΚ. Ενώ εμείς τους λέγαμε βρε αμάν μην το κάνετε αυτοί το έκαναν κοιτάζοντας μας στα μάτια και ισχυριζόμενοι πως είναι Κυπριακή Δημοκρατία. Εγώ ούτε κάθουμ στο τραπέζι, ούτε και επιτρέπω να καθήσει κάποιος άλλος ειδικός.» (Cumhuriyet 7-7-1990).

«Αν οι Ελληνοκύπριοι μπουν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ο Βορράς θα ανήκει στο κτηματολόγιο των Τούρκων... Κανείς δεν μπορεί να πάρει κάτω απ' τα πόδια μας την ΤΔΒΚ. Ό,τι παιχνίδια και να παίξουν θα απαντήσουμε με παιχνίδια. Δεν έχουμε άλλη λύση. Αυτό είναι Βυζαντινή ίντριγκα. Η Ευρώπη αυτό είτε το βλέπει, είτε όχι. Αν δεν το δει, θα λάβουμε τα μέτρα μας... Η αίτηση για ένταξη στην ΕΟΚ σημαίνει ενοποίηση με την Ελλάδα.» (Kibris 7-7-1990)

Όπως φαίνεται κι από αυτά ο Ντενκτάς αντί να υιοθετήσει τα συναινετικά δικαιώματα της Κυπριακής Δημοκρατίας που ήταν ένα από τα ιδρυτικά της μέλη, ασκούσε την πολιτική του Τακσίμ και συμπεριφερόταν μη επικδομητική. Ούτως ή άλλως βασιζόμενη η τουρκοκυπριακή ηγεσία στην τουρκική στρατιωτική δύναμη μετά την αίτηση για ένταξη έκλεισε για 24 ώρες την Πύλη του Λήδρα Πάλας και έτσι απέδειξε για άλλη μια φορά ότι εφαρμόζει ακόμα την πολιτική του 1958, «Τακσίμ ή Θάνατος». Εξάλλου ο Ντενκτάς, σε συνέντευξη του στο AFP έδειχνε ξεκάθαρα ότι δεν ήταν υπέρ της συνεργασίας αλλά της απόδοσης:

«Η θετική απάντηση στην αίτηση για ένταξη στην ΕΟΚ θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια ενεργός αναγνώριση ενός άλλου Κυπριακού κράτους. Η ΤΔΒΚ δεν έχει κάνει αίτηση για ένταξη. Τότε θα υπάρχουν δυο Κυπριακά κράτη. Το ένα θα είναι μέλος της ΕΟΚ και το άλλο όχι. (20.7.1990)

Η Τουρκοκυπριακή ηγεσία απειλώντας δήθεν και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ανακοίνωσε πως σε περίπτωση που γίνει δεκτή η αίτηση ένταξης που έγινε στο όνομα της Κυπριακής Δημοκρατίας, θα ανακοι-

νώσει μια δέσμη μέτρων που θα εδραιώνει ακόμα περισσότερο το διαχωρισμό. Βάση αυτής της δέσμης: 1- Η ΤΔΒΚ θα βγάλει δικά της χρήματα. 2- Η Αρμόχωστος θα εποικισθεί σταδιακά. 3- Θα καταργηθούν τα διαβατήρια μεταξύ ΤΔΒΚ και Τουρκίας. 4- Θα γίνουν οικονομικές και πολιτικές συμφωνίες μεταξύ αυτών των δύο. 5- Θα κλείσουν όλες οι εισοδοί και εξοδοί. (K?br's, 16.9.1990)

Στη σχετική δήλωση της όπου η Ευρωπαϊκή Ένωση ανακοίνωσε πως έχουν ξεκινήσει οι διαδικασίες σχετικά με την αίτηση της Κύπρου υπήρχε το εξής σημείο: «Από τη συμφωνία θα επωφεληθεί ολόκληρος ο λαός της Κύπρου και γι' αυτό το σκοπό η Κομισιόν έχει συναντηθεί με Τουρκοκύπριους εκπροσώπους.» (18.9.1990, Kibris)

Ο πρωθυπουργός της ΤΔΒΚ, υπογράφοντας το συμφωνητικό της 25ης Ιουλίου με τον τότε πρωθυπουργό της Τουρκίας Ακμπουλούτ βάση του οποίου καταργούνταν η χρήση διαβατηρίων μεταξύ Τουρκίας και ΤΔΒΚ, είπε τα εξής: «Μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχουν καταργηθεί τα διαβατήρια. Και είναι πολύ φυσιολογικό να καταργήσουμε και μεις τα διαβατήρια με την Μητέρα Πατρίδα.» (Yeni Gün, 29.7.1990). Ως αποτέλεσμα όμως της διεθνούς πίεσης η εφαρμογή του πιο πάνω καθυστέρησε μέχρι τη 2 Σεπτεμβρίου 1991.

Η εφαρμογή του πιο πάνω που αποφασίστηκε για να αφηφιστούν τα Ηνωμένα Έθνη, παρόλο που παρουσιάστηκε πως αποφασίστηκε για «τουριστικούς λόγους» μετέτρεψε «την ΤΔΒΚ σε ξέφραγο αμπέλι» και δημιουργήσε διάφορα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα συμπεριλαμβανομένων. Και παρόλο η συγκυβέρνηση ΔΚ-ΡΤΚ είχε υποσχεθεί την κατάργηση αυτής της συμφωνίας, δεν κατάφερε να υλοποιήσει την υπόσχεση της.

Η αρνητική στάση του τουρκοκύπριου ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς συνεχίστηκε. Σχετικά με τα 5.000.000 δολάρια που θα δίνονταν χωρίς επιστροφή στη τουρκοκυπριακή πλευρά για το σύστημα αποχτεύσεως δήλωσε:

«Μίλησα με τον Πρόσβη της ΕΟΚ στη Κύπρο. Ρώτησα πως θα μας δώσουν τα χρήματα. Εκείνος παραβλέποντας πως η Κυπριακή Δημοκρατία έχασε τον επίσημο της χαρακτήρα της και μετατράπηκε σε Ελληνοκυπριακή Δημοκρατία μου

απάντησε «μέσω της Κυπριακής Δημοκρατίας». Σχετικά δε με το που θα ξοδέψουμε αυτά τα λεφτά θα πρέπει να δώσουμε αναφορά και να πάρουμε έγκριση από την ελληνοκυπριακή διοίκηση που αυτός ονομάζει Κυπριακή Δημοκρατία. Αυτό που θέλουν είναι να μας δεσέψουν στον Ελληνοκύπριο. Τα 5.000.000 δολάρια είναι δόλωμα. Δεν μπορούμε να τα πάρουμε. Δεν είπαμε όχι στα λεφτά. Λέμε όχι στον τρόπο με τον οποίο μας τα δίνουν. Δεν θα επιτρέψουμε να γίνει ο λαός μας σκλάβος και δούλος των Ελληνοκυπρίων. (Kibris, 4.6.1991)

Σε μια άλλη δε συνέντευξη του έλεγε: «Δεν μπορεί να διανοηθεί το να μπούμε σε ένα σύστημα που έρχεται σε αντίφαση με την εγγύηση της Τουρκίας. Ας μη ξεγελάμε το λαό μας με παχιά λόγια. (Kibris, 6.9.1991)

Το κράτος του Ντενκτάς που είχε ιδρυθεί παράνομα και που εκτός από την Τουρκία δεν το είχε αναγνωρίσει κανείς συνέχιζε τις προσπάθειες του να χρησιμοποιεί οποιαδήποτε περίπτωση προς όφελος του. Αυτή τη φορά έλεγε πως «αν οι Ελληνοκύπριοι γίνουν δεκτοί στην ΕΟΚ ο διαχωρισμός θα μονιμοποιηθεί». Δίχως διαταγμούς απαιτούσε «να εξασκηθεί πίεση για να του δωθεί το 30% των δανείων και της οικονομικής βοήθειας που έπαιρνε η ελληνοκυπριακή πλευρά, να μην αναγνωριστούν τα εμπόργκο και να ανακοινωθεί ότι οι Ελληνοκύπριοι δεν μπορούν να μπουν μονομερώς στην ΕΟΚ».

Οι τουρκοκύπριοι εξαγωγείς ειδών ένδυσης και γεωργίας επωφελομένοι τις τελωνειακές εκπώσεις βάση της Συμφωνίας Σύνδεσης, εξήγαγαν τα προϊόντα τους σε χώρες της ΕΟΚ, κυρίως στην Αγγλία. Σε αυτές τις εξαγωγές χρησιμοποιούσαν την σφραγίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας προσθέτοντας το τουρκικό μισοφέγγαρο και άστρο. Οι δε αγγλικές αρχές έκλειναν τα μάτια σ' αυτήν την απάτη. Οι Ελληνοκύπριοι εξαγωγείς στην Αγγλία έκαναν προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Στις 5.7.1994 βγήκε απόφαση από το δικαστήριο ότι οι εξαγωγές προϊόντων που γίνονται από τα κατεχόμενα εδάφη της Κύπρου που δεν συνοδεύονται από επίσημα πιστοποιητικά υγείας και έγγραφα της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν μπορούν να επωφελοούνται από τις τελωνιακές εκπώσεις.

Ο Ντενκτάς, ηγέτης της ΤΔΒΚ που το 80% των εξαγωγών της το έκανε στις

χώρες της ΕΟΚ και κυρίως στην Αγγλία, αντέδρασε σ' αυτή την απόφαση κλείνοντας και πάλι την πύλη του Λήδρα Πάλλας για μερικές μέρες. Στο συλλαλητήριο δε που οργάνωσε και ακούστηκαν Οθωμανικά εμβατήρια και θρησκευτικοί λόγοι, είπε: «Προτιμούμε να φέρουμε τα προϊόντα μας στην Πλατεία Ατατούρκ και να τα δώσουμε στην πυρά παρά να υποκύψουμε στους Ελληνοκύπριους.»! (Kibris, 16.7.1994)

Από την άλλη πλευρά βλέπουμε ότι η Τουρκία παραπλανείται με λανθασμένες νομικές ερμηνείες του Ντενκτάς. Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης δηλώνει ότι η ελληνοκυπριακή αίτηση δεν έχει νομική βάση, πως δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι βασίζεται στο σύνταγμα του 1960 και λέει:

«Διότι στις εξωτερικές υποθέσεις οι πλευρές έχουν δικαίωμα να ασκούν βέτο. Η τουρκοκυπριακή πλευρά, έχει φέρει αντιρρήσεις στις ελληνοκυπριακές αιτήσεις... Ένα από τα βασικότερα σημεία ίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας λέει ότι, η Κυπριακή Δημοκρατία δεν μπορεί να γίνει μέλος σε οργανισμούς που δεν είναι μέλος η Τουρκία και η Ελλάδα».

Η «συνήγορος» που για χρόνια ολόκληρα παραμένει ο ίδιος ο κ. Ντενκτάς, αν θα υιοθετήσει το σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας αυτό πρέπει να το κάνει στο σύνολό του. Για να γίνει δε μέρος αυτής πρέπει να κάθεται στην καρέκλα του συνταίφρου. Το να την επικαλείται όταν του συμφέρει και να την ποδοβιάζεται με το «δικηγοριλίκι» και κυρίως δεν αρμόζει καθόλου στη νομική. Εκτός αυτού ο κ. Ντενκτάς επιχειρεί να ερμηνεύσει τα σχετικά άρθρα του συντάγματος όπως του ταιριάζει. Όπως φαίνεται καθαρά και στο πρώτο άρθρο της Συμφωνίας Σύνδεσης ο στόχος είναι η απαγόρευση της πολιτικής και οικονομικής ένωσης με την Ελλάδα και την Τουρκία, με άλλα λόγια η αποφυγή της Ένωσης και του Τακσίμ. Δεν τίθεται θέμα ένωσης με την κοινότητα κρατών που λέγεται Ευρωπαϊκή Ένωση. Πρέπει να θυμηθούμε επίσης πως δεν τέθηκε θέμα παράμοιας αντίληψης ούτε όταν η Κύπρος συμμετείχε στην Κοινοπολιτεία. Εξάλλου παραβλέπουμε και το ότι η τουρκοκυπριακή ηγεσία από το 1974 έχει ενωθεί οικονομικά με την Τουρκία που είναι μια από τις εγγυητριες δυνάμεις χρησιμοποιώντας την Τουρκική Λίρα.

Ο κ. Ντενκτάς και η Άγκυρα που αποφεύγουν να δουν τον κ. Serge Abou, τον επίτροπο της Κυπριακής Ένωσης για το Κυπριακό, από το 1993 έχουν αποδείξει ότι δεν είναι υπέρ της ενότητας της Κύπρου αλλά υπέρ της απόσχισης. Ο Serge Abou στην σύσκεψη Κοινής Επιτροπής Βουλευτών Κύπρου-ΕΕ που έγινε στη Λευκωσία για να καθουχάσει τις ανησυχίες των Τουρκοκυπρίων για την ΕΕ ανακοίνωσε ότι έχει ετοιμαστεί ένα πρόγραμμα. Ο κ. Abou είπε ότι προβλέπονται προγράμματα όπως, οι επαφές μεταξύ νέων και ακαδημαϊκών, δημιουργία εργασιών, ανάπτυξη τουρισμού, διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, μετάφραση λογοτεχνικών κειμένων, χρησιμοποίηση οπτικών και ακουστικών μηχανημάτων και να δοθεί ειδική σημασία στα λιμάνια. Παρόλο που από το αξίας 74 εκατομμυρίων ECU, τέταρτο οικονομικό πρωτόκολλο μεταξύ του 1993 και του 1999, τα 20 εκ. είχαν παραχωρηθεί στα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης μεταξύ των δυο κοινοτήτων, η τουρκική πλευρά δεν έδειξε θετική προσέγγιση. Η Τουρκία δε, παρόλο που από το 1996 έχει τελωνιακή ένωση με την ΕΕ, συνεχίζοντας την αποσχιστική πολιτική της στην Κύπρο ουσιαστικά γίνεται εμπόδιο του εαυτού της.

Τον Αύγουστο του 1995 δημοσιεύτηκαν κάποιες ειδήσεις (Kibris, 28.8.1995) σχετικά με το ότι η ΕΕ θα ανοίξει γραφείο στο Βορρά, αργότερα όμως διαψεύστηκαν από την γραμματεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Λευκωσία. Ο ηγέτης της Τουρκοκυπριακής πλευράς, Ραούφ Ντενκτάς δήλωσε πως ένα τέτοιο είδους γραφείο σχέσεων της ΕΕ θα μπορούσε να ανοιχτεί μόνο με την απαιτούμενη άδεια της ΤΔΒΚ.

Στο μεταξύ, στην Αμερικάνικη Πρεσβεία της Λευκωσίας συνεχίζονταν οι δικοινοτικές συναντήσεις που γίνονταν από τις ομάδες «Conflict Resolution (Επίλυση Συγκρούσεων)». Σε αυτές τις συναντήσεις εντάχθηκαν και ομάδες που ασχολούνταν με το θέμα της ΕΕ και οργανώθηκαν διάφορες συναντήσεις. Για παράδειγμα στις 25.10.1995 είχε πραγματοποιηθεί μια συνάντηση με θέμα «Ευρωπαϊκή Ένωση: Τα Υπέρ και τα Κατά» και είχε τραβήξει μεγάλο ενδιαφέρον. Ακόμα Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι επιχειρηματίες συναντήθηκαν στο Στρασβούργο και σε συναντήσεις που έγιναν στην Τουρκοκυπριακή πλευρά είχε ενημερωθεί η

Τουρκοκυπριακή κοινή γνώμη σχετικά με την ΕΕ.

Αυτές οι συναντήσεις επαναπροέγγισαν παράλληλα με την άποψη της ΕΕ ότι «οι συναντήσεις για πλήρη ένταξη ενδιαφέρουν με τον έναν ή τον άλλον τρόπο και τους Τουρκοκύπριους» συνεχίστηκαν παρά τις απαγορεύσεις της Τουρκοκυπριακής ηγεσίας, όπως και τα κοινά συνδικαλιστικά φόρουμ όπου συμμετείχαν Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι συνδικαλιστές, εργασίες της ομάδας γυναικών στις Βρυξέλλες και βοήθησαν να ενημερωθούν όχι μόνο οι Τουρκοκύπριοι της Κύπρου αλλά και οι Τουρκοκύπριοι του Λονδίνου και της Κωνσταντινούπολης.

Ένα μέρος των Τουρκοκυπρίων ήταν ευχαριστημένο από τις διαφωτιστικές συναντήσεις, ενώ η Τουρκοκυπριακή ηγεσία είχε ανησυχίες από αυτές. π.χ. η εφημερίδα Ortam στις 21.12.1996 έγραφε την εξής δήλωση του Ντενκτάς: «Είναι καιρός να ασχοληθούμε με τις αποτρεπτικές πράξεις που χρησιμοποιεί ο πρέσβης της ΕΕ Gilles Anouil για να ξεγελάσει τους Τουρκοκυπρίους». Ο τίτλος της ειδήσεως ήταν: «Ο Ντενκτάς ο οποίος φοβάται πως σε ένα υποτιθέμενο δημοψήφισμα η ΤΔΒΚ θα ψηφίσει υπέρ του να γίνει μέλος σε μια ΕΕ χωρίς την Τουρκία, είναι πυρ και μανία με τον Πρέσβη της ΕΕ στην Κύπρο». Μετά από αυτά είδαμε ότι η πολιτική του Ντενκτάς απέναντι στην ΕΕ σκλήρυνε ακόμα περισσότερο και άρχισε να προβάλλεται περισσότερο η άποψη πως η Κύπρος μπορεί να μπει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως δυο ίσα κράτη.

Από την άλλη ο Πρόεδρος της Κύπρου κ. Κληρίδης έλεγε: «Είμαστε έτοιμοι να δεχτούμε τους Τουρκοκύπριους στην ομάδα συνάντησης. Στις συναντήσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση συμμετέχει όχι μια οποιαδήποτε οντότητα αλλά η νόμιμη Κυπριακή Δημοκρατία». (Cyprus Weekly, 21.2.1997)

Ο υπεύθυνος των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ Hans Van Den Broek, σε ομιλία που έκανε στην τουρκοκυπριακή πλευρά της Λευκωσίας έλεγε πως αν οι Τουρκοκύπριοι νομίζουν ότι το όφελος τους είναι να συνεχιστεί το status quo και επιλέξουν αυτό, θα το μετανιώσουν, δηλώνοντας δε πως θα προκύψουν πολύ μεγάλα προβλήματα στη λύση του Κυπριακού, προειδοποιήσε: «Η ανεξάρτητη Βόρεια Κύπρος δεν θα αναγνωρισθεί από την ΕΕ». (Birlık,

1.3.1997)

Και η Τουρκική αλλά και η Τουρκοκυπριακή ηγεσία τον Νοέμβρη του 1997 ξεκίνησαν μια νέα στρατηγική που απαιτούσε την αναγνώριση. Όταν στις 12-13 του Δεκέμβρη το 1997 στη διάσκεψη κορυφής της ΕΕ στο Λουξεμβούργο ξεκίνησαν οι συναντήσεις πλήρους ένταξης με την Ελληνοκυπριακή πλευρά εκ μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας, και βγήκε η απόφαση να μην συμπεριληφθεί η Τουρκία στις υποψήφιες χώρες μέλη, η Τουρκοκυπριακή πλευρά χρησιμοποίησε αυτό ως πρόφαση για να μην συμμετέχει στις δικοινοτικές συναντήσεις που γίνονταν στο πλαίσιο του ΟΗΕ. Οι συναντήσεις ΕΕ-Κύπρου για ένταξη ξεκίνησαν στις 31.3.1998 χωρίς την παρουσία των Τουρκοκυπρίων εκπροσώπων.

Είναι ενδιαφέροντα τα αποτελέσματα μιας έρευνας που έγινε από την εταιρεία COMAR. Σύμφωνα με αυτά, το 11% των Τουρκοκυπρίων υποστηρίζουν την ένταξη στην ΕΕ πριν τη λύση του προβλήματος, το 42.2% δε την ένταξη μετά τη λύση του Κυπριακού. Το 41.7% των ερωτηθέντων προτιμούσαν να περιμένουν και τη λύση του Κυπριακού αλλά και την ένταξη της Τουρκίας για να ενταχθεί η Κύπρος στη ΕΕ. Σε αυτή την περίπτωση το 94.9% των Τουρκοκυπρίων θέλουν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο να ενταχθούν στην ΕΕ.

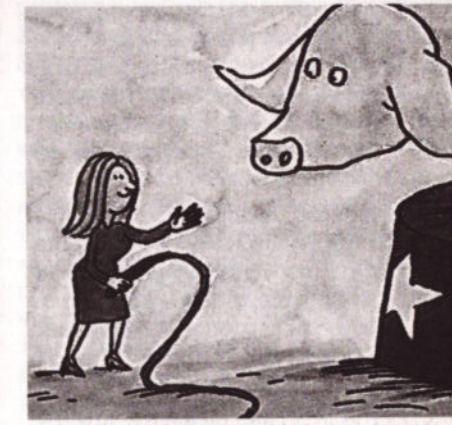
Ο Ντενκτάς, του οποίου η αποσχιστική πολιτική είναι αποδεδειγμένη, ισχυρίστηκε σε συνέλευση του Rotary Club στη Λευκωσία τα εξής:

«Το να μπούμε σε μια ΕΕ που δεν συμπεριλαμβάνει την Τουρκία σημαίνει να ζούμε πλέον σαν άτομα μέσα στην ΕΕ. Τα κοινωνικά δικαιώματα, ακόμα και ο δικαιοσύνη, και να συμφωνήσουμε ακόμα με την Ελληνοκυπριακή πλευρά δεν θα είναι έγκυρα... Το να μπούμε στην ΕΕ σημαίνει να γεμίσουμε με όλα όσα δεν θέλουμε... Αυτά που δεν μπορούν να κάνουν οι Ελληνοκύπριοι από μόνοι τους θα τα κάνουν μέσω των ανθρώπων που θα φέρουν... όπως παίρνουν σήμερα ένοπλους στρατιώτες... Το να μπούμε στην ΕΕ σημαίνει να μετατραπούμε σε αποικία της Ελλάδας. Η Τουρκία θα κοιτάει από μακριά. Θα χάσουμε κάθε επαφή με την Τουρκία. Όταν δεν θα ισχύει και η Συμφωνία Εγγύησης θα τα μαζέψουμε και θα φύγουμε. Δεν έχουμε άλλη λύση.» (Kibris, 24.12.1994)

Αυτά τα λόγια αποδεικνύουν πολύ καλά την ιδεολογική δομή της τουρκοκυπριακής ηγεσίας και των δυνάμεων που κρύβονται από πίσω τους. Αυτοί όχι μόνο κράτησαν τους Τουρκοκύπριους μέσα σε γυάλα για σαράντα χρόνια, αλλά τους εμποδίζουν κι από δω και πέρα να κολυμπήσουν στον ωκεανό και να έχουν επαφές με λαούς του κόσμου ως συνεταιρικά μέλη ενός νόμιμου κράτους.

Ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας τον Δεκέμβρη του 1999, πριν τον πρώτο γύρο των νέων συναντήσεων έλεγε στα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ:

«Ο Ντενκτάς στις συναντήσεις που έγιναν στο Τράουτμπεκ και στο Μοντρό δήλωσε πολύ καθαρά ότι ήρθε στις συναντήσεις για να δηλώσει πως αν η Κύπρος δεν αποσύρει την αίτηση της για ένταξη δεν θα συμμετέχει στις συνομιλίες, και για να δηλώσει ότι πρέπει να αναγνωριστεί το κράτος του ως ανεξάρτητο πριν ξεκινήσουν οι συνομιλίες. Ένας λόγος που δεν θέλει ο Ντενκτάς την ένταξη στην ΕΕ είναι γιατί η λύση που απαιτεί περιλαμβάνει στοιχεία που δεν ταιριάζουν στην Ευρωπαϊκή Συνθήκη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Με άλλα λόγια επειδή δεν θέλει ελεύθερη διακίνηση και εγκατάσταση, επειδή επιμένει στην αναγκαία ανταλλαγή περιουσιών, είναι ενάντια στην ΕΕ. Επίσης και στα θέματα ντεκονφροντασιόν και μείωσης στρατιωτών, ο Ντενκτάς θέλει να βρίσκεται ένας σημαντικός αριθμός τουρκικού στρατού στο νησί δίχως να είναι υποχρεωμένος αυτός να δηλώσει τον αριθμό τους, θέλει να συνεχίσει να έχει η Τουρκία δικαίωμα επέμβασης και δεν είναι έτοιμος να παραιτηθεί από αυτές τις θέσεις του».

Η Γεωπολιτική Διάσταση της Διεύρυνσης της ΕΕ

Κώστα Υφαντή*

Εισαγωγή

Για τέσσερις δεκαετίες, ο Ψυχρός Πόλεμος δόμησε την γεωπολιτική πραγματικότητα της Ευρώπης, αλλά για τους περισσότερους Ευρωπαίους υπήρξε ένας πόλεμος δύσκολο να ψηλαφηθεί - «έναν πόλεμο χωρίς αίμα και σίδερο». Εκτός από αυτούς που ζούσαν κοντά στο τείχος του Βερολίνου. Εκεί, οι παραστάσεις στη «ζώνη του θανάτου» έκαναν τον Ψυχρό Πόλεμο χειροπιαστή και αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα. Το τείχος έγινε το σύμβολο αυτής της πραγματικότητας. Έκανε ορατή την αντιπαράθεση μεταξύ Ατλαντικής Συμμαχίας και Συμφώνου της Βαρσοβίας και φυσική την διάκριση μεταξύ «φίλου» και «εχθρού». Ήταν μια γραμμή στο έδαφος της Κεντρικής Ευρώπης και η ιστορία ενός πρόσφατου πολέμου που άφησε την Γερμανία ηττημένη και την Ευρώπη διχοτομημένη. Πάνω από όλα, όμως αντικατόπτριζε μια γεωπολιτική σύγκρουση.

Η πτώση του τείχους αποτελεί μια γεωπολιτική αναδιάρθρωση της οποίας η φύση, όμως, μπορεί να γίνει κατανοητή μέσα από την προσπάθεια να αναλυθεί η νέα σχέση μεταξύ πολιτικής, κουλτούρας και εδαφικότητας. Η αφετηρία για μια τέτοια ανάλυση είναι η αποδοχή πως σήμερα, περισσότερο από ποτέ η Ευρώπη δεν είναι απλώς μια γεωγραφική έκφραση αλλά μια πολιτική φιλοδοξία που υλοποιείται ή επιχειρείται να υλοποιηθεί σε διαφορετικά πεδία - οικονομικό, πολιτικό, πολιτισμικό, κοινωνικό - και επίπεδα - κρατικό, περιφερειακό (υπο)συστημικό.

Είναι γεγονός, λοιπόν πως το ευρωπαϊκό τοπίο αλλάζει ταχύτητα και σαν αποτέλεσμα σειράς προσφάτων αποφάσεων - παρεμβάσεων που σκοπό έχουν την προσαρμογή στις νέες συνθήκες. Τον Μάιο του 1997, το ΝΑΤΟ και η Ρωσία συμφώνησαν να εγκαθιδρύσουν ένα Κοινό Μόνιμο Συμβούλιο (Joint Permanent Council). Τον Ιούνιο του ίδιου έτους η Ευρωπαϊκή Ένωση ολο-

κλήρωσε την Διακυβερνητική Διάσκεψη και την Συνθήκη του Άμστερνταμ. Ένα μήνα αργότερα - τον Ιούλιο - το ΝΑΤΟ σε μια ιστορική σύνοδο στην Μαδρίτη, ανακοίνωσε την διεύρυνσή του με τρία νέα μέλη, την Πολωνία, την Ουγγαρία και την Δημοκρατία της Τσεχίας. Την ίδια στιγμή η Επιτροπή της ΕΕ δημοσίευσε τις εισηγήσεις της για τις δέκα υποψήφιες χώρες από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη (ΚΑΕ) και την Κύπρο και συγχρόνως παρουσίασε την «Agenda 2000» για τις προοπτικές της διεύρυνσης. Όλα τα παραπάνω συνιστούν ένα σημαντικότατο πλέγμα θεσμικών αντιδράσεων στις αλλαγές που συντελούνται στην ευρωπαϊκή ήπειρο την δεκαετία του 1990.

Ευκαιρία ή Απειλή;

Κανένας δεν θα μπορούσε με βεβαιότητα να υποστηρίξει ότι η διεύρυνση της Ένωσης αποτελεί ευκαιρία ή απειλή. Αυτό όμως που μπορεί και πρέπει να τονιστεί με έμφαση είναι ότι το άνοιγμα της ΕΕ στις χώρες ΚΑΕ σηματοδοτεί την πλέον σημαντική αλλά και επώδυνη διαδικασία απόδρασης των κρατών - μελών από την κυρίαρχη μέχρι τότε ψυχροπολεμική λογική και αποτελεί ένα άνοιγμα ποιοτικά πολύ διαφορετικό σε σχέση με τις τέσσερις προηγούμενες διευρύνσεις.

Αυτή η απόδραση, εφόσον συμβαίνει, σηματοδοτεί με την σειρά της την πιο σοβαρή προσπάθεια επαναπροσδιορισμού της Ευρώπης, ή πιο σωστά επαναπροσδιορισμού του που αρχίζει και που τελειώνει η Ευρώπη. Και αν το που η Ευρώπη αρχίζει δεν είναι τόσο δύσκολο να καθοριστεί (υπάρχοντες ευρωπαϊκοί και ατλαντικοί θεσμοί), το πραγματικό ζήτημα είναι που τελειώνει, ή για την ακρίβεια ως που είναι δυνατόν να επεκταθεί η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως η διεύρυν-

ση αλλά και η παραπέρα εμπάθυνση του ενοποιητικού φαινομένου είναι σε ένα μεγάλο βαθμό αλληλεξαρτούμενες διαδικασίες. Συνεπώς, η αποτίμηση της οποιασδήποτε στρατηγικής προτίμησης ή ακόμη και οράματος για τη (γεωγραφική) επέκταση της Ένωσης είναι απαραίτητο να αναδεικνύει τις δυο κυρίαρχες διαστάσεις - εξωτερική και εσωτερική - που την συνθέτουν.

Ι. Η εξωτερική διάσταση της διεύρυνσης

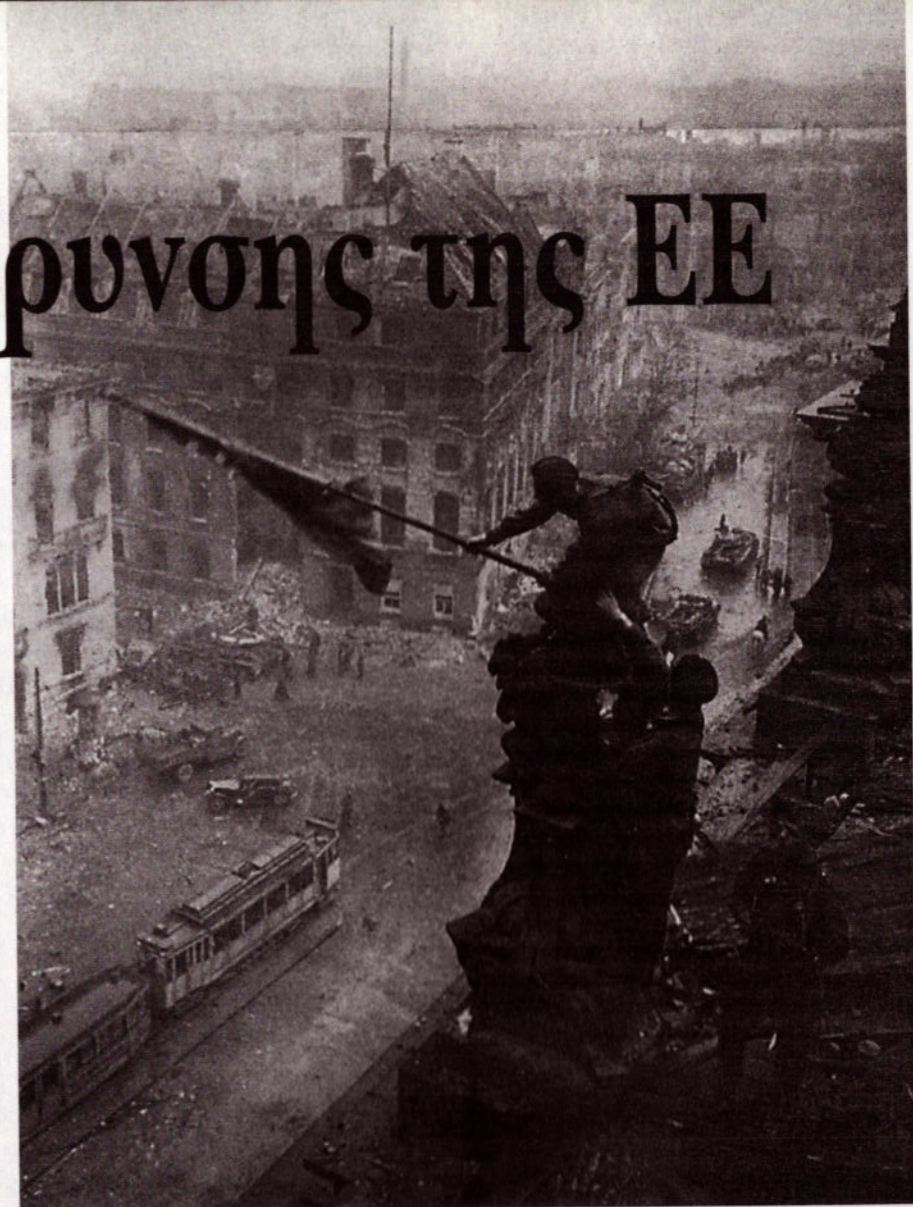
Μονολότι αποτελεί κοινό τόπο, θα πρέπει να τονισθεί με έμφαση πως η διεύρυνση της ΕΕ αποτελεί κορυφαίο σημείο αναφοράς στην ιστορία της ενωσιακής διαδικασίας. Η αποφασισμένη, πλέον, διεύρυνση προς τις χώρες του πρώην Σοβιετικού imperium είναι η πιο ξεκάθαρη υπενθύμιση πως η ΕΕ αποτελεί πάνω από όλα θεσμικό προϊόν του Ψυχρού Πολέμου. Ως τέτοιο, οι πολιτικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει και θα αντιμετωπίσει μεσοπρόθεσμα προέρχονται κυρίως από το γεγονός της θεμελιώδους συστημικής μεταβολής και την παρεπόμενη ανάγκη να επανεξετασθεί ο ρόλος, η συλλογική ταυτότητα, η δομή και η λειτουργία της ΕΕ στο νέο περιβάλλον. Όλες λοιπόν, οι διαδικασίες θεσμικού και πολιτικού επαναπροσδιορισμού θα πρέπει να ενταχθούν σε αυτό το πλαίσιο. Και η διεύρυνση είναι ίσως η μεγαλύτερη πρόκληση. Πρόκειται για μια προσπάθεια «εσωτερικής» της συστημικής αλλαγής, μια διαδικασία που εκφράζει την δομική σχέση μεταξύ της τελευταίας και της ανάγκης για συγκεκριμένες πολιτικές πρωτοβουλίες και αντιδράσεις.

Αυτή η διεύρυνση, ως στρατηγικού χαρακτήρα πολιτική, δείχνει την αυξανόμενη πίστη εμπιστοσύνη των διεθνών δρώντων σε συνεργασιακά θεσμικά πρότυπα που ελαχιστοποιούν την πιθανότητα ad hoc και απρόβλεπτων κρατικών συμπεριφορών. Θα μπορούσε χωρίς δυσκολία να μιλήσει κανείς για γεωπολιτικές συνέπειες της μεταβολής

στην ευρωπαϊκή / υποσυστημική μορφολογία. Τα κριτήρια της Κοπεγχάγης (κυρίως τα πολιτικά) αντανακλούν αυτή την εξέλιξη. Η ένταξη των νέων δημοκρατιών στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα συνεργασίας και ολοκλήρωσης προσδιορίζεται κυρίως από την δυνατότητά τους να αφομοιώσουν αρχές και «κανόνες» συμπεριφοράς που έχουν αποδείξει ότι αποτελούν την βάση για την δημιουργία «ανοιχτών κοινωνιών» (open societies) και λειτουργούν αποτελεσματικά στην εμφάνιση επιθετικών, αποσταθεροποιητικών συμπεριφορών. Η υιοθέτηση των κριτηρίων, στην ουσία της, εγκαθιδρύει ένα στέρεο πολιτικό πλαίσιο το οποίο προσομοιάζει την «κοινότητα ασφάλειας» του Karl Deutsch, αφού παράγει αναγκαίες συνεργασίας, ελαχιστοποιεί εστίες διακρατικής και ενδοκρατικής έντασης και εν γένει σταθεροποιεί τις προσδοκίες των κρατών.

Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, είναι προφανές ότι η ΕΕ δεν μπορεί να διεκδικεί και να «σφετερίζεται» τον όρο «Ευρώπη» ο οποίος ήταν σαφώς νομιμοποιημένος από την μεταπολεμική διευθέτηση και την μετά - Γιάλτα διχοτόμηση. Η κατάρρευση του Σοβιετικού άτυπου imperium άφησε ένα κενό ασφαλείας μεταξύ Γερμανίας και Ρωσίας, μια περιοχή όπου ιστορικά έχουν ξεκινήσει ευρωπαϊκές συγκρούσεις και πόλεμοι. Η διεύρυνση της ΕΕ (και του ΝΑΤΟ) προσπαθεί να απαντήσει σε αυτή την μεγάλη γεωπολιτική πρόκληση. Όπως στην περίπτωση της Φιλανδίας, η διεύρυνση καθιστά την Ρωσία γείτονα - και μάλιστα της διπλανής πόρτας - της ΕΕ αλλά με συνέπειες μιας δραματικά διαφορετικής γεωπολιτικής κλίμακας.

Η συμμετοχή στην ενοποιητική διαδικασία των χωρών της Βαλτικής, οι οποίες ανήκουν στο αποκαλούμενο ρωσικό near abroad όχι μόνο αυξάνει το μήκος των συνόρων της Ένωσης με τη Ρωσία, αλλά έχει την δυνατότητα να μεταβάλλει τις εντάσεις που υπάρχουν μεταξύ αυτών των κρατών και της Ρωσίας γύρω από το θέμα των σημαντικών ρωσικών εθνικών μειονοτήτων σε θέμα της ΕΕ. Η ένταξη της Ουγγαρίας,

Άνδρες του Σοβιετικού Στρατού υψώνουν τη σημαία τους στο Ράιχτσαγκ, στο Βερολίνο, σηματοδοτώντας τη νίκη επί της Γερμανίας.

της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας θα καταστήσει ουσιαστικά την Σερβία, της οποίας οι σημερινές πολιτικές «βρίσκονται στη φωτιά και οι μελλοντικές στο σκοτάδι», έναν ακόμη γείτονα της ΕΕ και θα την φέρει αντιμέτωπη με ένα σύνολο προβλημάτων ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που άπτονται των Ουγγρικών εθνικών μειονοτήτων στην Ρουμανία, την Σερβία και την Σλοβακία. Επιπλέον, η διεύρυνση θα μεταφέρει το κενό ισχύος μεταξύ Γερμανίας και Ρωσίας ανατολικότερα στην Λευκορωσία, την Ουκρανία και την Μολδαβία, δηλ. στο δυτικό near abroad της Ρωσίας (εκτός των Βαλτικών Δημοκρατιών).

Η ένταξη της Κύπρου θα προσθέσει τους άμεσους (μελλοντικούς) γείτονες της ΕΕ χώρες όπως το Ισραήλ, η Συρία και η Αίγυπτος. Για μια Ευρώπη η οποία νιώθει να απειλείται από την άνοδο του ισλαμικού φονταμενταλισμού στις χώρες Maghreb και την

Μέση Ανατολή ή νιώθει αποκλεισμένη από την αραβοισραηλινή ειρηνευτική διαδικασία από την αμερικανική διπλωματία, η ανάπτυξη περισσότερο θεσμοποιημένων σχέσεων με χώρες της «άλλης» πλευράς της Μεσογείου φαίνεται να συμπληρώνει μια στρατηγική δραστηριοποίησης και εμπλοκής στις μεταψυχροπολεμικές διεθνείς σχέσεις. Σε κάθε περίπτωση, η προοπτική ένταξης στην ΕΕ των χωρών ΚΑΕ αλλά και της Κύπρου διαμορφώνει μια τεράστια ημερήσια διάταξη εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας. Η πρόκληση γίνεται ακόμη μεγαλύτερη αν αναλογιστεί κανείς την έλλειψη ή καλύτερα τη αδυναμία προσδιορισμού του τι είναι το «ευρωπαϊκό συμφέρον». Ένα ζήτημα που συνδέεται τελικά άμεσα με το θέμα νομιμοποίησης της ΚΕΠΠΑ και σε τελευταία ανάλυση με το γενικότερο πρόβλημα νομιμοποίησης της εξωτερικής πολιτικής. Και η διεύρυνση είναι πρωτίστως ζήτημα εξωτερικής πολιτικής.

II. Η εσωτερική διάσταση της διεύρυνσης

Είναι ίσως αυτονόητο, πως η διεύρυνση για να έχει τις μεγαλύτερες δυνατότητες επιτυχίας θα πρέπει να συνοδεύεται από μια αν όχι ριζική, τουλάχιστον ευρεία οργανωτική αναδιάρθρωση. Θα πρέπει να τονιστεί ότι η ανάγκη για μια τέτοια θεσμική αναδιάρθρωση δεν προκαλείται από το εγχείρημα της διεύρυνσης, αλλά προκύπτει σε κάθε περίπτωση από την ολοένα αυξανόμενη λειτουργική αναποτελεσματικότητα και ανεπάρκεια της Ένωσης. Είναι βεβαίως γεγονός, πως η προοπτική της διεύρυνσης έχει καταστήσει αυτές τις αδυναμίες περισσότερο προφανείς. Χωρίς καμιά αμφιβολία η προσπάθεια για θεσμικές αλλαγές θα πρέπει να συνεχιστεί και να ενταθεί και σαφώς να κινηθεί στο πλαίσιο μιας Ένωσης 25 ή και περισσότερων μελών.

Θεσμικά αλλά και πολιτικά, οι ευρωπαϊκές δυνάμεις πάντοτε υποστήριξαν την ιδέα ότι «η διεύρυνση του κοινοτικού κεκτημένου» θα πρέπει να προηγηθεί της διεύρυνσης της συμμετοχής αντίθετα από την νεοφιλελεύθερη / θατσερική αντίληψη η οποία αντιμετώπισε και εν πολλοίς αντιμετωπίζει την διαδικασία γεωγραφικής επέκτασης ως (επιθυμητή) γεωγραφική επιβάρυνση, δηλαδή ως ένα «εργαλείο» ουσιαστικής απονεύρωσης της δυναμικής της ενοποιητικής θεσμοποίησης στην Ευρώπη.

Το πρόβλημα παραμένει άλυτο. Η συνθήκη του Άμστερνταμ παρ' ότι δεν αποτελεί προϊόν της τελευταίας άποψης, σίγουρα δεν μπορεί να ερμηνευτεί ως μια σοβαρή προώθηση της πρώτης. Το Άμστερνταμ δεν συνιστά κάποιο «μεγάλο άλμα προς τα εμπρός», αφού δεν πέτυχε την θεσμική προσαρμογή της ΕΕ στις απαιτήσεις της διεύρυνσης, δεν κατάφερε να εξισορροπήσει την κυριαρχία του NATO σε θέματα ασφάλειας και άμυνας (αντίθετα την επιβεβαίωσε) ενώ πρόσθεσε «μερικά νέα, σημαντικά (Schengen!) οριακής σημασίας ή απλά στοιχεία, με τα τελευταία να έχουν ως προορισμό το εσωτερικό ακροατήριο των ενδιαφερομένων χωρών. Γι' αυτό, το λόγο, άλλωστε, το ζήτημα της νέας Διακυβερνητικής Διάσκεψης «εισέβαλε» τόσο γρήγορα και δυναμικά στην ευρωπαϊκή συζήτηση.

Την ίδια στιγμή, δεν είναι μόνο η ανάγκη για θεσμική αναβάθμιση και επάρκεια, αλλά και ο αριθμός των μελών (παλαιών και νέων) *per se* ο οποίος αναπόφευκτα θα μεταβάλλει την εσωτερική ισορροπία ισχύος και συμπε-

Αύγουστος 1961: η ανέγερση του τείχους του Βερολίνου

ρόντων στην ευρωπαϊκή διαπραγμάτευση. Αυτό το πρόσθετο γεωστρατηγικής φύσης πρόβλημα θα αναδειξει τελικά ακόμη περισσότερο τον διλημματικό χαρακτήρα της διεύρυνσης, αφού το σχήμα της νέας ισορροπίας δεν είναι καθόλου ξεκάθαρο. Το ενδεχόμενο ανάδυσης νέων διευθετήσεων και «συμμαχιών» πιθανότατα θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των ενδοευρωπαϊκών ανταγωνισμών για την κατεύθυνση της ενοποιητικής διαδικασίας. Η συζήτηση για την αναδιάρθρωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής καθώς και για το μέλλον των διαρθρωτικών και περιφερειακών αναπτυξιακών πολιτικών αποτελεί την πρώτη αλλά και κλασικότερη επιβεβαίωση.

Εν τέλει, το δίλημμα αντανάκλα μια ευρύτερη γεωπολιτικού χαρακτήρα αναδιάταξη. Εξακολουθεί να παραμένει σημαντικό το ζήτημα του γεωπολιτικού «κέντρου βάρους», καθώς πολλά κράτη - μέλη δεν δυσκολεύονται να ερμηνεύσουν την διεύρυνση ως μια όχι

επιθυμητή ή ακόμη απειλητική αύξηση της στρατηγικής σημασίας της νέας ενωμένης Γερμανίας. Μια τέτοια ερμηνεία δεν είναι τίποτε άλλο παρά η αντανάκλαση του γεγονότος ότι το «Γερμανικό ζήτημα» κάθε άλλο παρά έκλεισε με την επανένωση του 1990. Για πολλούς, η ένταξη του Γερμανικού κολοσού στο νέο ευρωπαϊκό περιβάλλον παραμένει πρόβλημα. Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση δεν είναι μόνο ένα οικονομικό πρόγραμμα, αλλά και ένα μέσο για την αντιμετώπιση αυτού που ορισμένοι αντιλαμβάνονται ως η νομισματική ηγεμονία της Γερμανικής Bundesbank. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και οι ατλαντικοί δεσμοί έχουν καταστεί κεντρικά στοιχεία της γερμανικής *raison d'etat* και της κοσμοπολιτικής νοοτροπίας της μεταπολεμικής γερμανικής γενιάς. Επιπλέον, έχουν την ουσιαστικότερη συμβολή στην οικοδόμηση διεθνούς αυτοπεποίθησης και νομιμοποίησης για την αποκατάσταση της γερμανικής εθνικής

ενότητας. Αυτή η αυτοπεποίθηση αποτελεί πάντοτε το ζητούμενο για τις γερμανικές *elites*, καθώς θεωρείται ο πιο ανασταλτικός παράγοντας για την εμφάνιση ευρωπαϊκών εθνικών πολιτικών που θα προσδιορίζονται από πλαίσια ισορροπίας ισχύος και θα θυμίζουν τον προηγούμενο αιώνα, θέτοντας σε άμεσο κίνδυνο το μεταπολεμικό ευρωπαϊκό σύστημα συνεργασίας.

Είναι γεγονός, πως κάποιοι Ευρωπαίοι, ειδικά στην Βρετανία, θεωρούν ότι το μοναδικό μεγάλο ζήτημα στην ΕΕ είναι η προς ανατολάς διεύρυνση και ότι η παραπέρα εμβάθυνση του κοινοτικού κεκτημένου θα έχει ως αποτέλεσμα την γερμανική επικυριαρχία στην Ευρώπη. Από την άλλη μεριά, οι περισσότεροι Γάλλοι πολιτικοί παρατηρητές πιστεύουν πως η διεύρυνση της ΕΕ χωρίς την συνεχιζόμενη ενωσιακή δυναμική θα επηρεάσει αρνητικά την γαλλική θέση στον ευρωπαϊκό χώρο ακυρώνοντας την μεταπολεμική ισορροπία υπέρ της Γερμανίας. Παρ' όλα αυτά, οι γερμανικές μεταψυχροπολεμικές στρατηγικές αντανάκλουν μια ξεκάθαρη προτίμηση όχι όνο για την διατήρηση αλλά και την παραπέρα ενίσχυση θεσμικών, πολυμερών, σταθεροποιητικών δομών όπως η ΕΕ και το NATO. Αυτή η γερμανική προτίμηση για τον παραπέρα «εξευρωπαϊσμό» της εθνικής κυριαρχίας είναι μια ευκαιρία την οποία θα πρέπει να εκμεταλλευτούν οι υπόλοιποι Ευρωπαίοι, όσο είναι διαθέσιμη.

Επιλογικές Παρατηρήσεις

Αν υπάρχει ένα συμπέρασμα αυτό είναι πως η διεύρυνση της ΕΕ δεν αποτελεί ούτε απειλή ούτε ευκαιρία. Είναι όμως μια πρόκληση η οποία αν αντιμετωπισθεί σωστά μπορεί να ενισχύσει τον παγκόσμιο ρόλο της Ευρώπης, να προωθήσει πλέον μορφές πανευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και να προβάλλει σταθερότητα, δημοκρατία και οικονομική ανάπτυξη. Μια τέτοια σωστή αντιμετώπιση σημαίνει πρωτίστως συνειδητοποίηση πως κατ' ελάχιστον η διεύρυνση δεν είναι μια γραμμική και αναπόφευκτη διαδικασία και η επιτυχία της δεν είναι καθόλου εξασφαλισμένη. Η ιστορία εθνών συμμαχών και θεσμικών μορφωμάτων δείχνει πως η εξέλιξη τους ακολουθεί κύκλους επέκτασης και σταθεροποίησης, αλλά και εσωστρέφειας και συρρίκνωσης. Με οδηγό την ιστορική εμπειρία, η επιτυχής ολοκλήρωση αυτής της διεύρυνσης

1989, 12 Νοεμβρίου η πτώση του τείχους

είναι καθοριστική για την ΕΕ. Η σωστή διαχείρισή της, μπορεί να την μετατρέψει σε εξαιρετικά γόνιμο εδαφος για την ανάπτυξη ενός ισχυρού πλαισίου ασφάλειας για τον επόμενο αιώνα.

Η διεύρυνση μπορεί να αποτελέσει την επιβεβαίωση πως η ειρήνη, η σταθερότητα και η συνεργασία στην Ευρώπη δεν περνά μέσα από διαδικασίες εξισορρόπησης της ισχύος μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών. Δεν πρέπει με κανένα τρόπο να ενταχθεί σε μια τέτοια λογική. Μια τέτοια προοπτική είναι όχι μόνο παραχωρημένη αλλά, και είναι σχεδόν σίγουρο, πως θα οδηγήσει σε απορρύθμιση των ήδη υπάρχοντων συνεργασιακών μηχανισμών, καθώς και στην υπονόμευση των θεσμικών παραγόντων που εξασφαλίζουν τη σταθερότητα, αφού αγνοεί το γεγονός πως η έννοια της ασφάλειας στη μεταψυχροπολεμική Ευρώπη έχει υποστεί και συνεχίζει να υφίσταται τις συνέπειες της μη αποκρουστικότητα ρόλων, ταυτοτήτων και συμφερόντων. Ένα από τα λίγα «σταθερά» σημεία αναφοράς είναι το απροσδιόριστο της ασφάλειας. Τώρα περισσότερο από ποτέ η ασφάλεια «εγκλωβίζεται» από τη δράση εθνικών, περιφερειακών και παγκόσμιων δυναμικών. Το ευρωπαϊκό σύστημα (ή «τάξη») λίγο πριν από το 2000, δεν είναι σε καμιά περίπτωση συγκρίσιμο με αυτά άλλων εποχών στις οποίες η ύπαρξη πολλαπλών κρατικών πόλων ισχύος οδήγησε σε δυο παγκόσμιους πολέμους. Τότε, κρατική επιδίωξη ήταν η εξισορρόπηση πιθανών απειλών μέσω συμμαχιών, οι οποίες μεταβάλλονταν ανάλογα με την πηγή της απειλής και την κατά περίπτωση ερμηνεία των κρατικών συμφερόντων. Η ισορροπία ισχύος δεν ήταν απλώς μια συστηματική πραγματικότητα αλλά

ένα ξεκάθαρο δόγμα εξωτερικής πολιτικής. Όμως, το τότε ευρωπαϊκό σύστημα δεν απολάμβανε της σημερινής ομοιογένειας. Το μόνο κοινό σημείο που χαρακτήριζε τις μεγάλες δυνάμεις της εποχής ήταν η καθολική τους αντίθεση σε οτιδήποτε απειλούσε την ανατροπή του *status quo*. Για θεμελιώδεις λόγους, όμως, το μέλλον δεν θα είναι μια επιστροφή στο παρελθόν.

Σήμερα, στην Ευρώπη, ο συνδυασμός διακρατικών καθεστώτων εκτεταμένης θεσμοποίησης και «αφασίωσης» στη δημοκρατία μπορεί να εξασφαλίσει την μετάβαση σε ένα νέο είδος πολιτικής πέρα από παραδοσιακά υποδείγματα εξισορροπητικών συμμαχών, χαλαρών συνεργασιακών μορφωμάτων ή άκρως ανταγωνιστικών συμπεριφορών. Σε μια εποχή όπου η φύση της ισχύος φαίνεται να απεγκλωβίζεται από αποκλειστικά στρατιωτικές παραμέτρους αποτίμησης, αλλά και σε ένα σύστημα όπου η ανομοιογένεια πολιτικών δεν συνεπάγεται και ασυμβατότητα κρατικών συμφερόντων, η συνέχιση της συνεργασίας μέσω της παραπέρα επέκτασης και εμβάθυνσης των θεσμικών κατακτήσεων και της γνήσιας ενσωμάτωσης όλο και περισσότερων εθνών - κρατών στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα είναι όχι μόνο δυνατή αλλά και αποτελεί την καλύτερη στρατηγική επιλογή. Πάνω από όλα όμως, η διεύρυνση αποτελεί μια ανατροπή του ευρωπαϊκού *status quo*. Μια ανατροπή, όμως που επιδιώκεται από τους εκφραστές του. Οι Ευρωπαίοι δεν χρειάζεται να αναζητήσουν αυτού γοητευτικά οράματα και προοπτικές. Η διεύρυνση είναι ένα τέτοιο δράμα και είναι μπροστά τους.

* Ο κ. Υφαντής είναι Επίκουρος Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων Πανεπιστημίου Αθηνών.

Βιομηχανία - Τουρισμός

Παναγιώτη Παντελίδη*

1. Εισαγωγή

Στη πορεία ανάπτυξης της Κυπριακής οικονομίας, η συγκριτική απόδοση της βιομηχανίας και του τουρισμού αντικατοπτρίζει σε μεγάλο βαθμό, το οικονομικό μοντέλο που έχει κυριαρχήσει στο πιο μεγάλο μέρος της περιόδου μετά το 1974. Αυτό το μοντέλο, έχει σαν κύριο άξονα της οικονομικής μεγένθυσης στη Κύπρο τον τομέα των υπηρεσιών, με σημαντική συμβολή από εισοδήματα τα οποία πηγάζουν από τον τουρισμό, ενώ η μεταποιητική βιομηχανία ακολουθεί από το μέσο της δεκαετίας του 1980, μία πτωτική πορεία η οποία γίνεται πιο έντονη μετά το 1990. Αν και θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι το μοντέλο αυτό λειτούργησε ικανοποιητικά για μια μεγάλη χρονική περίοδο, με αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος και χαμηλό επίπεδο ανεργίας, το ερώτημα που πρέπει να τεθεί είναι κατά πόσο η διάρθρωση και οι τάσεις που έχουν διαμορφωθεί στη Κυπριακή οικονομία, μπορούν να θεωρηθούν σα μία καλή βάση για μια συνεχή και μακροχρόνια οικονομική ανάπτυξη. Και το ερώτημα αυτό γίνεται ακόμη πιο επιτακτικό, λαμβάνοντας υπόψη τη πορεία για ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις επιπτώσεις που αυτή η διαδικασία έχει και όσον αφορά την εσωτερική δομή της Κυπριακής οικονομίας αναφορικά με θέματα εναρμόνισης και το εντεινόμενο ανταγωνιστικό περιβάλλον που θα πρέπει να αντιμετωπίσει.

Η θέση που θέλω να υποστηρίξω και που φυσικά την συζητούνται και άλλοι φορείς στη Κύπρο, είναι η ανάγκη για μια σταδιακή αναδιάρθρωση της Κυπριακής οικονομίας, με στόχο τον εκσυγχρονισμό και ανάπτυξη της μεταποιητικής βιομηχανίας. Η Κυ-

πριακή οικονομία έχει αναπτυχθεί στη βάση μιας σημαντικής ταμειακής ανισοκλείας, με αποτέλεσμα η συνεισφορά του βιομηχανικού τομέα στο ΑΕΠ, η οποία κυμαίνεται γύρω στο 11%, να είναι πολύ πιο χαμηλή από το επίπεδο των ανεπτυγμένων χωρών. Συγκεκριμένα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο μέσος όρος της συνεισφοράς της βιομηχανίας στο ΑΕΠ είναι πέραν του 20% και αυτό ισχύει και για τα μεγάλα κράτη αλλά και για τα πιο μικρά, όπως την περίπτωση του Λουξεμβούργου, της Αυστρίας και της Δανίας. Τα επιχειρήματα που συνηγορούν για την αναδιάρθρωση της Κυπριακής οικονομίας και την ενδυνάμωση του βιομηχανικού τομέα μπορούν να συνοψισθούν στα ακόλουθα σημεία:

1. Η βιομηχανία, δυνητικά, προσφέρει περισσότερες δυνατότητες για πιο ψηλό ρυθμό στην αύξηση της παραγωγικότητας, όπως έχει αποδειχθεί από διεθνείς εμπειρικές μελέτες.
2. Ο βιομηχανικός τομέας, ο οποίος ακολουθεί ένα εξαγωγικό προσανατολισμό, συνεισφέρει σημαντικά στις τρέχουσες συναλλαγές και έτσι τείνει να απαμβλύνει τυχόν προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών που συνήθως αντιμετωπίζουν οι πιο μικρές οικονομίες λόγω έλλειψης φυσικών πόρων.
3. Η βιομηχανική ανάπτυξη που βασίζεται στη τεχνολογική αναβάθμιση, οργανωτικές βελτιώσεις και στη εισαγωγή νέων προϊόντων, δεν προσκρούει σε όρια που έχουν να αντιμετωπίσουν άλλοι τομείς, όπως για παράδειγμα ο τουρισμός, όπου όχι μόνο υπάρχει ένα περιορισμένο φυσικό πλαίσιο ανάπτυξης του αλλά μετά από ένα σημείο και χωρίς την κατάλληλη τουριστική πολιτική έχει σαν αποτέλεσμα αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Επίσης ο τουρισμός επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από εξωγενείς παράγοντες και έτσι δημιουργούνται συνθή-

κες «εξαρτημένης» οικονομικής ανάπτυξης σε σύγκριση με τη βιομηχανία που βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις προσπάθειες και επιτεύξεις των βασικών οργανισμών μιας οικονομίας: επιχειρήσεις, ενδιάμεσοι φορείς και δημόσιος τομέας.

Στη Κύπρο υπάρχουν ενδείξεις ότι τα μειονεκτήματα της πτωτικής πορείας του βιομηχανικού τομέα έχουν αρχίσει να γίνονται πολύ εμφανή όσον αφορά:

1. Συγκριτικά με χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πολύ χαμηλά επίπεδα στην αύξηση της παραγωγικότητας.
2. Ένα σημαντικό έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, το οποίο το 1998 ήταν περισσότερο του 6%.
3. Σημαντική πτώση στη βιομηχανική απασχόληση, η οποία έχει μειωθεί από 49,000 εργαζόμενους το 1990 σε 41,000 το 1997.

Οι πιο πάνω παράγοντες δείχνουν πόσο σημαντική, για τη μελλοντική πορεία της Κυπριακής οικονομίας είναι η ανάγκη λήψης μέτρων για να αντιμετωπισθεί η φθίνουσα πορεία της μεταποιητικής βιομηχανίας και ο επαναπροσδιορισμός της σε μια νέα βάση τεχνολογικής αναβάθμισης και εξαγωγικού προσανατολισμού. Είναι μέσα σε αυτά τα πλαίσια που πρέπει να θεωρείται ως πολύ θετική εξέλιξη, η προσπάθεια που έχει αρχίσει για την εφαρμογή μιας «Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής». Φυσικά οποιαδήποτε μέτρα βιομηχανικής πολιτικής, πρέπει να αντικρίζονται στο πλαίσιο που δημιουργείται σαν αποτέλεσμα της διαδικασίας εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο, ούτως ώστε να λαμβάνει υπόψη τις παραμέτρους που χρίζουν εφαρμογής αλλά και να αντιμετωπίζει τυχόν αρνητικές επιπτώσεις. Σε αυτά τα θέματα θα αναφερθώ εν συντομία πιο κάτω, μετά από μια σχηματική επισκόπηση της πορείας της βιομηχανίας και του τουρισμού μετά το 1974.

2. Βιομηχανική και τουριστική ανάπτυξη: σύντομη ιστορική επισκόπηση

Η ανάκαμψη της Κυπριακής οικονομίας τα πρώτα χρόνια μετά το 1974, βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στη βιομηχανική ανάπτυξη. Υπήρξε μια σημαντική επενδυτική δραστηριότητα κατά την περίοδο αυτή, σε παραδοσιακούς κλάδους εντάσεως εργασίας, όπως την ένδυση και την υποδήση. Σημαντικοί παράγοντες που συνέτειναν σε αυτή την ανάπτυξη συμπεριλαμβάνουν:

1. Άφθονο εργατικό δυναμικό σε περίοδο μεγάλης ανεργίας
2. Χαμηλοί μισθοί μετά τη συγκατάθεση των συντεχνιών για μείωση των ημερομισθίων.
3. Κρατικές επιδοτήσεις και άλλες χρηματοδοτικές διευκολύνσεις.
4. Η ανάπτυξη εξωτερικών αγορών κυρίως στα Αραβικά κράτη.

Ο ρυθμός ανάπτυξης της βιομηχανίας κατά την περίοδο 1975-1980, ήταν γύρω στο 10% ενώ η συνεισφορά του τομέα στο ΑΕΠ έφτασε το 18%. Το ποσοστό των επενδύσεων στο βιομηχανικό τομέα, κατά την ίδια περίοδο, ήταν γύρω στο 15% και οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων έφτασαν το 72% του συνόλου των εξαγωγών. Η απόδοση του βιομηχανικού τομέα, κατά την διάρκεια της πρώτης πενταετίας μετά το 1974 ήταν εντυπωσιακή αλλά είχε ένα συγκεκριμένο χαρακτήρα, ο οποίος δεν μπορούσε να κρατηθεί στα ίδια επίπεδα, χωρίς μια ριζική αναδιάρθρωση της βιομηχανίας προς νέους κλάδους υψηλής τεχνολογίας με πιο μεγάλα ποσοστά προστιθέμενης αξίας και πιο ψηλά επίπεδα παραγωγικότητας.

Στην απουσία μιας τέτοιας αναδιάρθρωσης, ήταν αναπόφευκτο ότι τα προβλήματα του βιομηχανικού τομέα θα συσσωρευόνταν, με αποτέλεσμα τη μειωμένη απόδοση του. Με τη σταδιακή αύξηση των μισθών και τη μειωμένη ζήτηση στις αγορές της Μέσης Ανατολής τα αρχικά συγκριτικά πλεονεκτήματα της Κυπριακής βιομηχα-

νίας εξασθένισαν σε μεγάλο βαθμό. Σαν αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων, κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1980 η απόδοση της βιομηχανίας σταδιακά μειώνεται, με πιο αργούς ρυθμούς ανάπτυξης, γύρω στο 5.7% κατά την περίοδο 1978-1985 και 2.2% στη δεκαετία 1985-1995.

Η πτωτική τάση του βιομηχανικού τομέα εντείνεται μετά την εφαρμογή της τελωνειακής ένωσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη σταδιακή μείωση των δασμών το 1988. Κατά την περίοδο 1993-1998, ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της μεταποίησης ήταν αρνητικός, στο -0.8%. Επίσης κατά την περίοδο 1990-1998 οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων μειώθηκαν από 190 σε 170 εκ., ενώ οι εισαγωγές βιομηχανικών προϊόντων είχαν τρομακτική αύξηση, με υπερδιπλασιασμό τους στη πενταετία 1990-1995. Πολύ έντονη μείωση και στη παραγωγή αλλά και στις εξαγωγές είχαν οι κλάδοι τη ένδυσης και της υποδήσης. Ενδεικτικό των κλάδων που πρέπει να προωθηθούν, είναι το γεγονός ότι κλάδοι που επέδειξαν αύξηση στις εξαγωγές τα τελευταία χρόνια, όπως οι χημικές βιομηχανίες, είναι εντάσεως υψηλής τεχνολογίας και γνώσης. Οι παραδοσιακοί κλάδοι έχουν πολύ μειωμένη ανταγωνιστικότητα και η προσπάθεια πρέπει να επικεντρωθεί στη συγκράτηση της πτωτικής τους πορείας, με εκσυγχρονισμό και ποιοτική αναβάθμιση.

Όσον αφορά τον τουρισμό, ο αριθμός επισκεπτών είχε μια σταδιακά αυξανόμενη τάση κατά την διάρκεια ολόκληρης της δεκαετίας του 1980, μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 1990. Υπήρξε μια σημαντική αύξηση κατά την περίοδο αυτή από 348 χιλ. επισκέπτες το 1980, σε 1.5 εκ. το 1990 και 2.1 εκ. το 1994. Εν τούτοις τα τελευταία χρόνια ο αριθμός επισκεπτών επιδεικνύει μία στατική τάση γύρω στα επίπεδα του 1994. Παρόμοια αύξηση κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1980 είχαν και οι εισροές ξένου συναλλάγματος από τον τουρισμό, από 71 εκ. το 1980 σε 573 εκ. το 1990 και 900 εκ. το 1998. Η σταθερότητα που παρατηρείται στις αφίξεις, είναι πιθανώς μια ένδειξη ότι και η τουριστική ανάπτυξη θα πρέπει να ακολουθήσει μια πορεία ποιοτικής αναβάθμισης και ότι υπάρχουν συγκεκριμένα όρια στην πολιτική του μαζικού τουρισμού. Είναι εμφανές επίσης ότι υπάρχει επιτακτική ανάγκη συντήρησης και βελτίωσης του περιβάλλοντος για να αυξηθούν οι

πιθανότητες έλκυσης επισκεπτών με ψηλά εισοδήματα.

Ο συνδιασμός των δύο αυτών τάσεων: της πτωτικής πορείας του βιομηχανικού τομέα και τα σημάδια σταθεροποίησης που παρατηρούνται στον τουρισμό, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, το μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης που είχε διαμορφωθεί τις τελευταίες δύο δεκαετίες, δεν παρέχει πλέον θετικές προοπτικές και αυτό σηματοδοτεί την ανάγκη για ριζική αναδιάρθρωση της Κυπριακής οικονομίας. Απαραίτητο συστατικό στοιχείο μιας τέτοιας αναδιάρθρωσης, πρέπει να θεωρείται η αναζωογόνηση της Κυπριακής βιομηχανίας προς την κατεύθυνση κλάδων υψηλής τεχνολογίας με εξαγωγικό προσανατολισμό. Παρενθετικά, θα πρέπει εδώ να αναφερθεί ότι κατά καιρούς εκφράζεται η άποψη ότι μια άλλη κατεύθυνση προς αναδιάρθρωση της Κυπριακής οικονομίας θα ήταν αυτή του περιφερειακού κέντρου παροχής υπηρεσιών, με έμφαση στις ιατρικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες. Αν λάβει κανείς υπόψη τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κλάδοι αυτοί στη Κύπρο, προς το παρόν τουλάχιστον, αυτή η επιχειρηματολογία δεν πρέπει να θεωρείται ιδιαίτερα πειστική. Είναι γι' αυτούς τους λόγους που πρέπει να θεωρείται πολύ θετική εξέλιξη η εξαγγελία της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής και περαιτέρω τρόποι ενδυνάμωσης της με νέα στοιχεία, θα πρέπει να αποτελούν συνεχές μέλημα των υπευθύνων.

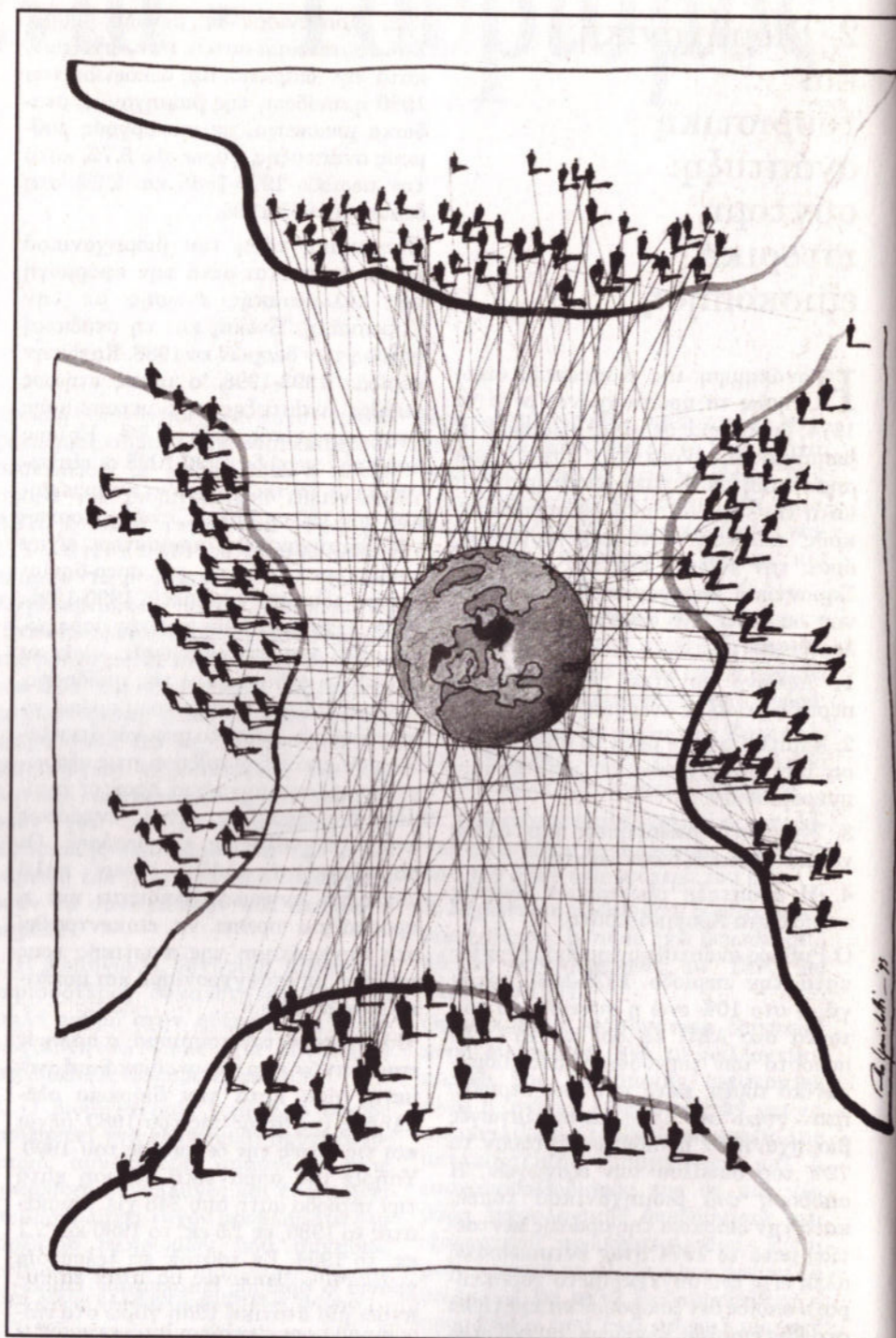
Με βάση τα πιο πάνω δεδομένα, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας που είχε ως βάση τις υπηρεσίες και ιδιαίτερα τον τουρισμό και με πτωτική τάση στο βιομηχανικό τομέα, δεν μπορεί παρά να αντιμετωπίσει κάποια όρια για διάφορους λόγους. Οι αφίξεις τουριστών τα τελευταία χρόνια δείχνουν μια αισθητή σταθεροποίηση, μια εξέλιξη που έπρεπε να αναμένεται για φυσικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς λόγους. Δεν διαφαίνονται σημαντικές πηγές ανάπτυξης από άλλους κλάδους των υπηρεσιών, αντιθέτως σε ορισμένες περιπτώσεις όπως αυτή των υπεράκτιων εταιριών, οι προοπτικές τους πρέπει να θεωρούνται αβέβαιες, λόγω εναρμόνισης με το Ευρωπαϊκό κεκτημένο. Επίσης το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών τείνει να εξελιχθεί σε σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα στη πορεία ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας, με ένα έλλειμμα

που ξεπερνά το 6%. Η κατεύθυνση προς αναδιάρθρωση του βιομηχανικού τομέα για μια πορεία ανάπτυξης με βάση προϊόντα υψηλής τεχνολογίας έχει καταστεί επιτακτική ανάγκη. Προς το σκοπό αυτό η διαμόρφωση μακροχρόνιας βιομηχανικής στρατηγικής είναι απαραίτητη σε ένα πλαίσιο που διαμορφώνεται σε σχέση με τη διαδικασία εναρμόνισης με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

3. Η Κυπριακή Βιομηχανία και η εναρμόνιση με την Ευρωπαϊκή Ένωση

Η διαδικασία εναρμόνισης με το Ευρωπαϊκό κεκτημένο έχει ήδη επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στη Κυπριακή βιομηχανία, κυρίως λόγω της τελωνειακής ένωσης, όπου κατά τη διάρκεια της δεκαετίας 1988-1998, υπήρξε σταδιακή μείωση στους δασμούς εισαγομένων προϊόντων, με κατάληξη το μηδενισμό τους στα πλείστα βιομηχανικά προϊόντα. Η Κυπριακή βιομηχανία ήταν ανέτοιμη να αντιμετωπίσει τον επερχόμενο ανταγωνισμό, με αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση στις εισαγωγές βιομηχανικών προϊόντων και τη μειωμένη απόδοση του βιομηχανικού τομέα γενικότερα. Οι εισαγωγές βιομηχανικών προϊόντων υπερ-διπλασιάστηκαν κατά την περίοδο 1990-1995 από 214 σε 496 εκ. Αν ληφθεί υπόψη και η μείωση στις εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων σε συνδυασμό με τη περιορισμένη αύξηση στις εισροές ξένου συναλλάγματος από υπηρεσίες, τότε εξηγείται σε μεγάλο βαθμό η αύξηση του ελλείμματος στις τρέχουσες συναλλαγές.

Ένας δεύτερος τομέας, όπου η διαδικασία εναρμόνισης θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στη βιομηχανία, αφορά την ελεύθερη διακίνηση προϊόντων. Η αφαίρεση των μη δασμολογικών περιορισμών στη διακίνηση προϊόντων, θα έχει σημαντικό κόστος στη βιομηχανία όσον αφορά τη τυποποίηση και τη προσαρμογή με τα Ευρωπαϊκά επίπεδα υγιεινής, ασφάλειας, τεχνικών χαρακτηριστικών κλπ. Γι'

αυτό το σκοπό έχει δημιουργηθεί ο Κυπριακός οργανισμός προτύπων και ελέγχου ποιότητας αλλά χρειάζεται περαιτέρω προσπάθεια όσον αφορά τον εργαστηριακό έλεγχο βιομηχανικών προϊόντων στη Κύπρο.

Η Κυπριακή βιομηχανία πρέπει να προσαρμοσθεί με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία και στους τομείς του ανταγωνισμού, περιβαλλοντικής και κοινωνικής πολιτικής. Λόγω της απουσίας μονοπωλιακών επιχειρήσεων στη βιομηχανία και τις εξαιρέσεις που μπορούν να εξασφαλισθούν στο θέμα της κρατικής υποστήριξης, η πολιτική

ανταγωνισμού δεν αναμένεται να παρουσιάσει δυσκολίες στη εναρμόνιση χωρίς σημαντικές επιπτώσεις στις βιομηχανικές επιχειρήσεις και το ίδιο ισχύει για τη κοινωνική πολιτική. Το θέμα της περιβαλλοντικής προσαρμογής της βιομηχανίας, είναι πολύ πιο δύσκολο όπου χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια και για εναρμόνιση της νομοθεσίας και για τη εφαρμογή της με σημαντικές επιπτώσεις στις βιομηχανικές επιχειρήσεις, ιδίως σε ορισμένους κλάδους όπως των τροφίμων, μεταλλουργίας, διυλιστηρίων κλπ.

Η διαδικασία εναρμόνισης συμπερι-

λαμβάνει και τη προσπάθεια εκπλήρωσης των κριτηρίων του Μάαστριχτ, σε συνδυασμό με τη διαδικασία φιλελευθεροποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος στη Κύπρο. Ένα σημαντικό πρόβλημα που προκύπτει μέσα σε αυτά τα πλαίσια είναι η προσπάθεια μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος, που θα μπορούσε να περιορίσει σημαντικά τις κυβερνητικές δαπάνες για υλοποίηση της βιομηχανικής στρατηγικής.

4. Επισκόπηση προτάσεων βιομηχανικής πολιτικής

Η συνεχιζόμενη πτωχική τάση στην Απόδοση του μεταποιητικού τομέα, καθώς και η έναρξη της διαδικασίας διαπραγματεύσεων για ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, επανέφερα επιτακτικά στο προσκήνιο την ανάγκη διαμόρφωσης και εφαρμογής μιας μακροχρόνιας βιομηχανικής στρατηγικής. Αυτό ήταν το συμπέρασμα μελέτης που συμπληρώθηκε στο Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο, που σκοπό είχε να περιγράψει τις προϋποθέσεις και σε θεσμικό επίπεδο και στους τομείς όπου ήταν αναγκαία η κρατική παρέμβαση για τη συγκρότηση στρατηγικού προγραμματισμού, με σκοπό την ανάπτυξη της μεταποιητικής βιομηχανίας στη Κύπρο.

Μια βασική κατευθυντήρια γραμμή που επισημάνθηκε, ήταν η ανάγκη να τεθεί ο διπλός στόχος σε μια νέα βιομηχανική πολιτική, που θα συμπεριλάμβανε και τον εκσυγχρονισμό της παραδοσιακής βιομηχανίας στη Κύπρο. Όμως, ίσως ακόμα πιο σημαντική θεωρήθηκε η θεσμοθέτηση μέτρων που θα έθεταν το πλαίσιο για τη δημιουργία βιομηχανικής παραγωγής νέων προϊόντων υψηλής τεχνολογίας. Αναφέρθηκε η ανάγκη δημιουργίας νέων θεσμών για τη διαμόρφωση βιομηχανικής στρατηγικής και πρωταρχικά τη συγκρότηση ενός κεντρικού φορέα βιομηχανικής ανάπτυξης, που θα είχε ως γενική αρμοδιότητα την ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση αποτελεσμάτων μέτρων βιομηχανικής πολιτικής. Επίσης κρίθηκε αναγκαία η σύσταση ενός συμβουλίου βιομηχανικής στρατηγικής, που θα μπορούσε να συντονίζει τις ενέργειες διαφόρων κυβερνητικών

τμημάτων αλλά και ημικρατικών οργανισμών, με σκοπό να υπάρξει οργανική αλληλοσύνδεση δραστηριοτήτων στην επίτευξη των στόχων που θα είχαν τεθεί. Η μελέτη του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου συμπεριλάμβανε και ένα περίγραμμα των διαφόρων τομέων, και δραστηριοτήτων όπου υπήρχε ανάγκη κρατικής παρέμβασης και προγραμματισμού όπως τη μακροοικονομική πολιτική, το ρόλο του χρηματοπιστωτικού συστήματος, πολιτική για τεχνολογική αναβάθμιση και πολιτική παροχής κινήτρων στις βιομηχανικές επιχειρήσεις.

Η Νέα Βιομηχανική Πολιτική έχει σαν βασική κατευθυντήρια γραμμή τη διπλή επιδίωξη της ανασυγκρότησης και εκσυγχρονισμού της παραδοσιακής βιομηχανίας στη Κύπρο αλλά κυρίως η έμφαση δίνεται στη δημιουργία νέων βιομηχανικών μονάδων και προϊόντων υψηλής τεχνολογίας. Προς εκπλήρωση του στόχου της τεχνολογικής αναβάθμισης της Κυπριακής βιομηχανίας, υπάρχει εισήγηση για τη δημιουργία δύο νέων θεσμών:

1. Εκκολαπτήριο επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας
2. Κέντρο έρευνας, τεχνολογίας και ανάπτυξης

Αναφέρθηκε προηγουμένως πως αυτές οι εισηγήσεις αποτελούν πολύ θετική εξέλιξη και ήδη έχει δημιουργηθεί μια παραγωγική κινητικότητα, στη προσπάθεια εξεύρεσης συγκεκριμένων τρόπων εφαρμογής αυτών των εισηγήσεων. Ένας κάποιος ενδοιασμός που θα μπορούσε να διατυπωθεί για την ιδέα του εκκολαπτηρίου νέων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας, είναι ότι ένας τέτοιος θεσμός έχει πολύ φιλόδοξες επιδιώξεις, λαμβανομένου υπόψη του χαμηλού τεχνολογικού και επιστημονικού επιπέδου που υπάρχει στη Κύπρο. Πιθανώς θα ήταν επιθυμητό να συμπληρωθεί με μέτρα αναβάθμισης της τεχνολογικής εκπαίδευσης και στη μέση αλλά κυρίως στη ανώτατη εκπαίδευση, ούτως ώστε να βελτιωθεί η ικανότητα της οικονομίας για μεταφορά και εφαρμογή δοκιμασμένης τεχνολογίας αντί για τη επιδίωξη της παραγωγής καινοτόμων προϊόντων τεχνολογικής αιχμής.

Σε αυτή τη προσπάθεια παραγωγής νέων προϊόντων υψηλής αλλά δοκιμασμένης τεχνολογίας, θα μπορούσαν να συμβάλουν οργανισμοί όπως το Ίδρυμα Τεχνολογίας, η Αρχή Κατάρτισης Ανθρώπινου Δυναμικού, το Πανεπιστήμιο και άλλοι. Επίσης θα μπορού-

σαν να παρασχεθούν κίνητρα προς μια τέτοια κατεύθυνση, όπως φορολογική απαλλαγή και επιδότηση επιτοκίου, για τη δημιουργία νέων μονάδων σε συγκεκριμένους κλάδους.

Όσον αφορά μέτρα μακροοικονομικής πολιτικής, θα μπορούσε να αναφερθεί η ανάγκη μείωσης των επιτοκίων για τόνωση της επενδυτικής δραστηριότητας καθώς και οδηγίες προς το τραπεζικό σύστημα όσον αφορά τη χρηματοδότηση του βιομηχανικού τομέα.

Η Νέα Βιομηχανική Πολιτική περιέχει μία σειρά από άλλα μέτρα όπως:

- Κίνητρα για συγχωνεύσεις και κοινοπραξίες (εδώ πιθανώς θα μπορούσαν να προστεθούν και κίνητρα για δημοσιοποίηση βιομηχανικών επιχειρήσεων)
- Κέντρο εξυπηρέτησης επενδυτών
- Εργαστήρια για ποιοτική αναβάθμιση (αυτό είναι ένα σημαντικό στοιχείο της διαδικασίας εναρμόνισης: πιθανώς θα μπορούσαν να προστεθούν κίνητρα προς συμμόρφωση με τη περιβαλλοντική νομοθεσία της Ε.Ε. καθώς και όσον αφορά θέματα ασφάλειας και υγείας στο χώρο εργασίας).
- Εξοικονόμηση ενέργειας
- Κίνητρα για προώθηση των εξαγωγών
- Παροχή χορηγιών για τεχνολογική αναβάθμιση
- Φορολογικά κίνητρα

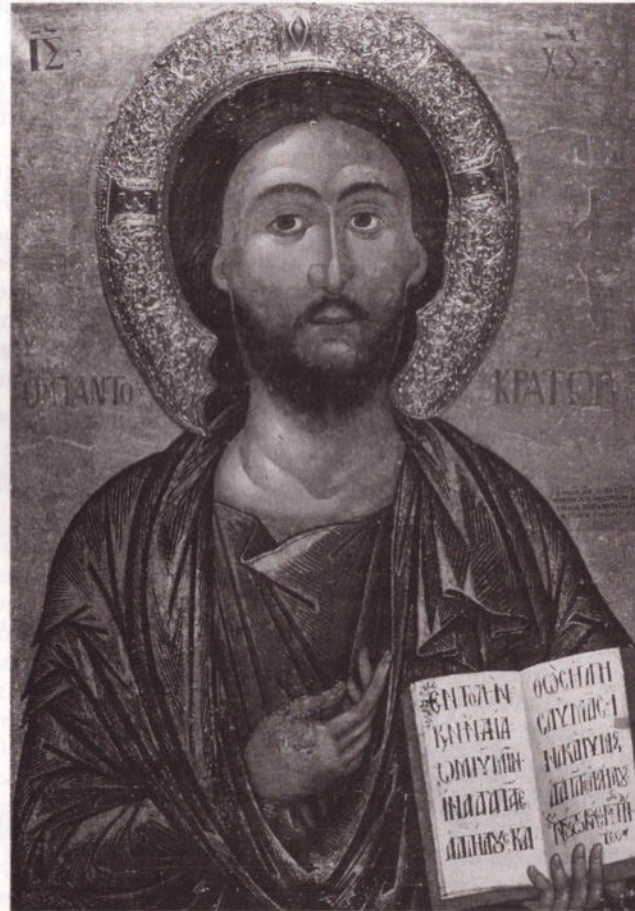
Η Νέα Βιομηχανική Πολιτική μπορεί να αποτελέσει την απαρχή για μια διαδικασία διαμόρφωσης μακροχρόνιας βιομηχανικής στρατηγικής στη Κύπρο. Γι' αυτό το σκοπό όμως, είναι απαραίτητο να αντικρυσθεί μια τέτοια προσπάθεια σαν μια συνεχής διεργασία διεύρυνσης και βελτίωσης μέτρων βιομηχανικής πολιτικής, σε ένα θεσμικό πλαίσιο που να ενθαρρύνει την έρευνα και την αναζήτηση νέων ιδεών και μεθόδων. Πρέπει επίσης να υπάρχει ο απαραίτητος συντονισμός μεταξύ κυβερνητικών τμημάτων, ούτω ώστε να μην υπάρχουν αντιφατικές επιδιώξεις (π.χ. θέματα χρηματοδοτήσεως και δημοσιονομικού ελλείμματος) καθώς και συναινετικές διαδικασίες και κοινωνικός διάλογος με ενδιαφερόμενους φορείς και οργανισμούς.

* Υπεύθυνος Ερευνών και Σεμιναρίων Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Κύπρου

«Θρησκευτικά» στη Μέση Εκπαίδευση: Ορθοδοξία και Μετανεοτερικότητα Παγκοσμιότητα - Οικουμενικότητα ή Παγκοσμιοποίηση - Οικουμενικοποίηση;

του Δρα Ανδρέα Βίττη*

Το αναλυτικό πρόγραμμα στο οποίο πρέπει να είναι συνεπής ο θεολόγος είναι το πρόγραμμα της θείας οικονομίας, της σωτηρίας των νέων. Το αναλυτικό πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού πρέπει να υπάρχει για καθαρά τυπικούς λόγους, για την εξασφάλιση μιας ομοιομορφίας, για να ενισχύει και εμπλουτίζει τη θεματολογία του εκπαιδευτικού.

Ο τίτλος ερώτημα αναφέρεται στη μεγαλύτερη πρόκληση και πρόκληση ίσως που έχει να αντιμετωπίσει σήμερα και στα επόμενα χρόνια η θρησκεία γενικότερα και ο χριστιανισμός ειδικότερα. Δεν είναι λοιπόν δυνατό σ' ένα άρθρο όπως αυτό να γίνει διαπραγμάτευση έστω και των βασικών πτυχών του θέματος. Για το λόγο αυτό θα περιοριστούμε σε κάποια σημεία που συνδέονται με την κυπριακή πραγματικότητα και αναφέρονται περισσότερο στο μάθημα των «θρησκευτικών» στη Μέση Εκπαίδευση.

Απόψεις θα εκφραστούν επί των πιο κάτω:

1. Τα θρησκευτικά ως χριστιανική και δη ορθόδοξη θεολογία και όχι ως μάθημα θρησκειολογίας.
2. Ορθοδοξία - Ελληνισμός κοινή μαρτυρία και μαρτύριο 2000 χρόνων.
3. Αλλαγή του πως και όχι του τι της διδασκαλίας
4. Ναι στην παγκοσμιότητα - οικουμενικότητα της Ορθοδοξίας, όχι στην παγκοσμιοποίηση - οικουμενικοποίηση.

1. Το μάθημα των «θρησκευτικών» είναι θεολογικό

Η θρησκεία ως πανανθρώπινο και διαχρονικό φαινόμενο αποτελεί θέμα πολύχρονης και εξειδικευμένης έρευνας και διδασκαλίας. Ένα τέτοιο εγχείρημα, φυσικά, ξεφεύγει των προγραμμάτων και στόχων της οποιασδήποτε δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Για το λόγο αυτό τα διάφορα φιλελεύθερα κράτη και φορείς που εμπλέκονται στη εκπαίδευση μεριμνούν να ενημερώνουν τους πολίτες τους, κατά κύριο λόγο, στην επικρατούσα θρησκευτική παράδοση της χώρας παρέχοντας εξ ανάγκης μόνο στοιχεία για άλλες θρησκείες, είτε κατόπιν αιτήσεως των εκπαιδευτηρίων είτε βάση προγράμματος.

Την πολιτική αυτή ακριβώς ακολουθεί και το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας που θα έπρεπε ίσως να γίνει και Θρησκευμάτων για πολλούς λόγους που δεν θα αναφέρουμε στο άρθρο αυτό.

Στην κρατική δευτεροβάθμια εκπαίδευση οι εκπαιδευόμενοι διδάσκονται κατ' εξοχήν τη χριστιανική θεολογία. Επιπλέον, όμως, διδάσκονται βασικές πτυχές των άλλων μεγάλων παγκόσμιων θρησκειών. Το στάδιο αυτό για την εκπαίδευση στην Κύπρο είναι η Β' τάξη Λυκείου.

Η επικρατούσα πραγματικότητα, λοιπόν, είναι ότι καθηγητές απόφοιτοι ορθόδοξων θεολογικών (κυρίως της Ελλάδας) διορίζονται να διδάξουν, βάση του αναλυτικού προγράμματος, ορθόδοξη χριστιανική θεολο-

γία σύμφωνα με το ορθόδοξο δόγμα, παράδοση και τρόπο ζωής. Άρα, στη κρατική εκπαίδευση της Κύπρου έχουμε καθηγητές ορθόδοξους θεολόγους που διδάσκουν ορθόδοξη θεολογία και όχι καθηγητές θρησκειολογίας. Ο όρος ορθόδοξη θεολογία εκφράζει επακριβώς όχι μόνο το ποια «θρησκεία» διδάσκεται (η Χριστιανική) αλλά και τι είδους θεολογία, αφού αυτή δεν είναι ούτε η Ρωμαιοκαθολική ούτε οι Προτεστάντικες, έστω και αν γίνεται ενημέρωση και γι' αυτές.

Οι λόγοι που συνηγορούν για την τήρηση αυτής της πολιτικής είναι εθνικοί, ιστορικοί, πολιτιστικοί και δημογραφικοί, όπως θα δούμε ακροθιγώς πιο κάτω.

2. Κύπρος: Ορθοδοξία και Ελληνισμός, μαρτύριο και μαρτυρία

Η Κύπρος, ως γνωστό, είναι η πρώτη χώρα παγκόσμια, μετά την Παλαιστίνη βέβαια, που δέχθηκε το μήνυμα του Ευαγγελίου από τους Αποστόλους Βαρνάβα και Παύλο (Πράξεις 13:2-13). Μετά την οριστική επικράτηση του χριστιανισμού στο νησί και τη σύζευξή του με τον από αιώνες ήδη επικρατούντα ελληνικό πολιτισμό δημιουργήθηκε ένα τέτοιος ισχυρός σύνδεσμος μεταξύ των δύο που σχεδόν είναι αδύνατο να εννοηθεί ο ένας χωρίς τον άλλο. Άλλωστε, η τόσο στενή σχέση ελληνισμού και Χριστιανισμού αποτέλεσε και το λόγο για τον οποίο πολλοί ιστορικοί, θεολόγοι και ερευνητές μίλησαν κατά καιρούς για

εκουγχρονισμό του ελληνισμού ή εξελληνισμό του χριστιανισμού. Το αποτέλεσμα της συνάντησης των δύο λάμπρυνε τον παγκόσμιο πολιτισμό και τον άνθρωπο ιδίως στον ευρωπαϊκό χώρο κατά, αλλά και μετά, τη διάρκεια της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, τμήμα της οποίας αποτέλεσε και η Κύπρος.

Κύπρος και Ελλάδα, μετά την πάροδο των Βυζαντινών χρόνων κατόρθωσαν να επιβιώσουν μέσα στη δύνη των ιστορικών μεταπτώσεων στηριγμένες κατά κύριο λόγο στην ορθόδοξη πίστη και την ελληνική γλώσσα. Κατά καιρούς μάλιστα όπου η Ελληνική γλώσσα παράπαιε ήταν μέσω της ορθοδοξίας που διατηρήθηκε η ελληνικότητα μας. Αυτό ισχύει μέχρι και σήμερα με τους ομογενείς δεύτερης ή και τρίτης γενεάς που ενώ αρκετοί δεν γνωρίζουν ελληνικά διατηρούν και προβάλλουν την ελληνικότητα τους. Αντίθετα σε περιπτώσεις όπου επικρατούσε άλλη θρησκεία ή ομολογία, η ελληνικότητα σιγά - σιγά χάθηκε έστω και αν για ένα χρονικό διάστημα υπήρχε γνώση και χρήση της ελληνικής γλώσσας. Του γεγονότος αυτού έχουμε πικρή πείρα στην Κύπρο αλλά και στον ευρύτερο ελληνικό χώρο.

Με βάση τα πιο πάνω καταλαβαίνουμε ότι δεν ήταν καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι όλοι οι αγώνες για εθνική επιβίωση ήταν συγχρόνως και αγώνες για διατήρηση της ορθόδοξης πίστης. Σ' αυτό το νησί ορθοδοξία και ελληνισμός παρέχουν κοινή μαρτυρία και μαρτύριο για 2000 χρόνια τώρα. Οι νόμιμοι κάτοικοι του νησιού αυτού, στην συντριπτική πλειοψηφία τους διδάσκονται, ζουν, δημιουργούν πολιτισμό και συναρπάζονται από ένα και μόνο πρότυπο ανθρώπου, του καλού χριστιανού και του καλού Έλληνα.

Σ' ένα χώρο όπου στο πέρασμα τώων αιώνων Ορθοδοξία - Εκκλησία και Έλληνες είχε και κράτος και βασιλείς κάποτε δεν είχε, αποτελεί χρέος, τιμή αλλά και αναφαίρετο δικαίωμα των νόμιμων κατοίκων του να διατηρούν και καλλιεργούν ορθοδοξία και ελληνισμό. Πολύ σοφά λοιπόν η νεοσύστατη Κυπριακή Δημοκρατία θέσπισε στα δημόσια σχολεία της επικράτειας της τη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών με περιεχόμενο κυρίως την ορθόδοξη χριστιανική διδασκαλία.

3. Αλλαγή μορφής και όχι περιεχομένου

Πρόσωπα Θεία και ανθρώπινα είναι ότι ευαγγελίζεται ο Χριστιανισμός. Εικόνα Θεού ο άνθρωπος, αυτό είναι το εν ενεργεία είναι μας, που καλείται να γίνει καθ' ομοίωσιν Θεού, αυτό είναι το δυνάμει είναι μας.

Ο Θεός γίνεται άνθρωπος για να μπει ο άνθρωπος να γίνει Θεός. Η ζωή, το έργο, η σταύρωση και η ανάσταση του Χριστού αποτελούν κεφάλαια της σωτηρίας του ανθρώπου. Η εκκλησία, δηλαδή ο Χριστός παρατεινόμενος εις τους αιώνες, είναι η κιβωτός της σωτηρίας κάθε ανθρώπου που επιτυγχάνεται μέσω των χαριτόβρυτων μυστηρίων. Πίστη, ελπίδα και αγάπη σαν κατάσταση ζωής είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της ζωής του χριστιανού στις σχέσεις του με το Θεό, τον συνάνθρωπο του και τη δημιουργία. Το λυτρωτικό έργο του Χριστού προσεφέρθη εξ άπαξ και στο διηνεκές και ο κάθε άνθρωπος καλείται να εξυποκειμενικεύσει την εξ αντικειμένου προσφερόμενη αυτή θεία δωρεά προσδοκώντας την αιώνια ζωή αφού η ανθρωπινή ζωή δεν ταυτίζεται με την γεωβιογραφία μας.

Αυτά σε γενικές γραμμές αποτελούν τους κύριους άξονες - αλήθειες της χριστιανικής πίστης. Αυτά διδάξε και παρέδωσε ο Χριστός στους Αποστόλους του και αυτοί στους διαδόχους τους που με τη σειρά τους παρέδωσαν αναλλοίωτα στη Μία,

Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία. Αυτά κρατά και διδάσκει απαραχάρακτα για 20 αιώνες τώρα η Ορθόδοξη Εκκλησία που δρα σαν εργαστήριο αγίων στη γη.

Η αλήθεια του Τριαδικού Θεού και η αλήθεια του ανθρώπου είναι ότι ευαγγελίζεται η Ορθοδοξία. Αφού ο Θεός είναι πάντα εις και ο αυτός και ο άνθρωπος είναι και παραμένει πάντα εικόνα Θεού που καλείται στη σωτηρία η οποία επιτυγχάνεται μέσω της μυστηριακής ζωής, μετέχοντας στην ευχαριστιακή πράξη της χριστιανικής κοινότητας, ένα και το

αυτό θα παραμένει το περιεχόμενο της Ορθοδοξίας.

Το περιεχόμενο λοιπόν δεν μπορεί να αλλάξει γιατί αν επέλθει αλλαγή σ' αυτό τότε ο χριστιανισμός παύει να είναι ό,τι μας άφησε ο Τριαδικός Θεός και άρα η σωτηρία του ανθρώπου, το αιώνιο ζητούμενο και ποθούμενο, τίθεται σε κίνδυνο.

Η Αγία Γραφή και η Ιερή Παράδοση, δηλαδή το βίωμα της εκκλησίας, υπήρξαν πάντα οι φορείς και εκφραστές της θείας αποκάλυψης. Αγία Γραφή και Ιερά Παράδοση εκφράζουν και ερμηνεύουν την χριστιανι-

κή αλήθεια με βάση τις οποίες ρυθμίζεται στην Ορθοδοξία η χριστιανική ζωή, κατήχηση και διδασκαλία.

Στην Κύπρο, το αναλυτικό πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού καταρτίστηκε, για το μάθημα των «θρησκευτικών», με σκεπτικό να δώσει τα πιο πάνω μηνύματα στους εκπαιδευμένους. Εδώ ακριβώς όμως εγείρεται και πρέπει να μας απασχολεί το κρίσιμο ερώτημα: Ο τρόπος, το πώς σήμερα παρουσιάζεται ο Χριστός, η αλήθεια, το μήνυμα της σωτηρίας στην Κύπρο είναι ο ενδεδειγμένος ή μήπως χρειάζονται αλλαγές, βελτιώσεις που οπωσδήποτε θα άπτονται της μορφής και όχι του περιεχομένου;

Σίγουρα ο τρόπος και οι ρυθμοί της ζωής του ανθρώπου σήμερα έχουν αλλάξει δραματικά. Ο άνθρωπος και ο νέος της τρίτης χιλιετίας δεν είναι αυτοί των καινοδιαθηκικών χρόνων αλλά ούτε και αυτοί του 1960 όταν ξεκίνησε η κρατική δημόσια εκπαίδευση. Τόσο οι προκλήσεις και προσκλήσεις όσο και η ηλικία που απασχολούν τους νέους διάφορα θέματα και προβλήματα είναι ολοένα και διαφορετικά. Οι νέοι σήμερα καλούνται να λάβουν θέση και στάση ζωής σε θέματα κρίσιμα και καθοριστικά κατά πολύ ενωρίτερα απ' ότι μεγαλύτερα ίσως αδέρφια τους που πέρασαν λίγα χρόνια πριν από τα ίδια σχολεία. Η θέση αυτή αποτελεί διαπίστωση, αναντίλεκτη πραγματικότητα που μόνο εθελτυφλούντες άνθρωποι εκτός τόπου και χρόνου δεν θα αναγνωρίσουν.

Υπάρχει πιστεύουμε ανάγκη για αναδιάρθρωση του τρόπου, του πότε και πως θα προσφέρονται τα διάφορα μηνύματα και «διδασκεία ύλη» του μαθήματος. Υπάρχει επίσης ανάγκη να εισαχθούν νέα θέματα και προβληματισμοί στους εκπαιδευόμενους. Ο στρατηγικός στόχος δεν αλλάζει αλλά η στρατηγική τακτική για επίτευξη αυτού του στόχου επιβάλλεται να αλλάξει και να μπει στους ρυθμούς κίνησης της σημερινής πραγματικότητας.

Οι επιβάτες μπήκαν σε αμαξοστοιχίες μεγάλης ταχύτητας, το τραίνο ξεκίνησε και αν το μήνυμα παραμένει στο σταθμό ο μόνος που ίσως οφληθεί θα είναι ο εισπράκτορας ή ο σταθμάρχης και ίσως κάποιοι αργοπορημένοι επιβάτες. Το μήνυμα πρέπει να

ακούγεται συνεχώς στο ταξίδι και τη συχνότητα λήψεως του ανθρώπου του σήμερα.

Για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι θα πάρουμε τις περιπτώσεις της Α' Γυμνασίου και της Γ' Λυκείου.

Στην Α' Γυμνασίου το μάθημα και το εγχειρίδιο της ΠΔ, κατά διαπίστωση των ιδίων των μαθητών, των γονέων και πολλών θεολόγων, γίνεται κατά τρόπο όχι τόσο ωφέλιμο και χρήσιμο για τους μαθητές. Πολλές μάλιστα φορές γίνεται αιτία να δημιουργείται μια όχι και τόσο καλή εντύπωση για τα θρησκευτικά. Τα παιδιά παραμένουν παθητικοί δέκτες μπροστά σ' ένα άγνωστο και μακρινό γι' αυτούς αντικείμενο.

Δεν είναι μάλιστα λίγες οι φορές που ακούουμε φωνές διαμαρτυρίας τόσο από παιδιά όσο και γονείς, του τύπου «δεν καταλαβαίνουμε το βιβλίο», «τι μας ενδιαφέρει εμάς η ιστορία των εβραίων», «τι μας χρειάζονται αυτά που μας λέτε», «γιατί δεν σταματά ή έστω δεν μειώνεται το μάθημα της Π.Διαθήκης» κ.ά.

Το πρόβλημα υπάρχει. Το τι δέον γενέσθαι με το μάθημα της Π. Διαθήκης θα πρέπει να μας απασχολήσει έντονα και να ληφθούν διορθωτικά μέτρα. Πώς λοιπόν αντιμετωπίζεται η κατάσταση;

Κατ' αρχήν πιστεύουμε ότι δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση να καταργήσουμε ή αποκόψουμε την Π. Διαθήκη (Π.Δ.) από την Καινή Διαθήκη (Κ.Δ.) και το χριστιανισμό. Η Π.Δ. δεν είναι η ιστορία των Εβραίων αλλά μέρος του σχεδίου της θείας οικονομίας, της θείας αποκάλυψης, του σχεδίου του Θεού για τη σωτηρία του ανθρώπινου γένους. Η Π.Δ. είναι το πρώτο τμήμα της Αγίας Γραφής με πρωταγωνιστές τον εβραϊκό λαό αλλά σε ρόλο παιδαγωγικό, προπαρασκευαστικό για την σωτηρία του κόσμου. Η Αγία Γραφή, η θεία αποκάλυψη δεν είναι η εθνική ιστορία κανενός έστω και αν κατά καιρούς αυτή εκδηλώθηκε και προσφέρθηκε με πρωταγωνιστές κάποιο έθνη. Η Π.Δ. δεν είναι σώμα ξένο στο χριστιανισμό και την εκκλησία μας (το μας όχι με κτητική έννοια). Η σχέση της Παλαιάς με την Κ.Δ. είναι σχέση συνέχειας ενός και του αυτού γεγονότος, προετοιμασίας προς αποδοχή, υπόσχεσης και εκπλήρωσης μιας και της αυτής

πραγματικότητας, της σωτηρίας του ανθρώπου. Όπως εύστοχα σημειώνει ο ιερός Χρυσόστομος:

«Η Παλαιά Διαθήκη προηγήθηκε της Καινής και η Καινή Διαθήκη ερμήνευσε την Παλαιά. Πολλές φορές είπα ότι ο δύο Διαθήκες είναι δύο κόρες και δύο αδελφές που υπηρετούν τον ένα Δεσπότη. Ο Κύριος προαναγγέλλεται από τους προφήτες· ο Χριστός κηρύσσεται στην Καινή· τα νέα δεν είναι νέα, γιατί προηγήθηκαν τα παλαιά. Τα παλαιά δεν έχασαν την αξία τους, αλλά ερμηνεύτηκαν στην Καινή» (PG 50, 796).

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω πιστεύουμε ότι θα πρέπει να συνεχίσει η διδασκαλία της Π.Δ. αλλά χρειάζεται να γίνουν αλλαγές στο χρόνο και τρόπο μετάδοσης και σύνδεσης της με την Κ.Δ. Θα μπορούσε για παράδειγμα να γίνεται μια γενική εισαγωγή σε λίγα μαθήματα αναφορικά με τον προπαρασκευαστικό χαρακτήρα και σπουδαιότητα της για το χριστιανισμό. Στη συνέχεια θα μπορούμε να ξεκινούμε με την «ύλη» της Β' τάξης Γυμνασίου (καινοδιαθηκικοί χρόνοι, ζωή και έργο του Χριστού) και να γίνεται η φυσική σύνδεση μεταξύ των δύο διαθηκών, της προφητείας και της εκπλήρωσης, του παλαιού και του νέου νόμου κ.ο.κ. Η σύνδεση αυτή των δύο διαθηκών μπορεί να γίνεται σ' όλα τα στάδια διδασκαλίας του μαθήματος, μέχρι και την Γ' Λυκείου, κατά τρόπο ανάλογο και σχετικό με το υπό εξέταση - παρουσίαση θέμα. Έτσι θα φαίνεται ο αδιάσπαστος σύνδεσμος της Π.Δ. με την Κ.Δ. κατά τρόπο εποικοδομητικό και ωφέλιμο.

Αναφορικά με την θεματολογία της Γ' Λυκείου πιστεύουμε ότι πράγματι συγκεντρώνει έντονο ενδιαφέρον και άπτεται της σύγχρονης πραγματικότητας. Πιστεύουμε όμως ότι τα υπό διαπραγμάτευση θέματα - ελευθερία, αγάπη, σχέσεις των δύο φύλων, γάμος, εκτρώσεις, περιβαλλοντικά θέματα, ναρκωτικά θα έπρεπε να ξεκινούν ήδη από το Λυκειακό κύκλο αφού οι έφηβοι μας σήμερα αντιμετωπίζουν προκλήσεις και προσκλήσεις σε βιολογικές και υπαρξιακές πτυχές της ζωής τους πολύ πριν την ηλικία των 17 ή 18 χρόνων. Είναι αφέλεια, για παράδειγμα, να έχουμε την εντύπωση ότι οι νέοι χρειάζονται την πρόταση και στάση ζωής που προτε-

Η ορθόδοξη πίστη όμως δεν αποτελεί μόνο την προστασία αλλά και το ύψιστο αγαθό που έχουμε να προσφέρουμε όχι μόνο στον πολίτη αυτού του κράτους αλλά και στην Ευρώπη που αγωνίζεται να αυτοπροσδιοριστεί και να κινηθεί ελπιδοφόρα στη νέα χιλιετία.

νει η εκκλησία σχετικά με τις σχέσεις των δύο φύλων λίγους μήνες πριν εγκαταλείψουν για πάντα τη μαθητική ζωή.

Όσον αφορά στο διδακτικό εγχειρίδιο της Γ' Λυκείου (παλιό και νεότερο που ήδη κυκλοφόρησε στην Ελλάδα) πιστεύουμε ότι σε αρκετά σημεία είναι δυσνόητο για τους εκπαιδευόμενους. Επιπλέον είναι γραμμένο περισσότερο σε ύφος κηρυγματικό παρά βασισμένο σε σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις. Για τη συγγραφή των διαφόρων βιβλίων δεν είναι πλέον αρκετή η γνώση του αντικειμένου αλλά και η γνώση του τρόπου παρουσίασης της ύλης. Για το λόγο αυτό έχουμε την πεποίθηση ότι και στο τομέα αυτό θα πρέπει σιγά σιγά να μετέλθουμε στο πνεύμα της ομαδικής εργασίας όπου θα συνεργάζονται οι καθ' ύλην ειδικοί αλλά και ειδικοί σε θέματα εκδοτικής - αισθητικής επιμέλειας,

παιδοψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι κ.α ανάλογα με το θέμα.

Όσον αφορά στο αναλυτικό πρόγραμμα, έχουμε την πεποίθηση ότι θα πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα στον εκπαιδευτικό θεολόγο να αφιερώνει ικανό χρόνο για θέματα που απασχολούν τους νέους χωρίς να κατατρέχεται από το «να προλάβει την ύλη». Ο Χριστιανισμός, η Ορθόδοξη Θεολογία, τα θρησκευτικά είναι για τον άνθρωπο, τον μαθητή και όχι το αντίθετο. Η «ύλη» μας πρέπει κατά κύριο λόγο να βγαίνει μέσα από τα θέματα που προβληματίζουν τους νέους στα οποία ο θεολόγος καλείται να ρίξει το αναστάσιμο φως της Ορθοδοξίας. Το αναλυτικό πρόγραμμα στο οποίο πρέπει να είναι συνεπής ο θεολόγος είναι το πρόγραμμα της θείας οικονομίας, της

σωτηρίας των νέων. Το αναλυτικό πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού πρέπει να υπάρχει για καθαρά τυπικούς λόγους, για την εξασφάλιση μιας ομοιομορφίας, για να ενισχύει και εμπλουτίζει τη θεματολογία του εκπαιδευτικού.

Τέλος σ' αυτή την ενότητα θα πρέπει να τονίσουμε πως θεολογικό - εκπαιδευτικό έργο δεν μπορεί να γίνει χωρίς θεολόγους εκπαιδευτικούς έστω και αν υπάρχουν οι καλύτερες θεολογικές προϋποθέσεις: συγγράμματα, εποπτικό υλικό, άρτια αναλυτικά προγράμματα κλπ.

Αν ο θεολόγος δεν κερδίσει το περιβάλλον στο οποίο εργάζεται και συγκεκριμένα την αγάπη, εκτίμηση, εμπιστοσύνη και αποδοχή των εκπαιδευμένων αλλά και των συναδέλφων

του τότε απέτυχε. Ο εκπαιδευτικό-θεολόγος θα πρέπει να ορθο-δοξει και ορθο-πρακτεί. Θα πρέπει όμως να διακρίνεται για μια ευρύτητα πνεύματος και γνώσεων. Παράλληλα αξιοπρέπεια, δυναμισμός και εντιμότητα στις σχέσεις του με τους μαθητές και τους συναδέλφους του τον βοηθούν στο λειτούργημά του. Η εικόνα του μίζερου, σκυνθρωπού και απροσέγγιστου θεολόγου, που δεν είναι έτοιμος να ακούσει με κατανόηση το κάθε πρόβλημα και ερώτημα του μαθητή του, είναι η συνταγή της αποτυχίας στην αποστολή μας. Ο θεολόγος, εκπαιδευτικός πρέπει να αγωνίζεται συνεχώς χωρίς να ξεχνά ούτε στιγμή ότι έχει να κάνει με εικόνες Θεού για τις οποίες έχει να δώσει λόγο όχι στο υπουργείο αλλά στον ίδιο τον Δημιουργό.

Το δίλημα: Παγκοσμιότητα - Παγκοσμιοποίηση.

Με το τέλος του εικοστού και την έναρξη του εικοστού πρώτου αιώνα έχουν προδιαγραφεί και οι τάσεις αυτού που ονομάζεται «new age», νέα εποχή. Οι τάσεις αυτές είναι πρόδηλες όχι μόνο στον τομέα της οικονομίας, της πολιτικής και των στρατιωτικών θεμάτων αλλά και της θρησκείας. Βλέπουμε στον κόσμο μια συντονισμένη, από ισχυρούς οργανισμούς και κράτη, προσπάθεια για τη δημιουργία μιας παγκόσμιας οικονομικής και μιας παγκόσμιας πολιτικής τάξης. Αυτή η κατεύθυνση που χαράσσεται κυρίως από την Αμερικάνικη πολιτική και τους βοηθούς συνεταιίρους της είναι γνωστή ως η τάση για παγκοσμιοποίηση. Τι όμως επιζητείται με την παγκοσμιοποίηση και πώς επιτυγχάνεται αυτή; Ποια τα υποτιθέμενα οφέλη και ποιες οι αρνητικές πτυχές της;

Το θέμα της παγκοσμιοποίησης είναι πολυδιάστατο και σίγουρα δεν μπορεί ούτε να αναπτυχθεί αλλά ούτε και να εξεταστεί σ' αυτό το μικρό άρθρο ούτε καν σε βασικές πτυχές. Για το λόγο αυτό εμείς θα περιοριστούμε σε κάποιες μόνο απόψεις που σχετίζονται με τη θρησκεία και ειδικότερα την Ορθόδοξη χριστιανική πίστη.

Η παγκοσμιοποίηση όταν αναφέρεται σε πτυχές που άπτονται του ανθρώπινου προσώπου, όπως αυτές που έχουν να κάνουν με τον πολιτισμό, τις παραδόσεις των λαών, τη θρησκεία τους, αυτό που ονομάζουμε

ταυτότητα του προσώπου, μπορεί να επιτευχθεί μόνο με ένα τρόπο. Ο τρόπος αυτός δεν είναι άλλος από την κατάργηση ή ισοπέδωση κάθε προσωπικής, πολιτιστικής και θρησκευτικής ιδιαιτερότητας για να κατασκευαστεί ο πλανητικός παγκοσμιοποιημένος πολίτης σ' ένα κόσμο που θα υπάρχει μια πολιτική, ένας πολιτισμός, μια θρησκεία. Αν αυτό είναι ο στόχος της παγκοσμιοποίησης σίγουρα δεν πρέπει να κρούουν το κώδωνα του κινδύνου οι φοβούμενοι την παγκοσμιοποίηση γιατί μια τέτοια παγκοσμιοποίηση δεν πρόκειται ποτέ να επιτευχθεί. Ο λόγος της αποτυχίας είναι απλός. Το υλικό για να φτιαχτεί το μίγμα δεν υπάρχει. Ο άνθρωπος παρά τις πτώσεις του, όσο τραυματισμένος και ταλαιπωρημένος αν φαίνεται κάποιες φορές, είναι και παραμένει πρώτα και πάνω απ' όλα πρόσωπο. Το πρόσωπο, το κάθε πρόσωπο είναι ανεπανάληπτο και τα θεία δώρα που το κοσμούν, η ελευθερία του, το λογικό, ο συναισθηματικός του κόσμος, το δικό του πνεύμα ζωής δεν πρόκειται σε καμιά περίπτωση να χωρέσουν στην όποια προκρούστια κλίνη, στο όποιο χωνευτήρι.

Ένα από τα μεγαλύτερα ίσως εμπόδια στα όνειρα αυτών που σκέφτονται ή και προγραμματίζουν την παγκοσμιοποίηση, αν υπάρχουν φυσικά τέτοια όνειρα, είναι και οι θρησκευτικές διαφορές σε παγκόσμιο επίπεδο. Η θρησκευτική ετερότητα, έκδηλη ή λανθάνουσα, διαφοροποιεί σε τέτοιο βαθμό την κοσμοθεωρία και βιοθεωρία, των ανθρώπων που δεν μπορεί να διαγράψει έστω και αν επιτευχθεί μια πολιτική ή οικονομική «ομοιομορφία» στον κόσμο. Ίσως αυτή η θρησκευτική ποικιλομορφία να αποτελεί τελικά, παρά τα αρνητικά της στις σχέσεις των ανθρώπων, την έκφραση ελευθερίας του ανθρώπινου πνεύματος.

Αναφορικά με τον χριστιανισμό και την ορθοδοξία έχουν ακουστεί και γραφεί κατά καιρούς, ιδίως τα τελευταία χρόνια πολλά. Κάποιοι συναπαίρονται από τη «νέα τάξη» πραγμάτων, κάποιοι θέλουν να μεγιστοποιούν ένα τέρας που ονομάζεται παγκοσμιοποίηση και άλλοι απλά φαίνεται να αδιαφορούν. Κατ' αρχήν θα πρέπει να γίνει ένα ξεκαθάρισμα όρων. Άλλο είναι η παγκοσμιοποίηση,

δηλαδή η εξάλειψη των όποιων διαφορών και ιδιαιτεροτήτων με σκοπό την δημιουργία ενός παν-πολιτισμού, μια παν-θρησκείας και άλλο ή παγκοσμιότητα-οικουμενικότητα, δηλαδή το κήρυγμα, η εξαγγελία του ευ-αγγελίου σ' όλη την οικουμένη. Το πρώτο είναι όχι μόνο εκτός αλλά και αντίθετο με το πνεύμα του χριστιανισμού και ειδικότερα της ορθοδοξίας, ενώ τον δεύτερο αποτελεί στοιχείο της. Το «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα έθνη», με σκοπό τη σωτηρία κάθε ανθρώπου, δείχνει την ευθύνη αλλά και τον οικουμενικό χαρακτήρα της ορθοδοξίας. Η ορθοδοξία οφείλει να αγωνίζεται για παγκοσμιότητα-οικουμενικότητα αλλά να απορρίπτει, αποφεύγει και αντιστέκεται σε οποιαδήποτε προσπάθεια παγκοσμιοποίησης-οικουμενικοποίησης. Το μήνυμα της σωτηρίας, της νιότης, της ελπίδας και της αγάπης εν ελευθερία επιβάλλει την οικουμενικότητα και συνάμα αποτελεί το λόγο για αποφυγή και αποτροπή των όποιων τάσεων παγκοσμιοποίησης.

Με βάση όλα όσα έχουν εκφραστεί σ' αυτό το άρθρο πιστεύουμε ότι η διδασκαλία της ορθόδοξης θεολογίας στα σχολεία της Κυπριακής Δημοκρατίας, εκτός των όσων έχουν λεχθεί, αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση όχι μόνο για διατήρηση της ταυτότητας μας ως Ελλήνων Ορθόδοξων Κυπρίων αλλά και την μόνη ίσως εθνοάμυνα και προσωποάμυνα μας έναντι σε οποιαδήποτε προσπάθεια προσβολής ή αλλοίωσης αυτής της ταυτότητας. Η ορθόδοξη πίστη όμως δεν αποτελεί μόνο την προστασία αλλά και το ύψιστο αγαθό που έχουμε να προσφέρουμε όχι μόνο στον πολίτη αυτού του κράτους αλλά και στην Ευρώπη που αγωνίζεται να αυτοπροσδιοριστεί και να κινηθεί ελπιδοφόρα στη νέα χιλιετία.

Κύπρος και Ελλάδα ως ορθόδοξα χριστιανικά κράτη εδώ και 2000 χρόνια έχουν χρέος αλλά και την τιμή να πουν όχι στην παγκοσμιοποίηση και να αγωνιστούν για την παγκοσμιότητα-οικουμενικότητα της ορθοδοξίας.

* Ο κ. Βίττης είναι θεολόγος.

Η Βιβλιοθηκονομία ως επιστήμη στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο

Μάριου Σωκράτους*

Δυστυχώς στην Κύπρο, η επιστήμη της βιβλιοθηκονομίας στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο θεωρείται ένας περιθωριακός κλάδος σπουδών παραγνωρισμένος για την πολύτιμη κοινωνική του προσφορά ιδιαίτερα στον τομέα της εκπαίδευσης. Ο υποβαθμισμένος - και ίσως παρεξηγημένος - ρόλος του επαγγελματία βιβλιοθηκονόμου αποτελεί φανερή απόδειξη για την αδικαιολόγητη άγνοια που επιδεικνύεται από τους υπεύθυνους κοινωνικούς και εκπαιδευτικούς φορείς.

Σημαντικοί ορισμοί

Θά 'τανε καλύτερα, όμως, να επεξηγούσαμε πρώτα μερικούς σημαντικούς ορισμούς που ίσως δημιουργούν κάποια σύγχυση στους περισσότερους από μας.

Ξεκινώντας λοιπόν από τον ορισμό της **Βιβλιολογίας** αναφερόμαστε στο γενικότερο ακαδημαϊκό κλάδο που «εξετάζει το βιβλίο από διάφορες απόψεις που μπορούν να το αφορούν». Γι' αυτό και υποδιαιρείται σε πιο εξιδανικευμένες σπουδές όπως (α) την **Βιβλιοθηκονομία** (ή **πιο σωστά βιβλιονομία**) η οποία ασχολείται με τη διατήρηση, οργάνωση και διοίκηση των βιβλιοθηκών καθώς και τον τεχνικό εξοπλισμό τους, (β) την **Βιβλιογραφία** που ασχολείται με τη συγγραφή καταλόγων που συσχετίζουν τα βιβλία με βάση το περιεχόμενό τους ή άλλων σχετικών πληροφοριών λ.χ. συγγραφέα, τίτλο, χρόνο, τόπο, έκδοση, κλπ, (γ) την **Βιβλιοθηκογραφία** που καταπάνεται με την «εξωτερική εξέταση των βιβλιοθηκών στις ιστορικές τους λεπτομέρειες» (δ) την **Βιβλιοθηκολογία** που αναφέρεται σε «ειδικά ζητήματα των βιβλιοθηκών» και τέλος (ε) την **Βιβλιολογία** που μελετά το βιβλίο σε ότι αφορά την σύνθεση και την κατασκευή του, καθώς και την εξωτερική του εμφάνιση λ.χ. σύμβολα και εμβλήματα παλιών τυπογραφών.

Εξίσου σημαντικός είναι και ο ερμηνευτικός διαχωρισμός μεταξύ **βιβλιοθηκονόμου** (ή βιβλιολόγου) που σημαίνει «ταξινόμος βιβλιοθήκης» και του **βιβλιοθηκάριου** που σημαίνει «βιβλιοφύλακας». Συγκεκριμένα ο **βιβλιοθηκονόμος** είναι το άτομο που εξιδανικεύεται στην ταξινόμηση των βιβλίων, ενώ ο **βιβλιοθηκάριος** είναι εκείνος που επιφορτίζεται την τήρηση και φύλαξη των βιβλίων, αρχείων, καταλόγων κλπ, και γενικά την όλη εποπτεία της βιβλιοθήκης. Επίσης, υπάρχει περαιτέρω διαχωρισμός μεταξύ προσοντούχου (επαγγελματία) βιβλιοθηκάριου και μη, σε ότι αφορά ειδικά καθήκοντα και ευθύνες.

Ευθύνες βιβλιοθηκάριου

Πιστεύω, θα 'τανε πολύ χρήσιμο να ρίχναμε και μια γρήγορη ματιά στα γενικά καθήκοντα ενός βιβλιοθηκάριου. Θα μας παρείχε μια καλύτερη εικόνα για την αληθινή φύση της εργασίας του. Κύριος σκοπός ενός βιβλιοθηκάριου είναι η παροχή πληροφοριών στο ευρύ κοινό, ο έλεγχος κι η τήρηση συλλογών, καταλόγων κλπ, και τέλος η διοίκηση και οργάνωση του προσωπικού. Γι' αυτό και οι ευθύνες του χωρίζονται σε τρεις βασικές κατηγορίες: (α) **Εξυπηρέτηση κοινού**, δηλαδή να βοηθά τους χρήστες της βιβλιοθήκης να εντοπίσουν τις πληροφορίες που αναζητούν, να απαντούν σε τυχόν απορίες τους, και να δανείζουν βιβλία (εάν φυσικά η βιβλιοθήκη είναι δανειστική) (β) **Τεχνικές υπηρεσίες** που συμπεριλαμβάνουν την συντήρηση τεχνικού εξοπλισμού, τη συγγραφή καταλόγων ή άλλων πληροφοριακών στοιχείων και την προετοιμασία τους για χρήση, και (γ) **Οργανωτικές και λειτουργικές υπηρεσίες** που συμπεριλαμβάνουν την εκπαίδευση και επιβλεψη προσωπικού, και οργάνωση (συντονισμό) των καθηκόντων τους. Εδώ ο βιβλιοθηκάριος αναθέτει σε ειδικά άτομα καθήκοντα όπως καταγραφή, διαγραφή, ταξινόμηση, καρτελογράφηση, βιβλιογραφία, αγορά νέων

βιβλίων, τήρηση λογιστικών βιβλίων, στατιστικών στοιχείων και αλληλογραφία με εκδοτικούς οίκους κλπ. Παράλληλα, ο βιβλιοθηκάριος σαν υπεύθυνος βιβλιοθήκης είναι υπόχρεως να ετοιμάζει οικονομικά κονδύλια, να γράφει αναφορές με εισηγήσεις για βελτίωση της βιβλιοθήκης, να κρατάει πρακτικά συνεδριάσεων, να γνωρίζει κριτικές βιβλίων και να διοργανώνει πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως λογοτεχνικές ομιλίες, εκθέσεις βιβλίων, ειδικές ξεναγήσεις στην βιβλιοθήκη σε μικρά παιδιά, προβολή ταινιών κλπ.

Επιπρόσθετα, σε μεγάλες βιβλιοθήκες του εξωτερικού όπου εργοδοτείται ένας μεγάλος αριθμός από προσοντούχο προσωπικό, υπάρχουν οι εξιδανικευμένοι βιβλιοθηκάριοι που συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον τους σε μια συγκεκριμένη μορφή υπηρεσίας για την καλύτερη λειτουργία της βιβλιοθήκης και την ποιοτικότερη εξυπηρέτηση του κοινού. Οι «acquisition librarians», λόγω χάρη, ασχολούνται με την αγορά βιβλίων, οπτικό-ακουστικών μέσων κλπ, οι «catalogers» ταξινομούν, περιγράφουν, και ετοιμάζουν λίστες διαφόρων βιβλίων, εγγράφων, χαρτών κλπ που διατηρούνται στον χώρο της βιβλιοθήκης, οι «reference librarians» βοηθούν τους επισκέπτες να ανακαλύψουν τις πληροφορίες που αναζητούν και να απαντούν σε οποιεσδήποτε τυχόν απορίες τους. Επίσης, υπάρχουν οι βιβλιοθηκάριοι που ειδικεύονται μονάχα στις δημόσιες σχέσεις, στην οργάνωση και διοίκηση προσωπικού, και στην κάλυψη τεχνικών αναγκών της βιβλιοθήκης. Στις περιπτώσεις όπου οι βιβλιοθήκες στεγάζουν επίσης αρχεία, ερευνητικά κέντρα, ιστορικές συλλογές σπανίων αντικειμένων, και πινακοθήκες, η στελέχωση του προσωπικού τους συμπεριλαμβάνει ειδικότητες και άλλων συναφή κλάδων όπως αρχειοθέτες, βιβλιοδέτες, τυπογράφους, λιθογράφους, χαρακτες, ιστορικούς / ερευνητές, ιστορικούς τέχνης, μουσιολόγους κλπ.

Αρχικά, όπως διαπιστώνουμε από την ιστορική εξέλιξη των βιβλιοθηκών από τα αρχαία χρόνια μέχρι πρόσφατα, η έννοια της βιβλιοθήκης περιοριζόταν στην ύπαρξη μεγάλων συλλογών βιβλίων και χειρογράφων (ιδιωτικών και δημοσίων). Με τα σημερινά δεδομένα όμως, η κλασική αυτή έννοια έχει π άψει να εκφράζει τον απόλυτο και αληθινό χαρακτήρα της σύγχρονης μοντέρνας βιβλιοθήκης που έχει διευρύνει τους στόχους της για πιο σωστή και ολοκληρωμένη πληροφόρηση. Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στην ραγδαία επιστημονική πρόοδο που μέσω της υψηλής τεχνολογίας έχει ανοίξει καινούργιους ορίζοντες για μάθηση, έρευνα και ενημέρωση (Computers, C.D., internet).

Εξειδίκευση Βιβλιοθηκών

Οι βιβλιοθήκες για να ικανοποιήσουν την ανθρώπινη περιέργεια για βαθύτερη πληροφόρηση έχουν διαμορφώσει το χαρακτήρα της λειτουργίας τους με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορούν να απευθύνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες διαφόρων κατηγοριών ανθρώπων και διαφορετικών ηλικιών (μικρά παιδιά, μαθητές, φοιτητές, ακαδημαϊκούς, ερευνητές, ιατρούς, ιστορικούς, δικηγόρους κλπ).

Αποτέλεσμα αυτής της εξιδανικευμένης διεύρυνσης είναι η εμφανής ύπαρξη διαφόρων τύπων βιβλιοθηκών που απευθύνονται σε ξεχωριστά σύνολα ατόμων. Σε γενικά πλαίσια, οι βιβλιοθήκες χωρίζονται σε δυο βασικές κατηγορίες (1) αυτές που έχουν σα σκοπό τη «συντήρηση της γνώσης» όπως οι **δημόσιες** (δημοτικές, κοινωτικές), οι **σχολικές**, οι **ακαδημαϊκές** (κολλεγίων / πανεπιστημίων), οι **περιοδούμενες**, οι **κυβερνητικές**, οι **ειδικές** (ερευνητικές, βιομηχανικές, ιστορικές, ιατρικές, νομικές κλπ) και (2) αυτές που έχουν σαν στόχο την «διάσωση και διάδοση του πνευματικού πολιτικού σ' όλα τα επίπεδα» όπως οι **κρατικές**, **εθνικές**, **πολιτιστικές**, **θεατρικές** κλπ. Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία, οι **δημόσιες** βιβλιοθήκες απευθύνονται σ' ένα ευρύ κοινό με ξεχωριστή έμφαση στην πνευματική καλλιέργεια (αγάπη και σεβασμό για το καλό βιβλίο και το καλό διάβασμα), οι **σχολικές** που ως εποπτικά μέσα διδασκαλίας χρησιμοποιούνται για να ικανοποιηθούν οι ερευνητικές ανάγκες των μαθητών, οι **ακαδημαϊκές** που χρησιμοποιούνται από φοιτητές και ακαδημαϊκούς για τις δικές του έρευ-

νες ή για να στεγάσουν σπάνιες συλλογές βιβλίων, χειρογράφων κλπ, οι **κυβερνητικές** που έχουν σαν στόχο την εξυπηρέτηση των δημοσίων υπαλλήλων και οι **ειδικές** που τείνουν να βοηθήσουν άτομα σε συγκεκριμένα επαγγέλματα για περαιτέρω θεματική ενημέρωση ή επαγγελματική έρευνα.

Η πραγματικότητα της Κύπρου

Ενώ δίνεται τρομερή έμφαση στην αναβάθμιση της κυπριακής εκπαίδευσης σ' όλες τις βαθμίδες (πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας, τριτοβάθμιας, δημόσιες και ιδιωτικές) με μελέτες και νομοσχέδια που καλύπτουν διάφορες σημαντικές πτυχές και προβλήματα όπως για παράδειγμα σχολικά προγράμματα, αξιολόγηση, προσόντα εκπαιδευτικών κλπ, εντούτοις ο κλάδος της βιβλιοθηκονομίας σαν εκπαιδευτικός και επαγγελματικός θεσμός, δεν τυγχάνει την ανάλογη προσοχή και σοβαρότητα. Η έλλειψη μιας σωστής και αξιόλογης υποδομής που να συντονίζει την λειτουργία των βιβλιοθηκών, τουλάχιστον της δημόσιας εκπαίδευσης, σε μια ευρύτερη και συντονισμένη κλίμακα είναι αρκετά εμφανής. Πρέπει λοιπόν να γίνει μια σοβαρή και προσεκτική μελέτη που να επιτρέπει την ύπαρξη και λειτουργία των βιβλιοθηκών πάνω σε διεθνή προδιαγραφές και που να καλύπτει όλους τους τομείς που απαιτούνται για μια σύγχρονη και αποτελεσματική βιβλιοθήκη λ.χ.

1. σωστή διαμόρφωση εσωτερικού χώρου που να καλύπτει επαρκώς τις διάφορες υπηρεσίες,
2. κατάλληλη οργάνωση και διοίκηση που να στελεχώνεται από προσοντούχο προσωπικό,
3. εμπλουτισμός σε κάθε είδους υλικό (βιβλία, βιντεοκασέτες, C.D., μικροφίλμ, οπτικο-ακουστικά μηχανήματα, σύγχρονο γραφειακό εξοπλισμό κλπ),
4. μηχανογράφηση καταλόγων και άλλων πληροφοριακών στοιχείων,
5. αυτόματη πρόσβαση σε μηχανογραφημένες πληροφορίες,
6. αυτόματο σύστημα δανεισμού και ασφάλειας,
7. εφαρμογή διεθνούς συστήματος ταξινόμησης,
8. ύπαρξη μιας ανεξάρτητης επιτροπής που να επιβλέπει την λειτουργία της βιβλιοθήκης, να επιλύει τυχόν προβλήματα, να εισηγείται περαιτέρω βελτιώσεις και να διοργανώνει πολιτιστικές εκδηλώσεις πάντοτε όμως με τις υποδείξεις και εισηγήσεις του υπεύθυνου βιβλιοθηκάριου που θα αποτελεί ενεργό και ηγετικό στέλεχος αυτής της συντονιστικής επιτροπής.

Ταυτόχρονα η δημιουργία μιας μεγάλης και επίσημης βιβλιοθήκης (κρατικής ή εθνικής) από το κράτος θα 'ταν μια ευπρόσδεκτη και ιδανική λύση για την ποιοτική βελτίωση του ψυχολογικού χρόνου μας, την εξύψωση του πνευματικού μας επιπέδου και την διατήρηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Η συγκρότηση μιας τέτοιας βιβλιοθήκης με ειδικούς χώρους για εκθέσεις βιβλίων και σπανίων συλλογών, για διεξαγωγή λογοτεχνικών διαλέξεων και επιστημονικών σεμιναρίων, για προβολή κινηματογραφικών ταινιών, και για στέγαση πινακοθήκης, ιστορικού αρχείου και ερευνητικού κέντρου θα αποτελούσε αναμφισβήτητα ένα πολιτιστικό στολίδι για την κυπριακή κοινωνία.

Φτάνοντας στο τέλος θα ήθελα να τονίσω την αναγκαιότητα των βιβλιοθηκών στη ζωή μας. Αποτελούν για την κοινωνία μας απαραίτητοι και χρήσιμοι θεσμοί που πρέπει να διατηρηθούν με κάθε κόστος και θυσία. Γι' αυτό και το κράτος οφείλει να επιδείξει ιδιαίτερη ευαισθησία στο θέμα αυτό, με ξεχωριστή προσοχή στον εκσυγχρονισμό των βιβλιοθηκών και τη στελέχωση τους από προσοντούχο προσωπικό.

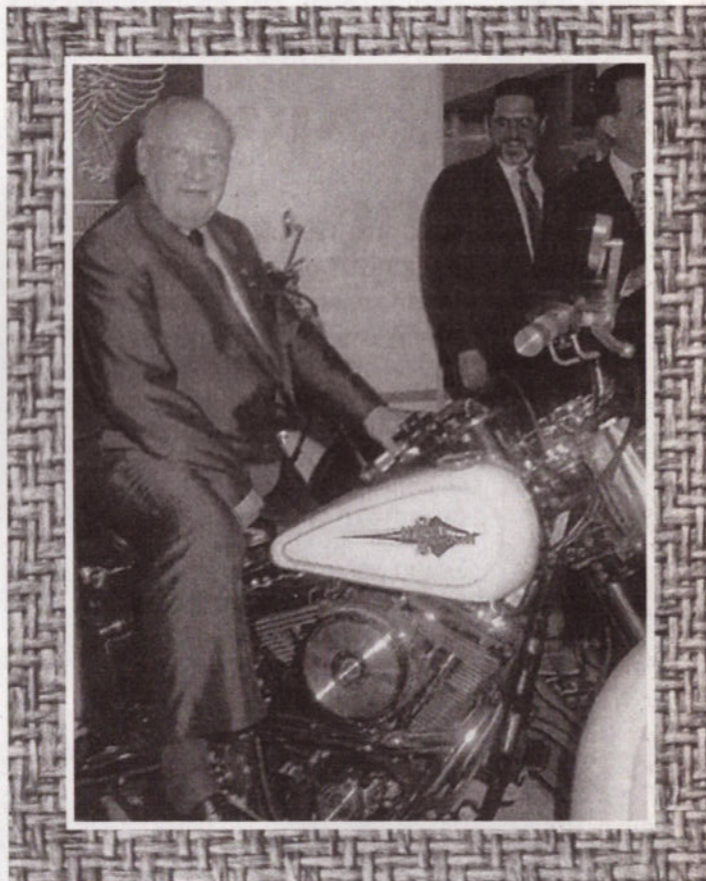
* B.A. (History), M.L.I.S. (Library & Information Studies)

γράφει
ο
σχολιαστής
της
τελευταίας
σελίδας

Το ηθικό μου αναπτερώνεται αυτές τις μέρες. Είναι οι εθνικές επέτειοι που προηγήθηκαν, είναι όμως κυρίως αυτός ο Υπουργός της Άμυνας που έχουμε ο οποίος δεν μας ξεχνά καθόλου. Τη μια μας παραγγέλλει τρία ελικόπτερα Μπελ (όμορφα), την άλλη μας φέρνει πεσκέσι πλοιάριον τι επαναβαπτισμένον "Κερύνεια", στο λιμάνι της οποίας προφανώς θα ελλιμενισθεί σε ευθετότερο

χρόνο, και την άλλη μαζικά κανονίζει παμπορκές πυρομαχικά από την Πυρ-κάλ, το καλύτερο πυρ για τα καλύτερα όπλα, του καλύτερου στρατού. Όπως πανυγηρικά επιβεβαίωσε και η εγκυρότερη περί τα στρατιωτικά φωνή, αυτή του προέδρου Κληρίδη μετά την πρόσφατη άσκηση της σχολής πολέμου, που είχε και καράτε. Είναι από την περασμένη δεκαετία που διέβλεπα στον πρόεδρο μας στραταρχικές ιδιότητες αλλά πως να το πεις σε εκείνη την ηττοπαθή δεκαετία. Ενώ πλέον από το σωτήριο έτος 92 ή 93 (ξεχνώ πότε μας προέκυψε πρόεδρος) τα πράγματα ομιλούν από μόνα τους. Εγώ προσωπικά, αλλά και η Αντρούλα βλέπω σ' αυτόν τον άνδρα, τον ίδιο τον Μέγα Αλέξανδρο. Η Κερύνεια είναι το πρώτο βήμα, μια απλή άσκηση νεότητας. Τα Γαυγάμηλα μας περιμένουν να ελευθερώσουμε μια κι' έξω, τις σκλαβωμένες Αλεξανδρινές κτήσεις, και με τη Λίλα να ενώσουμε και την Ινδία, έστω σε μια συνομοσπονδία. Και βέβαια θα χάσουμε το νόημα αν δεν σημειώσουμε με την αρμόζουσα σοβαρότητα το σημαντικότερο ρόλο που διαδραματίζει δίπλα στο μεγάλο στρατάρχη, ο κ. Χάσικος, ο οποίος με μεγάλη μαεστρία επέλεξε τις αγορές όπλων που προαναφέραμε. Η κίνηση ιδιαίτερα των τριών Μπελ είναι ιδιοφυής, αν και εγώ χωρίς να θέλω να του κάνω τον σύμβουλο (αλλά αν μου έκανε την σχετική πρόταση δεν θα είχα στις δύσκολες συνθήκες που περνά η πατρίδα άλλη επιλογή από το να την αποδεχτώ, όπως άλλωστε θα αποδεχόμενη και οποιοδήποτε άλλο πόστο για τους ίδιους λόγους) θα αγόραζα τέσσερα Μπελ για να έχει η κάθε επαρχία το καινούργιο της.

Και τέλος πριν τελειώσουμε το βαθυστόχαστο αυτό κείμενο επιστρέφουμε στον μεγάλο στρατάρχη που κρύβεται πίσω από τον ταπεινό τίτλο του προέδρου της Δημοκρατίας. Ο ανταποκριτής μας από την Παλλουριώτισσα μας μετέδωσε αποκλειστικές πληροφορίες, που αναφέρουν ότι ο κ. Κληρίδης, κατά την πρόσφατη συνάντησή του με τον Γάλλο πρόεδρο, όταν ο τελευταίος του έθεσε διακριτικά το θέμα της αγοράς των έαρμπας, αμέσως ο δικός μας έθεσε πιο διακριτικά το θέμα της πώλησης στη Γαλλία των αυτόματων φουκούδων S300, οι οποίες συνδέονται και με το ηλεκτρικό της πόλης αλλά και με την μπαταρία του αυτοκινήτου. Οι φουκούδες αυτές κάνουν την καλύτερη ούβλα πληροφόρησε τον εκλεκτό Γαλάτη ο Αλεξανδρινός στρατάρχης.

Ταχύτητα: 0 χιλιόμετρα ανά ώρα

β ι β λ ι γ ν ω σ η

Ιφιγενείας 24Α
2007 Στρόβολος
Λευκωσία
Τηλ. 02-313075
Φαξ: 02-313076

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ «ΕΣΤΙΑ» (ΚΥΠΡΟΣ) ΛΤΔ
Κωνσταντίνου Παλαιολόγου 14 - Τ.Τ. 101, Λευκωσία
Τηλέφωνο: 667558, Τέλεφαξ: 699440

Βιβλιοπωλείον τῆς «ΕΣΤΙΑΣ»

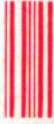

2

01

5 290573 551022